

revista economică

52 ^{26 • XII}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

LA MULȚI ANI

1976

Expunerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**

cu privire la mărețele realizări ale poporului român în cincinalul 1971 — 1975
și la politica externă a României pusă în slujba păcii și colaborării internaționale

„Ne mai despart puține zile de noul an. Sperăm că anul 1976 să aducă — prin lupta hotărîtă a popoarelor, a forțelor înaintate — noi schimbări revoluționare, progresiste în viața internațională, noi mutații pozitive în raportul mondial de forțe, să accentueze cursul spre destindere și colaborare. Dorim ca acest an să marcheze un și mai puternic avînt în dezvoltarea forțelor avansate ale omenirii, în lupta popoarelor pentru colaborare; pentru soluționarea marilor probleme ale contemporaneității, pentru făurirea unei noi ordini economice și politice internaționale. De la tribuna acestui înalt for al puterii supreme de stat a României, adresăm, acum, în ajunul noului an 1976 un cald salut tuturor popoarelor, forțelor înaintate, democratice și progresiste de pretutindeni, împreună cu urarea de a obține noi și mari victorii în eforturile pentru promovarea înaltelor aspirații de progres și pace ale omenirii, pentru colaborare, securitate și destindere în lume !“

ÎN PREAJMA UNUI AN NOU obiceiuri străbune ne înveamnă să scotim cu chibzuială faptele anului scurs, să tragem din ele învățătură pentru anii ce ne așteaptă.

Energia, hărnicia și talentele unui popor întreg s-au materializat în împlinirea înainte de termen a cincinalului, s-au concretizat în pregătirea minuțioasă a condițiilor pentru anul 1976 —, anul de start al noului cincinal. Poporul întreg a sfințit cu sudoarea frunții pământul țării, a înfruntat cu dirzenie forțele dezlănțuite ale naturii și i-a smuls roadele. A dat contur aspirației sale spre înălțimi și civilizație, a construit uzine și fabrici a înălțat orașe moderne, a străpuns cu forța minților sale creatoare și-n-drăznețe limite ale cunoașterii și a înscris în hronicul civilizației universale nume de sa-
vanți români și de artiști pe care-i prețuiesc și alte po-
poare.

Am progresat în domeniul civilizației materiale și spirituale, am desfășurat o amplă activitate cultural-educativă pentru a schimba comportamentul oamenilor și a face ca principiile eticii comuniste să se impregneze în toate împrejurările vieții. Tovarășul **Nicolae Ceaușescu** aprecia în ampla „Expunere la Marea Adunare Națională cu privire la mărețele realizări ale poporului român în cincinalul 1971—1975 și la politica externă a României, pusă în slujba păcii și colaborării internaționale” că bilanțul succeselor cincinalului ne îndreptățește să întimpinăm cu bucurie și încredere în forțele noastre, anul cel nou.

Putem fi mândri cu ceea ce am făcut, dar simțem conștiința că mai sînt necesare eforturi pentru a putea face ca țara noastră să depășească decalajele ce o despart de statele dezvoltate din punct de vedere economic. Ne cunoaștem bine realizările și forțele și avem năzuințe mari de viitor. Ne-am croit la Congresul al XI-lea al partidului planuri pentru o generație întreagă, vrem să făurim societatea mult visată de omenire — comunismul — pe pământul României. Dar pentru a ne împlini chemarea și visul avem nevoie stringentă de pace și liniște.

O țară care a fost teatrul de înfruntare al unor puterice armate, ținta unor prădalnice năvăliri, un popor ce și-a păstrat ființa de milenii pe acest pământ stropit cu sânge și sudoare, un popor ce a plătit atât de scump libertatea și neatîrnarea resimte acut, cu toate fibrele ființei lui, nevoia imperioasă de pace și libertate, de înțelegere și colaborare cu toate popoarele lumii. Avem pe deplin conștiința finalităților societății noastre socialiste, știm încotro ne îndreptăm și ce urmărim prin realizarea unei creșteri economice accelerate și ne dăm seama că în condițiile de azi influențele lumii din afară sînt deosebit de puternice.

Profunda criză economică ce a cuprins lumea capitalistă exercită influențe perturbatoare asupra economiei tuturor statelor, ea adîncește și mai mult prăpastia decalajelor economice. Fluctuațiile economice, adîncirea decalajelor, tensiunile — în condițiile gradului de înarmare și ale acumulării de armament atomic — constituie pericole pentru însăși existența societății omenestii. În atmosfera internațională impregnată de incertitudini și tensiuni în care nori grei umbresc viitorul omenirii, președintele României, **Nicolae Ceaușescu**, cu realismul specific poporului nostru, a sesizat sensul relațiilor din economia mondială, esența situației și a realizat o imagine evolutivă a fenomenelor economice mondiale. Analiza direcțiilor de evoluție a sistemului economic mondial spre starea de echilibru dinamic, analiza schimbărilor din raportul de forțe pe plan mondial a condus la ideea că este necesară schimbarea

principiilor și practicilor relațiilor economice dintre state, pentru realizarea progresului economico-social general al omenirii. În mod firesc tocmai de pe pământul încercat al României a țîșnit această idee salvatoare pentru omenire! Prin aceasta președintele României socialiste s-a făcut exponentul vocației spre libertate și universalitate al poporului nostru lansînd idei încărcate de optimism robust și înțelepciune, care apelează la disponibilitatea omenirii de a înțelege semnificația marilor adevăruri ale vieții și de a le descifra importanța. Concepția despre o nouă ordine economică internațională este o asemenea idee care, de pe acum, a intrat în patrimoniul întregii comunități umane și a devenit standard de luptă pentru o parte însemnată a populației globului.

Cum timpul, informația, acțiunea și viața sînt indisolubil legate între ele a fost necesară găsirea unui concept fundamental de gîndire exprimat într-un vocabular universal și precis, în măsură să permită transmiterea fidelă a ideilor. Tocmai rolul de concept central de gîndire îl exercită conceptul de nouă ordine economică mondială, menit să conducă la corelarea eforturilor tuturor popoarelor spre realizarea unei dezvoltări echilibrate și armonioase a sistemului economic mondial. Este o adevărată ars vivendi — artă de a trăi — în armonie a popoarelor, artă care se dobîndește prin imprimarea unor reguli noi de comportare în relațiile interstatale implicînd respectul pentru libertatea și independența popoarelor, dreptul lor de a-și folosi avuțiile și de a-și hotărî singure destinul, echitatea și egalitatea deplină între state. Creșterea conștiinței de sine a umanității, a responsabilității tuturor statelor pentru soarta fiecărui locuitor al planetei este condiționată de creșterea cantității de informație asupra gradului de interdependență ce leagă popoarele și statele în condițiile civilizației actuale, de creșterea informației asupra căilor și formelor concrete de realizare a unei noi ordini economice mondiale, în măsură să ferească omenirea de tensiuni și conflicte distrugătoare și să asigure progresul economico-social pe întreg cuprinsul pământului. Or, prin formularea ideii de nouă ordine economică mondială, prin contribuția adusă de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la fundamentarea acestui concept de natură să deschidă orizonturi noi de gîndire și acțiune umanității în ansamblul său țara noastră a dat un puternic impuls procesului de formare a conștiinței de sine a umanității, a conștiinței finalității sistemului economic mondial. Iar prin relațiile sale cu toate statele lumii, România a demonstrat în practică faptul că popoarele pot întreține legături bazate pe principii de egalitate și avantaj reciproc, de respectare strictă a independenței și libertății fiecărui stat.

Dar, pe lîngă clarificarea desăvîrșită a semnificației conceptelor se impune și o permanentă confruntare a lor cu datele mereu reînnoite și îmbogățite ale experienței. Acest lucru devine cu atît mai important atunci cînd este vorba de concepte cu caracter fundamental cum este cel de nouă ordine economică internațională. Tocmai acestei cerințe obiective îi răspunde în mod magistral ampla și fundamentata expunere prezentată de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în sfatul suprem al țării — sesiunea Marii Adunări Naționale cu privire la mărețele realizări ale poporu-

dr. Maria D. POPESCU

(Continuare în pagina 5)

Oglindită în strălucita expunere a tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU la Marea Adunare Naţională

O POLITICĂ ÎN SLUJBA PĂCII ŞI A COLABORĂRII INTERNAŢIONALE

!NTREGUL NOSTRU POPOR îşi manifestă în aceste zile adevărată unanimitate faţă de activitatea partidului şi statului nostru consacrată prosperităţii patriei, făuririi unei lumi a păcii, dreptăţii şi libertăţii naţiunilor. El îşi exprimă preţuirea înaltă pentru activitatea neobosită desfăşurată în fruntea partidului, a ţării şi a poporului de către secretarul general al P.C.R., preşedintele republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Expunerea prezentată de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Marea Adunare Naţională cu privire la măreţele realizări ale poporului român în cincinalul 1971—1975 şi la politica externă a României, pusă în slujba păcii şi colaborării internaţionale, a găsit deplina aprobare şi adevărată a tuturor cetăţenilor patriei noastre.

Legătura dialectică indisolubilă dintre politica internă şi cea externă a Partidului Comunist Român, a Republicii Socialiste România, între factorul intern şi cel extern, între sarcinile naţionale şi cele internaţionale ale poporului român a fost încă o dată ilustrată, în mod elocvent, de faptul că, în anul 1975, bilanţul bogat în realizări obţinute de poporul român în vasta activitate de edificare în patria noastră a societăţii socialiste multilateral dezvoltate a fost însoţit de un bilanţ tot atât de bogat în realizări pe planul relaţiilor externe şi al politicii internaţionale desfăşurate de ţara noastră. Pornind de la interesele fundamentale ale poporului român, de la legătura dialectică dintre politica internă şi cea externă, Partidul Comunist Român şi guvernul Republicii Socialiste România acţionează în domeniul relaţiilor externe pentru ca în lume să se întroneze un climat de pace, înţelegere şi cooperare, să se afirme relaţiile noi de egalitate şi respect reciproc, astfel ca fiecare popor să-şi exercite pe deplin independenţa şi suveranitatea, să-şi aleagă de sine stătător calea dezvoltării sale sociale şi politice.

PROFUND ATAŞATA cauzei păcii, eticii şi legalităţii internaţionale, militând ferm pentru înţelegere şi colaborare, Republica Socialistă România aşază la baza relaţiilor sale internaţionale principiile unanim recunoscute ale dreptului internaţional: deplina egalitate în drepturi, respectarea independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecul în treburile interne şi avantajul reciproc, renunţarea la folosirea forţei şi la ameninţarea cu forţa. Este convingerea fermă a României că aceste principii sînt singurele în stare să asigure relaţii noi de colaborare între popoare, pacea în lume, democratizarea raporturilor dintre state, într-o lume în care să fie realizată securitatea tuturor popoarelor, să fie excluse agresiunea şi războiul, orice acte ale politicii imperialiste de forţă, dominaţie şi dictat. Militînd cu consecvenţă pentru aplicarea neabătută a acestor principii de către fiecare stat în raporturile cu toate

celelalte state, pentru ca interesele fiecărui stat, ale fiecărei naţiuni, să fie luate în consideraţie, ca fiecărui popor să i se asigure dreptul de a se dezvolta de sine stătător, corespunzător condiţiilor istorice şi sociale specifice, în conformitate cu năzuinţele şi voinţa proprie, România îşi aduce o contribuţie de seamă la generalizarea lor, la o mai bună înţelegere a conceptului de independenţă şi suveranitate — universal valabil şi acelaşi pentru toate statele, indiferent de mărimea sau de orînduirea lor socială. Ţara noastră acţionează ferm, alături de alte state, forţe progresiste şi democratice din lume, pentru ca recunoaşterea universală a principiilor să fie însoţită şi de aplicarea lor universală. Este ilustrativ, în acest sens, faptul că

„Pornind de la interesele vitale ale poporului român şi de la cauza generală a păcii şi destinderii, ţinînd seama de imperativele lumii de azi, România desfăşoară o largă şi intensă activitate internaţională, milităză neabătut pentru o politică nouă de colaborare şi înţelegere între naţiuni.”

NICOLAE CEAUŞESCU

principiile şi-au găsit consemnarea solemnă în numeroase documente — declaraţii comune, tratate, acorduri — semnate de România cu statele din Europa, Africa, Asia, America, precum şi în documente adoptate, la iniţiativa României, la O.N.U. şi în alte organizaţii şi organisme internaţionale.

AŞA CUM a rezultat cu claritate din expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Marea Adunare Naţională, România socialistă — conştientă că în zilele noastre fiecare ţară, indiferent de mărime, potenţial economic sau forţă militară, are dreptul şi datoria să participe activ la viaţa internaţională — se manifestă ca un factor responsabil al comunităţii internaţionale, dezvoltă multilaterale relaţiile sale cu alte state, participă la activitatea O.N.U. şi a altor organizaţii internaţionale, îşi aduce contribuţia la soluţionarea problemelor majore cu care este confruntată omenirea.

Ca ţară socialistă, România situează în centrul activităţii sale internaţionale dezvoltarea relaţiilor pe toate planurile şi colaborarea cu toate ţările socialiste, se pronunţă şi acţionează pentru depăşirea divergenţelor dintre ţările socialiste, pentru întărirea unităţii lor pe baza principiilor marxism-leninismului, pentru afirmarea noului tip de relaţii internaţionale. România consideră că aceasta corespunde

atît intereselor poporului român şi ale celorlalte popoare care construiesc noua orînduire, cît şi cauzei generale a socializării şi păcii, raporturile dintre ţările socialiste fiind chemate să ofere lumii un model de conlucrare rodnică între state libere, suverane şi egale în drepturi. Un loc important în ansamblul raporturilor României cu ţările socialiste îl ocupă relaţiile economice atît cu ţările membre C.A.E.R., cît şi cu celelalte ţări socialiste. Relaţiile economice ale României cu ţările socialiste ocupă ponderea principală în volumul total al schimburilor economice internaţionale ale ţării noastre. Cunosc o dezvoltare continuă relaţiile ţării noastre cu celelalte ţări socialiste în domeniile cultural, tehnico-ştiinţific, precum şi în domeniul militar, atît cu ţările participante la Tratatul de la Varşovia, cît şi cu ţările care nu participă la această organizaţie.

Fiind ea însăşi o ţară în curs de dezvoltare, România acţionează ferm pentru amplificarea relaţiilor sale cu ţările în curs de dezvoltare, cu statele care luptă pentru dezvoltarea lor independentă, îşi manifestă solidaritatea cu acestea în lupta împotriva imperialismului, colonialismului şi neocolonialismului, pentru respectarea dreptului lor de a fi stăpîni pe propriile destine, de a-şi făuri viitorul aşa cum doresc. Raporturile ţării noastre cu ţările din Asia, Africa, America Latină au caracter reciproc avantajos, contribuie la dezvoltarea multilaterală a fiecăreia dintre părţi şi, totodată, la succesul luptei pentru libertatea şi emanciparea tuturor naţiunilor, pentru progresul umanităţii. Ţările în curs de dezvoltare ocupă o pondere însemnată în totalul schimburilor economice ale ţării noastre, totuşi aceasta este încă departe de ceea ce trebuie şi poate să reprezinte. Tocmai de aceea, ţara noastră îşi propune ca, în cursul noului cincinal, să acţioneze astfel încît această pondere să sporească şi să ajungă la peste 30% în 1980.

Baza trainică din raporturile bilaterale favorizează o cooperare şi conlucrare dintre cele mai fecunde şi de substanţă între România şi ţările în curs de dezvoltare în cadrul O.N.U., al UNCTAD şi al altor organisme internaţionale. România socialistă şi ţările în curs de dezvoltare au acţionat în comun, au prezentat împreună documente de cea mai mare importanţă şi semnificaţie, au avut numeroase iniţiative comune. În diverse ocazii, celelalte ţări în curs de dezvoltare s-au raliat în jurul documentelor de lucru prezentate de România. Apare deci firească şi legitimă şi din acest punct de vedere dorinţa ţării noastre de a participa pe o bază permanentă în cadrul în care acţionează ţările în curs de dezvoltare în mişcarea de nealinieri şi în grupul „celor 77”. România a primit cu o deosebită satisfacţie hotărîrea ţărilor nealinierte de a invita ţara noastră la ultima reuniune ministerială, de la Lima, şi consideră că există toate condiţiile ca Româ-

nia să participe, cu statut de observator, la reuniunea din 1976 de la Colombo și la alte activități ale nealiniaților. Această participare nevenind, în nici un fel, în contradicție cu apartenența țării noastre la Tratatul de la Varșovia, deoarece important pentru nealinieri nu este a fi neapartenența la alianțe sau blocuri militare, ci caracterul antiimperialist al acestei politici. Principiile dreptului internațional pentru a căror aplicare neabătută militează atît România, cit și țările nealiniate.

Acționînd în spiritul principiilor existentei pașnice, România își extinde relațiile cu țările capitaliste dezvoltate, în domeniile politic, economic, tehnico-științific, cultural și altele, aceasta contribuind la statornicirea în lume a cursului nou de destindere și cooperare între state cu orînduirii social-politice diferite, la înlăturarea decalajului vital al omenirii — asigurarea păcii și cooperării internaționale. Ponderea statelor capitaliste dezvoltate reprezintă în volumul total al comerțului exterior al țării noastre peste 30%. Trebuie remarcat spiritul de încredere reciprocă în care se desfășoară cooperarea economică a țării noastre cu cvasitotalitatea țărilor occidentale, faptul că interese specifice, îndeosebi ale țărilor mici și mijlocii occidentale, le determină să vină în întîmpinarea pozițiilor românești, să opteze pentru o mai strînsă colaborare și cooperare cu România, după cum, în actualul context internațional, și țările capitaliste mari vîd în România un interlocutor și un partener important. Este semnificativ faptul că tot mai multe țări capitaliste dezvoltate iau în considerare situația țării noastre de țară socialistă în curs de dezvoltare și se arată dispuse să-i acorde facilitățile ce i se cuvin, inclusiv preferințe vamale generalizate.

Amplierea relațiilor externe ale României este ilustrată și de lărgirea continuă a legăturilor diplomatice, consulare și economice cu țări de pe toate continentele. În 1947, România întreține relații diplomatice și consulare doar cu 26 de țări; în 1975, numărul statelor cu care România întreține astfel de relații se ridică la 127. De asemenea, România întreține azi relații comerciale și de cooperare economică cu peste 130 de state. Pentru dinamica prezentei românești în circuitul economic mondial este revelator faptul că volumul schimburilor comerciale s-a dublat în perioada 1970—1974, după ce anterior se produsese o dublare în intervalul 1962—1970.

PARTICIPÎND plenar la viața internațională, România își aduce întreaga sa contribuție la activitatea O.N.U., a organizațiilor și organismelor internaționale, prezentînd numeroase propuneri și inițiative care influențează favorabil debaterile și eforturile vizînd soluționarea marilor probleme ale contemporaneității. România se manifestă ca un membru activ al celor 70 de organizații internaționale interguvernamentale de vocație universală sau regională, din sistemul O.N.U. sau din afara lui, precum și al celor 469 de organizații internaționale neguvernamentale, la care participă în scopul promovării principiilor și țelurilor pe care le așează la baza întregii sale politici externe.

Manifestîndu-se ca un factor activ și responsabil al vieții internaționale contemporane, România militează cu toată țara pentru înlăturarea unui deziderat major al zilelor noastre — lichidarea subdezvoltării și crearea unei noi ordini economice și politice internaționale care să ducă la înlăturarea inechităților existente în repartizarea avuțiilor lumii, la elimi-

narea decalajelor dintre țările bogate și cele sărace, la apropierea nivelului de dezvoltare al tuturor țărilor, la cooperarea fructuoasă între state în vederea dezvoltării armonioase a tuturor popoarelor, la propășirea fiecărei națiuni și la progresul general într-o lume mai bună și mai dreaptă. Conceptul românesc privind noua ordine economică internațională — prezentat la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român și detaliat în declarația intitulată „**Poziția României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale**”, difuzată la cea de-a VII-a sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. — relevă legătura indisolubilă dintre economic și politic, intercondiționarea acestor două laturi ale vieții internaționale. Este vorba, în esență, de adoptarea unor măsuri hotărîte care să ducă la înlăturarea cit mai rapidă a tot ceea ce este perimat în viața internațională, la lichidarea politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste de oprimare a unor popoare de către altele, a tuturor acelor structuri și practici adoptate sau stabilite în trecut, în perioada colonialismului și asupririi naționale, în timpul „războiului rece” sau mai tîrziu în domeniile politic, economic, militar, structuri și practici care împiedică afirmarea plenară și propășirea popoarelor, colaborarea liberă între ele pe baza deplinei egalități în drepturi și realizarea voinței lor de a-și hotărî singure soarta, structuri și practici care stau la originea tuturor nedreptăților, inegalităților, stărilor anormale, anacronice, din lume. România se pronunță și militează pentru statornicirea unor relații de deplină egalitate în drepturi, pentru respectarea dreptului fiecărui popor de a fi stăpîn pe resursele sale naționale și de a le folosi corespunzător cerințelor sale de progres; România se pronunță pentru stabilirea unui raport echitabil între prețurile materiilor prime și ale produselor industrializate, pentru stimularea activității productive a tuturor popoarelor, pentru accesul liber al tuturor țărilor la materiile prime și surse de energie, la cucirile științei și tehnologiei moderne. România consideră că este necesar ca sub egida O.N.U., a altor organisme internaționale, să fie elaborate noi programe care să stimuleze dezvoltarea civilizației umane; o atenție deosebită trebuie acordată problemelor alimentației, creșterii în țările în curs de dezvoltare a producției agricole și a altor surse de alimente. Este necesar ca țările dezvoltate să sprijine eforturile pe care le fac țările în curs de dezvoltare pentru un progres rapid al lor, acest progres corespunzînd și intereselor țărilor avansate, ale întregii comunități internaționale.

În deplină concordanță cu principiile justiției și legalității internaționale, conceptul țării noastre privind noua ordine economică și politică mondială reprezintă alternativa democratică, progresistă, pașnică, pentru soluționarea problemelor majore ale lumii de azi, cu participarea tuturor statelor și popoarelor. Propunerile românești constituie și un apel adresat popoarelor, forțelor progresiste, o mobilizare la luptă pentru o viață mai bună, în concordanță cu posibilitățile uriașe de care dispune omenirea în condiții de pace. Așa a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea sa în fața Marii Adunări Naționale la 18 decembrie 1975: „**România va milita și în viitor, în modul cel mai ferm, pentru ca aceste probleme complexe ale lumii contemporane, cu profunde implicații pentru întreaga evoluție a umanității, pentru cauza progresului, colaborării și păcii internaționale, să-și găscască soluționarea concretă, în vederea creării unei noi ordini economice internaționale care să asigure dezvoltarea**

independentă a fiecărei națiuni pe calea progresului, bunăstării și fericirii”.

IN CONCEPȚIA țării noastre, procesele pozitive de pe continentul european, care se cer în mod necesar continuate, trebuie să se înscrie ca o importantă componentă și ca o contribuție însemnată la instaurarea unei noi ordini economice și politice în lume. Este cunoscută perseverența cu care a acționat România pentru succesul Conferinței general-europene pentru securitate și colaborare, conferință apreciată de tovarășul Nicolae Ceaușescu drept „**un moment cu adevărat istoric, cu implicații profunde asupra evoluției politice pe continentul nostru și în întreaga lume**”. România a acționat la Conferința general-europeană pentru ca stările de lucruri anacronice de pe continent să fie depășite, ca politica de bloc să fie înlocuită cu participarea tuturor statelor — ca entități suverane și egale — la viața continentului; România a prezentat propuneri și inițiative menite să contribuie la crearea unei baze trainice și de largă perspectivă relațiilor de colaborare multilaterală între toate statele europene, să se asigure garanții depline împotriva oricărei agresiuni sau imixțiuni în treburile vreunui stat european. O deosebită semnificație au avut documentele propuse de România în legătură cu nefolosirea forței, cu raportul dintre destinderea politică și cea militară, cu măsurile de dezangajare și dezarmare în Europa. Țara noastră a avut contribuții dintre cele mai meritorii la elaborarea conținutului Actului final al Conferinței pentru securitate și colaborare în Europa a susținut poziții realiste, care au favorizat consensul în multe probleme în care se ajunsese la impas. Încă de la început, România a avut o mare contribuție la stabilirea unui cadru democratic de desfășurare a lucrărilor, ceea ce a permis, pentru prima dată în istorie, ca statele europene să discute, pe baza deplinei egalități, problemele majore de care depind pacea și securitatea continentului.

După încheierea reuniunii la nivel înalt de la Helsinki și adoptarea Actului final al Conferinței general-europene, România se pronunță și acționează pentru transpunerea în viață, în relațiile sale cu statele participante, a principiilor și celorlalte prevederi, pentru continuarea eforturilor de edificare pe continentul european a unei reale securități. Această preocupare a țării noastre a fost exprimată în mod deosebit de clar în **Apelul Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România** adresat la 19 decembrie 1975 parlamentelor țărilor participante la Conferința pentru securitate și colaborare în Europa, document cu profunde semnificații în care se exprimă voința de pace și conlucrare a poporului român, hotărîrea României socialiste de a depune și în viitor toate eforturile și de a acționa într-un spirit constructiv pentru soluționarea marilor probleme ale continentului. „**Sîntem incredințați** — se spune în Apel — **că prin unirea eforturilor tuturor statelor, ale guvernelor și parlamentelor vom putea asigura realizarea unei păci trainice și a unei securități durabile pe continent, dezvoltarea largă, neîngrădită, a colaborării multilaterale între toate națiunile europene, în folosul propășirii fiecărui popor, al progresului și civilizației omenirii**”.

Profund atașată cauzei securității și colaborării în Europa, țara noastră acordă o atenție deosebită problemelor din Balcani, se pronunță pentru realizarea unor înțelegeri regionale, ca parte compo-

Vasile GLIGA

(Continuare în pag. 42)

CREAREA REPUBLICII — ÎNCUNUNARE A LUPTEI SECULARE A POPORULUI PENTRU ELIBERARE

ANGAJAT cu întreaga sa capacitate de muncă și creație militantă în opera istorică de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, ale cărei obiective au fost magistral trasate în programul unitar și de largă viziune a perspectivei adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, poporul nostru sărbătorește cu venerație strălucitele momente ale istoriei revoluționare, ale eroicei lupte pentru dreptate socială, libertate și neafirmare națională. Această luptă, cu îndelungi tradiții, începând cu apărarea statorniciei noastre pe meleagurile de baștină, a cunoscut un proces de continuă amplificare și ascendență, încununându-se pe treptele sale cele mai înalte prin viguroasa bătălie a clasei muncitoare, a maselor largi, în frunte cu comuniștii, împotriva orînduirii exploatare, pentru așezarea României pe temelile de granit ale vieții noi, socialiste.

Un moment de mare însemnătate pentru evoluția României pe calea edificării noii sale istorii a fost marcat de proclamarea, la 30 Decembrie 1947, a Republicii populare, rod nemijlocit al luptelor revoluționare ale maselor largi populare, în frunte cu clasa muncitoare și partidul ei marxist-leninist, pentru lichidarea vechii orînduirii burgheze și făurirea orînduirii noi, socialiste. Înlăturarea anacronicei instituții a monarhiei și trecerea întregii puteri de stat în mâinile clasei muncitoare, în alianță cu țărănimea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, desemnează o etapă nouă, superioară în dezvoltarea României, în trecerea la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste. Făurirea republicii a devenit posibilă în condițiile sociale noi create după eliberarea țării de sub dominația fascistă, ale profundelor schimbări democratice, revoluționare care s-au produs în societatea românească și ale acțiunilor de masă pentru răsturnarea claselor exploatare și cucerirea puterii de către clasa muncitoare în alianță cu ceilalți oameni ai muncii.

Așa cum remarcă secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, „Abolirea monarhiei și proclamarea republicii au fost impuse, ca o necesitate obiectivă, de evoluția luptei revoluționare, de transformarea democratică a societății românești. Toate aceste transformări au fost rodul luptei eroice a maselor populare, al activității politice a forțelor sociale revoluționare, democratice, patriotice, în cadrul cărora rolul principal l-a avut Partidul Comunist Român”. Ca expresie a acestor cerințe obiective, cucerirea întregii puteri politice de către oamenii muncii, instaurarea suveranității depline a poporului au făcut ca națiunea română să dobîndească cea mai democratică formă de guvernământ din întreaga sa istorie, un puternic instrument al fău-

ririi vieții sale noi. Statul a devenit un organism în care puterea emană de la poporul muncitor și este exercitată direct și prin reprezentanții săi. Experiența istorică a dezvoltării societății românești, ca și experiența țărilor socialiste în genere demonstrează cu deosebită putere că numai făurindu-și un nou stat — superior și total diferit de orînduirile precedente, atât prin esența socială, cit și prin formele și conținutul activității sale — oamenii muncii în frunte cu clasa muncitoare și partidul său de avangardă pot organiza transpunerea în viață a obiectivelor istorice complexe menite a asigura construirea noii orînduirii, socialiste, propulsarea societății pe culmi tot mai înalte de civilizație și cultură. Apărarea cuceririlor revoluționare împotriva oricăror atentate. Această viziune dialectică, marxist-leninistă, asupra evoluției statului, ca fenomen obiectiv, necesar, oglindește în mod organic cerințe ale legității dezvoltării societății socialiste.

Conținutul politic și social-economic al actului istoric al Proclămării Republicii Populare, constă în lichidarea puterii claselor exploatare și instaurarea puterii de stat a clasei muncitoare. Astfel, clasei muncitoare ca forță socială conducătoare a societății noastre, singura clasă consecvent revoluționară —, care și-a cucerit rolul de forță politică conducătoare în decursul multor ani de eroică luptă revoluționară pe care a dus-o împotriva dominației claselor exploatare, pentru apărarea intereselor vitale ale întregului popor, pentru salvarea independenței naționale a patriei, — îi revenea misiunea istorică ca, împreună cu aliații săi, să treacă la realizarea măreței opere de făurire a noii orînduirii sociale. Clasa muncitoare s-a situat în fruntea forțelor avansate ale națiunii în lupta pentru lichidarea exploatare, a îndeplinit, sub conducerea Partidului Comunist, naționalizarea principalelor mijloace de producție, creînd astfel proprietatea socialistă. Oamenii muncii cucerindu-și dubla calitate de producători și proprietari ai mijloacelor de producție au asigurat și asigura folosirea avuției naționale pentru progresul și înflorirea țării.

Industrializarea socialistă a țării, abordată într-o concepție unitară și de largă perspectivă, cooperativizarea agriculturii și conluna ei modernizare, victoria noilor relații de producție în întreaga economie, pătrunderea largă a culturii în masă și îmbogățirea vieții spirituale a poporului, cristalizarea conștiinței socialiste și realizarea unei profunde înnoiri morale — toate aceste mari realizări ale socialismului au consacrat definitiv rolul clasei muncitoare ca forță socială conducătoare a societății noastre.

Pornind de la considerentul că socialismul a învins definitiv în țara noastră, că a fost făurită economia socialistă unitară, Congresul al IX-lea al partidului a supus Marii Adunări Naționale propunerea ca patria noastră să poarte denumirea de **Republica Socialistă România**, denumire pe deplin corespunzătoare stadiului de dezvoltare a societății românești. Propunerea a fost aprobată de Marea Adunare Națională în sesiunea din august 1965, care a votat **Constituția Republicii Socialiste România**. Aceasta reprezintă un bilanț al cuceririlor obținute de poporul român în procesul construirii socialismului, ea întruchiează realizarea idealurilor pentru care a luptat și a muncit poporul nostru, s-au jertfit cei mai buni fii ai săi. Constituția este, în același timp, și un program de viitor, constituind cadrul consolidării și dezvoltării noii societăți.

În Constituție își găsesc consacrate trăsăturile fundamentale ale orînduirii sociale și de stat făurite în anii Republicii caracterul unitar al statului; deținerea suverană a întregii puteri de către popor; proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție; rolul conducător al clasei muncitoare în viața întregii societăți; alianța clasei muncitoare cu țărănimea, intelectualitatea și celelalte categorii de oameni ai muncii; egalitatea deplină a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate. Ceea ce caracterizează Constituția țării noastre este profundul său umanism, preocuparea deosebită față de om, grija de a asigura afirmarea multilaterală a personalității umane. „**Întreaga activitate de stat — se relevă în Constituție — are drept scop dezvoltarea orînduirii și înfloririi națiunii socialiste, creșterea continuă a bunăstării materiale și culturale a poporului, asigurarea libertății și suveranității omului**”.

Cetățenii națiunii române, unanimi în voință și gândire au dat celui dintîi cetățean dintre ei, tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, secretarul general al P.C.R., investitura de primul președinte al Republicii Socialiste România.

În procesul edificării socialismului, politica Partidului Comunist Român, bazată pe îmbinarea armonioasă a legităților generale ale construcției noii societăți cu particularitățile și condițiile concrete ale țării, pe unitate de acțiune și voință, a strîns într-un singur suvoi revoluționar eforturile întregii națiuni în vederea propășirii economice și sociale a țării, a rezolvat de pe pozițiile clasei muncitoare, ale intereselor fundamentale ale poporului, problemele complexe economice, sociale și politice de construire și dezvoltare multilaterală a orînduirii socialiste în țara noastră. Ca urmare a acestei politici, unitatea democrat-revoluționară și națio-

nală — fundată pe comunitatea de țeluri și acțiune a forțelor sociale și patriotice, democratice, revoluționare ale poporului român, în frunte cu clasa muncitoare, a fost ridicată, în condițiile socialismului, ale edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate în țara noastră pe o treaptă superioară, transformându-se în unitate socialistă a întregului popor.

În opera de construire a socialismului, națiunea română s-a transformat în națiune socialistă, care, prin trăsăturile ce o caracterizează, reprezintă un factor motor esențial în progresul societății noastre. Forța și trăinicia națiunii noastre își au izvorul în baza de clasă a societății formată din muncitori, țărani, intelectuali și alți oameni ai muncii, uniți prin interesele vitale comune. P.C.R., pornind de la locul pe care-l ocupă națiunea în epoca contemporană, de la rolul deosebit pe care-l joacă ea în progresul material și spiritual al popoarelor, a dat o explicație științifică locului și rolului națiunii, s-a preocupat și se preocupă indeaproape de înfățișarea și dezvoltarea națiunii române. Această preocupare, care se realizează nu în detrimentul sau prin negarea intereselor altor popoare, constituie îmbinarea armonioasă a patriotismului cu internaționalismul.

Datorită succeselor pe plan intern, precum și politicii sale externe principale și constructive, Republica Socialistă România se bucură astăzi de un prestigiu în lume fără precedent în întreaga sa istorie. De la

LEGEA

prin care România devine Republică Populară

Art. 1. — Adunarea Deputaților în act de abdicarea Regelui Mihai I pentru el și urmașii săi.

Art. 2. — Constituția din anul 1886, cu modificările din 29 Martie 1923 și acelea din 1 Septembrie 1944 și următoarele, se abrogă.

Art. 3. — România este Republică Populară. Denumirea Statului Român este: Republica Populară Română, prescurtat R.P.R.

Art. 4. — Puterea legislativă va fi exercitată de Adunarea Deputaților până la dizolvarea ei și până la constituirea unei Adunări Legislative Constituyente, care se va face la data ce se va fixa de Adunarea Deputaților.

Art. 5. — Adunarea Constituantă va hotărî asupra noii Constituțiuni a Republicii Populare Române.

Art. 6. — Până la intrarea în vigoare a noii Constituțiuni, puterea executivă va fi exercitată de un Prezidiu compus din 5 membri, aleși cu majoritate de Adunarea Deputaților dintre personalitățile vieții publice, științifice și culturale ale Republicii Populare Române.

Art. 7. — Membrii Prezidiului Republicii Populare Române vor depune în fața Adunării

Deputaților jurământ de credință poporului român după următorul formulă:

„Jur a apăra drepturile și libertățile democratice ale poporului român și independența și suveranitatea Republicii Populare Române, precum și legile sale”.

Art. 8. — În termen de 3 zile de la apariția prezentei legi, armata și funcționarii publici vor depune jurământ de credință.

Formula jurământului pentru funcționarii publici este:

„Jur a fi credincios poporului și de a apăra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru. Jur a respecta legile Republicii Populare Române și de a păstra secretul în serviciu”.

Pentru Armată, Grăniceri și Jandarmi formula jurământului este:

„Jur de a fi credincios poporului și de a apăra Republica Populară Română împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru. Jur de a respecta legile Republicii Populare Române și de a păstra secretul în serviciu. Jur supunașii legilor și regulamentelor militare în toate ocaziunile”.

Art. 9. — Promulgarea prezentei legi se va face de către Președintele Consiliului de Miniștri.

România de odinioară, slab cunoscută în lume, s-a parcurs istoric drum al Republicii Socialiste România de astăzi, liberă, independentă și înfloritoare, cu înaltă autoritate și prieteni pe toate meridianele, respectată și apreciată cu căldură pentru prezența deosebit de activă și dinamică, pentru cuvântul chibzuit și realist pe care îl aduce la soluționarea problemelor mondiale în conformitate cu năzuințele popoarelor.

Republica Socialistă România acționează cu hotărâre pentru înfăptuirea idealurilor înaintate ale lumii contemporane, participă activ la lupta pentru afirmarea principiilor noi de relații între state, pentru făurirea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să asigure în fapt dreptul și posibilitatea fiecărei națiuni — independent de mărimea și de nivelul ei economic actual — de a se dezvolta liber, de sine stătător, pe calea pro-

gresului, în condiții de pace și securitate și de a putea coopera eficient în acest scop cu celelalte națiuni ale lumii.

Eminentă personalitate a lumii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu a conferit politicii internaționale a partidului și statului cele mai valoroase trăsături ale poporului român, demnitatea, mindria de a fi liber și independent, dorința de a trăi în pace cu toate țările lumii, virtuți care vin din vechimea și înțelepciunea poporului nostru, care a trebuit să-și păstreze ființa națională și neatințarea cu prețul luptei neconvenite purtate de masele populare.

Activitatea laborioasă a P.C.R. desfășurată în spirit revoluționar, pe baza concepției materialist-dialectice și istorice, și-a găsit o strălucită expresie în hotărârile Congresului al XI-lea, în Programul adoptat de Congres, care cristalizează linia strategică generală a partidului, orientările tactice pentru întreaga perioadă a făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate și a înaintării spre comunism.

Hotărârile Congresului al XI-lea au prins adinci rădăcini de viață. Anul 1975, primul an de după Congresul al XI-lea și ultimul din cincinal, a fost un an de muncă încordată, de strădanii neobosite, cu adevărat eroice. Și tocmai aceasta a făcut posibile remarcabile realizări care au dus la îndeplinirea cu succes, înainte de termen, a cincinalului 1971—1975, primul cincinal al etapei făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Noul cincinal, 1976—1980, prin amploarea obiectivelor pe care le cuprinde, va marca o etapă hotărâtoare în dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție ale țării, în înflorirea economiei, științei și culturii, în satisfacerea tot mai deplină a cerințelor de viață ale maselor populare, în înfăptuirea Programului elaborat de Congresul al XI-lea al partidului, de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare victorioasă a României spre comunism.

dr. Gheorghe SURPAT

VOCATIA LIBERTĂȚII ȘI A UNIVERSALITĂȚII

(Urmare din pag. 1)

lui român în cincinalul 1971—1975 și la politica externă a României pusă în slujba păcii și colaborării internaționale. Acest document îmbogățește gândirea social-politică contemporană cu o magistrală analiză, lucidă și realistă a principalelor fenomene și tendințe de pe plan mondial, a căilor de soluționare a complexelor probleme ale relațiilor interstatale din etapa actuală, a pozițiilor, acțiunilor, inițiativelor și contribuției partidului și statului nostru la afirmarea unei politici noi în viața internațională, la făurirea unei noi ordini economice și politice, a unei lumi a păcii și înțelegerii.

Este o dovadă elocventă a forței de gândire creatoare, revoluționară, realismului politic și spiritului de inițiativă, a patriotismului fierbinte și internaționalismului consecvent al tovarășului Nicolae Ceaușescu, a participării sale directe la conceperea și fundamentarea politicii interne și externe a României, și la transpunerea ei în viață. Prin neobosita sa activitate teoretică și practică președintele țării noastre aduce contribuții inestimabile la promovarea poziției și intereselor României în problemele majore ale vieții internaționale cum sînt securitatea și cooperarea în Europa, realizarea dezarmării, lichidarea subdezvoltării, făurirea unei noi ordini economice și politice mondiale, sporirea rolului O.N.U. etc., Marele prestigiu internațional al președintelui Nicolae Ceaușescu dă noi valențe prețurii de care se bucură țara și poporul nostru pe toate meridianele și paralele globului. Un puternic ecou în opinia publică, în conștiința popoarelor a stîrnit noul său apel

la rațiune și înțelegere, la capacitatea popoarelor de a-și urma menirea umanistă, cuprins în expunerea la sesiunea Marii Adunări Naționale: „De la această tribună adresăm un apel solemn către toate parlamentele, către toate forurile supreme ale națiunilor de a-și îndeplini cu cinste îndatoririle sacre ce le revin față de propriile popoare, față de interesele lor vitale, de a acționa cu cea mai mare răspundere față de destinele civilizației și păcii mondiale, de a-și uni eforturile pe plan internațional pentru a determina accelerarea cursului destinderii, pentru a impune guvernelor, conducătorilor politici promovarea unor principii și raporturi interstatale noi, care să asigure întreținerii umanității un viitor de securitate și pace, de colaborare și bunăstare”.

Recunoscînd în acest mesaj de pace și înțelegere între popoare expresia profundelor sale năzuinți spre libertate și independență, a dorinței sale arzătoare de a-și făuri o soartă mai bună, într-o lume pașnică și în colaborare cu toate statele, poporul român a vibrat la unison strîngîndu-și și mai mult rîndurile în jurul partidului său conducător

Este un semnificativ gest de noblețe umanistă să ne închinăm eforturile într-un puternic elan constructiv pentru a împlini programul construcției socialismului multilateral dezvoltat pe pămîntul României și în același timp să adresăm spre fiecare colț al lumii chemarea spre înțelegere, pace și colaborare pentru făurirea unei lumi mai bune și mai drepte așezată pe temeiurile unei ordini economice noi, echitabile.

Cu aceste gânduri și cu încredere în viitorul luminos al omenirii, și al țării noastre, adresăm tuturor cititorilor călduroase urări de bine și tradiționalul „LA MULȚI ANI!”

PLANUL PE 1976 —

EXPRESIE

A DINAMISMULUI

ECONOMIEI

ROMÂNEȘTI

PARLAMENTUL ȚĂRII a dezbătut și legiferat în ultima sa sesiune coordonatele dezvoltării economice și sociale a României, în 1976, an care marchează trecerea la îndeplinirea unui nou cincinal, de însemnătate deosebită pentru transpunerea în viață a programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a patriei spre comunism.

Ansamblul complex al sarcinilor cuprinse în planul național unic pe anul 1976 a fost elaborat în condițiile în care poporul nostru încheie cu succes actualul cincinal. În această perioadă, dezvoltarea producției industriale într-un ritm superior celui prevăzut, progresele înregistrate în agricultură și celelalte ramuri, au dus la sporirea venitului național cu peste 7⁰/₀, față de anul 1970, ceea ce a permis creșterea considerabilă a potențialului economic al țării și totodată îndeplinirea măsurilor de îmbunătățire a condițiilor de viață ale întregului popor — veniturile reale ale populației s-au mărit cu circa 45⁰/₀.

Pentru anul 1976, prevederile de plan pornesc de la orientările Congresului al XI-lea al P.C.R. cu privire la cincinalul 1976—1980 și hotărârile plenarelor C.C. din iulie și decembrie a.c. Ele au la bază indicațiile concrete date de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru adoptarea de soluții care să ducă la valorificarea superioară a resurselor și îmbunătățirea structurii producției, utilizarea intensivă a capacităților, creșterea eficienței investițiilor, asigurarea unei mai bune aprovizionări a populației. În ansamblul său, planul este rezultatul unei ample munci colective la care și-au adus din plin contribuția ministerele și organele de sinteză, centralele, întreprinderile, județele, toți cei care prin efortul lor vor asigura nemijlocit realizarea sarcinilor stabilite.

Prevederile planului pe anul 1976 sînt în deplină concordanță cu ritmurile și proporțiile cuprinse în Directivele Congresului al XI-lea pentru cincinalul viitor; ele depășesc la principala indicatori ritmurile medii anuale stabilite pentru întreaga perioadă (tabelul).

Dinamica principalilor indicatori (°/°)

Indicatorii	Creșterea preliminară 1976/1975	Ritm mediu anual 1976—1980 prevăzut în Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R.
Producția globală industrială	10,2	9—10
Producția globală agricolă	15—26,6	4,6— 6*)
Volumul investițiilor în economia națională	19,4	10,5—11,4*)
Volumul comerțului exterior	17,8	11,5—12,5*)
Defacerile de mărfuri cu amănuntul	10,6	7,0— 7,7
Numărul de personal	5,6	3— 3,5
Productivitatea muncii în industrie**	8,5	6,7— 7,2
Venitul național	10,5	9—10
Veniturile totale reale ale populației pe un locuitor	8— 8,5	6,2— 6,5***)

*) Medie anuală pe perioada de 5 ani.

**) În 1976 — industria republicană; în cincinal — industria socialistă.

***) Ritmul de creștere al veniturilor totale reale, ale populației.

Creșterea economică și socială este orientată spre sporirea susținută a venitului național și asigurarea pe această bază a mijloacelor necesare dezvoltării în continuare, în ritm rapid, a economiei naționale și ridicării bunăstării întregului popor, țelul suprem al politicii partidului nostru.

Pentru realizarea acestui obiectiv, economia românească va înregistra și în anul viitor o dezvoltare accelerată a tuturor ramurilor producției materiale, bazată, în primul rînd, pe confi-

„Planul pe 1976 asigură, prin prevederile sale, o bază corespunzătoare de pornire pentru realizarea în bune condiții a noului cincinal, a Directivelor Congresului al XI-lea al partidului... Ne exprimăm convingerea că întregul nostru popor — clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, toți oamenii muncii — fără deosebire de naționalitate — va face totul pentru a începe noul an cu succese tot mai însemnate în toate domeniile de activitate, pentru realizarea exemplară a sarcinilor de plan, pentru îndeplinirea politicii partidului nostru, pentru prosperitatea și măreția patriei noastre”.

NICOLAE CEAUȘESCU

nuarea consecventă a procesului de industrializare. Nivelul de 841 mld. lei al producției industriale urmează să fie realizat în condițiile accentuării procesului de modernizare a structurilor ramurilor și subramurilor, creșterii gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor, utilizării cât mai complete a capacităților de producție, introducerii pe scară largă a realizărilor din domeniul științei și tehnologiilor moderne și obținerii unei eficiențe cât mai ridicate. Îmbunătățirea structurală a industriei în anul 1976 este reflectată atât de faptul că peste 56⁰/₀ din valoarea producției se va obține în ramurile construcției de mașini, chimie și metalurgie, care constituie factorul motor al dezvoltării industriale, cât și de modernizările prevăzute în cadrul subramurilor și a grupelor de produse.

În același timp, nivelurile de producție au fost stabilite ținînd seama de utilizarea rațională a resurselor materiale, prin realizarea unor produse cu un grad înalt de prelucrare, aplicarea de măsuri pentru reducerea consumurilor specifice, intensificarea valorificării deșeurilor, folosirea într-o proporție sporită a resurselor energetice secundare. În anul 1976 urmează să se reducă față de 1975 cu 5,5⁰/₀ și respectiv 5,2⁰/₀ consumurile de energie primară și electrică la un milion lei producție industrială. Să sporească cu circa 40⁰/₀ utilizarea resurselor energetice secundare și cu 13⁰/₀ valoarea deșeurilor recuperate. De asemenea, se prevede ca valorificarea metalului în industria construcțiilor de mașini să sporească cu peste 10⁰/₀, a produselor obținute dintr-un mc de gaze naturale supuse prelucrării cu 3⁰/₀, iar a celor realizate dintr-un mc de masă lemnoasă cu mult de 15⁰/₀.

Planul pe 1976 cuprinde soluții pentru folosirea intensivă a capacităților de producție potrivit unor eficiente regimuri de lucru și de organizare a producției și a muncii. Trebuie, de asemenea, subliniat faptul că mai mult de jumătate din sporul producției industriale va fi realizat în cele 300 noi capacități productive prevăzute să intre în funcțiune în anul viitor, ceea ce implică măsuri hotărîte pentru punerea lor în funcțiune la termenele planificate.

Ca prim an al cincinalului revoluției tehnico-științifice, al afirmării largi a cuceririlor celor mai avansate ale cunoașterii în toate ramurile și sectoarele industriei românești, planul pe anul viitor cuprinde, printre opțiunile sale de bază, sarcini privind înnoirea și modernizarea produselor și tehnologiilor, extinderea progresului tehnic, aplicarea pe scară largă a rezultatelor cercetării științifice, îmbunătățirea calității produselor. În anul 1976, valoarea produselor noi și reproiectate va reprezenta minimum 11⁰/₀ din producția industriei prelucrătoare, vor fi introduse și extinse circa 160 tehnologii avansate, vor fi introduse în fabricație 438 produse noi și reproiectate.

● Dezvoltarea ramurilor — armonios corelată

DIRECȚIILE DEZVOLTĂRII pentru fiecare ramură se înscriu armonios în ritmurile și proporțiile de ansamblu ale creșterii economice și sociale.

În industria extractivă s-a planificat o creștere însemnată a volumului de rezerve de substanțe minerale utile, cu deosebire la combustibili minerali, minereuri de fier și de metale neferoase, urmînd să se realizeze un volum important de lucrări de prospecțiuni și explorări geologice. Sporuri accentuate se prevăd la producția de huiță pentru cocs în Valea Jiului, mărindu-se astfel aportul cărbunilor indigeni la fabricarea cocsului. De asemenea, se are în vedere creșterea extracției la lignit, care va reprezenta în anul viitor peste 76⁰/₀ din producția de cărbuni a țării.

Nivelul stabilit pentru producția de energie electrică — 57,5 mld. kWh — asigură necesarul consumatorilor, în condițiile intensificării acțiunilor de economisire în toate domeniile și are în vedere o importantă creștere a producției în termocentralele funcționînd pe lignit, 37⁰/₀ din sporul de producție față de anul 1975 urmînd a se obține pe această cale.

Potrivit planului, urmează să producem în anul viitor aproape 11 mil. tone oțel, adică peste 510 kg/locuitor, depășind astfel nivelul atins de unele țări cu industrie avansată. Dezvolta-

rea producției siderurgice se va realiza cu consumuri minime de materii prime și într-o structură sortimentală îmbunătățită, în special prin introducerea în fabricație a unor sortimente noi, cum sînt: tablă electrotehnică, barele și blocurile forjate din oțel de scule etc.

În industria construcțiilor de mașini se prevăd sporuri mai mari în subramurile tehnicii de vîrf: electrotehnică — 15,9%, electronică — 14,7%, mecanică fină și optică — 19,0%, mașinile pentru așchieria metalelor — 22,2%, care vor contribui la adîncirea procesului de modernizare a structurii acestei producții, precum și la satisfacerea cerințelor programului de investiții, la lărgirea și creșterea eficienței exportului de mașini și utilaje.

Cea mai accentuată creștere, 18,5%, este planificată în industria chimică, ramură care prin valorificarea superioară a resurselor de materii prime și diversificarea producției este chemată să acopere în proporție sporită necesitățile economiei și să contribuie într-o măsură mai mare la realizarea exportului țării; sporuri însemnate sînt prevăzute la mase plastice, cauciuc sintetic, anvelope, produse sodice, îngrășăminte chimice, produse ale chimiei de sinteză fină ș.a.

Sarcini importante se prevăd pentru dezvoltarea industriei bunurilor de consum. Lărgirea gamei sortimentale și adaptarea acesteia la exigențele consumatorilor. Față de 1975, producția industriei ușoare va crește cu circa 8%, în principal pe seama folosirii mai bune a capacităților existente și a valorificării superioare a materiilor prime, punîndu-se un accent sporit pe utilizarea resurselor din țară și pe introducerea de noi tehnologii care să contribuie la ridicarea continuă a calității produselor. În industria alimentară sporuri mai însemnate sînt prevăzute la producțiile de carne și preparate din carne, pește, lapte, legume și fructe conservate, zahăr etc.

Agricultura va cunoaște în anul viitor o dezvoltare intensivă, în condițiile folosirii cu maximă eficiență a întregii suprafețe agricole și utilizării corespunzătoare a bazei materiale în continuă creștere și modernizare. Potrivit sarcinilor referitoare la structura suprafețelor cultivate și la recoltele medii — stabilite în concordanță cu condițiile pedo-climatice ale țării și cu baza materială asigurată prin plan — se preconizează, în situația unui an normal, realizarea unei producții totale de cereale de peste 20 mil. tone. Se are în vedere, totodată, sporirea substanțială a producției de floarea-soarelui, sfeclă de zahăr și fibre textile naturale. Producții mai ridicate urmează să fie obținute, de asemenea, la legume, prin cultivarea în regim irigat a întregii suprafețe destinate acestora, precum și prin realizarea a 100 mii ha în culturi duble și succesive. Începerea acțiunii de construire de sere și solarii în fiecare județ va permite satisfacerea în mai mare măsură, începînd din anul viitor, a necesităților de consum pe plan local. În domeniul zootehniei, prin îmbunătățirea acțiunii de selecție și reproducție și reducerea pierderilor prin mortalitate, planul prevede creșteri simțitoare ale efectivelor de animale, care vor ajunge la sfîrșitul anului 1976 la peste 6,6 mil. capete bovine, 10,2 mil. capete porcine și aproape 16 mil. capete ovine-caprine. Pentru asigurarea nevoilor proprii de carne și ouă va începe construirea, în fiecare județ, a unor complexe zootehnice și avicole și se vor crea în comune condițiile necesare pentru asigurarea populației cu purcei pentru creștere și îngrășare.

O atenție deosebită se acordă gospodăririi apelor, realizării de lacuri de acumulare, lucrărilor de regularizare, a cursurilor unor riuri și de îndigui, în vederea asigurării necesităților de apă industrială și altor consumuri, precum și pentru punerea la adăpost de calamitățile naturale a roadelor muncii poporului nostru.

Planul pe anul 1976 reflectă preocuparea constantă a partidului și statului pentru participarea activă a țării noastre la diviziunea internațională a muncii, lărgirea și diversificarea relațiilor economice. În acest context, volumul comerțului exterior urmează să sporească cu aproape 18% față de anul 1975, într-un ritm mai ridicat decît cel prevăzut pentru venitul național și producția industrială. Sarcinile de plan urmăresc optimizarea structurii importurilor și exporturilor și creșterea continuă a eficienței acestora. În structura exporturilor ponderea principală o dețin produsele industriei constructoare de mașini și ale industriei chimice, diminuîndu-se față de 1975 ponderea agriculturii și industriei alimentare. Importurile planificate au luat în considerare rezultatele acțiunilor de prelulare în fabricație proprie a unor materiale, mașini, utilaje, subsansamble și piese de schimb. În același timp planul cuprinde acțiuni de cooperare economică internațională cu țările socialiste, cu care România a încheiat o serie de convenții și acorduri pentru construirea de noi capacități și pentru extinderea cooperării și specializării în producție în diferite ramuri, cu țări în curs de dezvoltare și cu alte țări, în scopul satisfacerii unor necesități ale economiei și lărgirii exporturilor.

● Creșterea eficienței — suportul solid al ridicării nivelului de trai

UN OBIECTIV fundamental al planului pe anul viitor îl constituie sporirea eficienței economice în toate domeniile de activitate. Peste 70% din sporul producției industriale urmează

a se obține pe seama creșterii productivității muncii, care va fi cu 8,5% mai mare decît cea obținută în 1975. În același timp vor fi diminuate cheltuielile de producție, îndeosebi a celor materiale; în industrie reducerea prevăzută reprezintă cel puțin 2,3% la cheltuieli totale și minimum 1,8% la cheltuielile materiale. Aceste prevederi sînt în seama de măsurile stabilite pentru re-proiectarea și modernizarea produselor, perfecționarea tehnologiilor de fabricație, diminuarea pierderilor din prelucrări, extinderea folosirii înlocuitorilor, valorificarea deșeurilor și resurselor secundare, sporirea gradului de prelucrare a materiilor prime și materialelor, în condițiile folosirii cît mai eficiente a fondurilor fixe și circulante cu care sînt dotate unitățile economice.

Asigurarea bazei materiale necesare înfloririi continue a societății noastre implică aplicarea cu consecvență a politicii partidului nostru de menținere a unei rate înalte de acumulare, singura cale de creare a unei baze solide de dezvoltare în toate domeniile vieții economice și sociale, de accelerare a procesului de apropiere de țările avansate din punct de vedere industrial și de asigurare a creșterii permanente a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor. Planul pe anul 1976 reflectă eforturile pe care națiunea noastră le face pe linia sporirii potențialului productiv și a realizării unui ritm înalt al producției socialiste lărgite, concretizate prin volumul total al investițiilor care va însuma aproape 160 mld. lei. Volumul prevăzut asigură, încă de la începutul cincinalului, condiții pentru realizarea noilor capacități necesare creșterii proiectate a producției în viitorii cinci ani. Cea mai importantă parte din investiții este destinată ramurilor producției materiale, din acestea urmînd ca în 1976 industria să primească 67%, agricultura peste 10%, iar transporturile circa 12%. În întreaga economie vor fi puse în funcțiune fonduri fixe în valoare de 124 mld. lei, urmînd a intra în producție peste 350 capacități importante industriale și agrozootehnice. O caracteristică a programului de investiții este concentrarea noilor obiective pe platformele industriale existente sau pe noi platforme, ceea ce va conduce, pe lîngă folosirea judicioasă a terenului, la economii de investiții și la asigurarea desfășurării optime a proceselor de producție în cadrul noilor unități. Înfăptuirea acestui amplu program de investiții solicită din partea tuturor ministerelor asigurarea din timp a documentațiilor tehnico-economice, organizarea exemplară a lucrărilor pe șantiere, livrarea la termen de către furnizori a utilajelor necesare, precum și soluționarea operativă a problemelor care apar pe parcursul execuției lucrărilor.

Subordonînd întreaga activitate economică și socială ridicării continue a bunăstării materiale și spirituale a poporului, planul pe anul 1976 prevede sporirea în continuare a retribuiției medii nominale lunare, care va ajunge la 2 025 lei față de 1973 lei în luna decembrie 1975; retribuiția reală va spori cu 8—8,7%, iar veniturile reale ale țărănimii provenite din munca în cooperativele agricole de producție și din gospodăriile personale calculate pe o persoană activă cu 9—12%. Corelat cu veniturile populației, volumul desfacerilor de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist urmează să fie cu peste 10% mai mare decît în anul 1975, iar prestările de servicii pentru populație vor crește cu aproximativ 14%. Prin grija partidului și statului, fiecare familie va beneficia de venituri sporite din fondurile pe care statul le alocă pentru cheltuieli social-culturale, învățămînt, cultură, ocrotirea sănătății, asistență socială, sport etc. În 1976, volumul acestor cheltuieli va ajunge la 57 mld. lei, asigurînd o creștere pe familie de 9% față de 1975.

Prin plan se prevede extinderea bazei materiale pentru lărgirea și perfecționarea tuturor formelor de învățămînt, în care scop urmează a fi construite peste 2 700 săli de clasă și peste 25 000 locuri în internate pentru învățămîntul primar, gimnazial, liceal și tehnic-profesional; se vor da în folosință spații noi în suprafața de aproape 43 000 mp pentru învățămîntul superior. Capacitatea grădinițelor, creșelor, caselor și leagănelor de copii se prevede să sporească în mod sensibil, cu peste 46 000 locuri. Numărul paturilor în spitale va crește cu aproape 1 500 și va începe construirea a noi spitale în 12 localități din țară. Pentru îmbunătățirea continuă a condițiilor de locuit, în anul 1976 planul stabilește construirea a 80 000 apartamente din fondurile statului, cooperatiste și obștești, 65 000 apartamente din fondurile populației, cu sprijinul statului în credite și execuție; totodată, se prevede darea în funcțiune a 80 500 locuri în cămine pentru nefamiliști.

Din întreaga construcție a planului național unic de dezvoltare a patriei noastre în anul 1976 se desprinde cu claritate consecvența cu care partidul și statul acționează pentru dezvoltarea multilaterală, rapidă și armonioasă a țării, pentru ridicarea continuă a bunăstării întregului popor. Realizarea integrală a sarcinilor cuprinse în plan va crea premisele necesare pentru începerea în cele mai bune condiții a noului cincinal în care pășim în aceste zile.

Constantin CALOIANU
director în C.S.P.

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI DEZVOLTAREA TEHNOLOGIEI ÎN FAȚA UNUI NOU CINCINAL

ÎN PERSPECTIVA însuflețitoare deschisă de secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, Programul și Directivele adoptate de cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român — din noiembrie 1974 — stabilesc strategia generală și orientările noastre tactice în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism. Programul și Directivele pun pe prim plan dezvoltarea puternică a forțelor de producție, care să asigure sporirea în ritm înalt a producției de bunuri materiale, satisfacerea cât mai deplină a necesităților întregului popor și cerințelor dezvoltării generale a țării. În înfăptuirea acestei strategii, menită să asigure ridicarea societății românești pe o treaptă superioară de civilizație materială și spirituală, partidul nostru atribuie un rol deosebit dezvoltării cercetării științifice și promovării progresului tehnologic în toate ramurile economiei, în întreaga viață socială a țării.

Ritmurile și schimbările structurale în dezvoltarea economică — se arată în Directivele cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981-1990 — necesită în continuare creșterea substanțială a aportului cercetării științifice, al creației tehnice naționale la progresul întregii societăți. Partidul și statul nostru pornesc de la considerentul că știința constituie factorul primordial al progresului contemporan și că societatea socialistă multilateral dezvoltată poate fi realizată numai pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii.

Cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică vor trebui să devanseze permanent dezvoltarea producției, concentrându-se spre soluționarea problemelor ce decurg din orientările majore ale creșterii economico-sociale: valorificarea superioară a potențialului național de resurse naturale, punerea în valoare de noi surse de energie, modernizarea tehnologiilor în pas cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, accelerarea procesului de mecanizare și automatizare a producției, crearea de substanțe și materiale noi, de valoare economică ridicată, asigurarea unei rezerve de cunoștințe și soluții tehnologice pentru înnoirea continuă a economiei și vieții sociale.

Cercetarea științifică va aborda noi probleme ale cunoașterii, va juca un rol tot mai mare în stăpânirea și transformarea naturii și societății în folosul omului, va participa la eforturile desfășurate pe plan internațional pentru descoperirea de noi mijloace de îmbunătățire a vieții umane, de ridicare a gradului de civilizație a societății omenești, de asigurare a unui echilibru stabil între lumea creată de om și mediul inconjurător.

Cincinalul 1976-1980- cincinalul afirmării cu putere a revoluției tehnico-științifice

CERCETAREA științifică, dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic — etape integrate ale unor activități indisolubil legate între ele — vor avea un rol deosebit de important în înfăptuirea cincinalului 1976—1980, definit de Congresul al XI-lea al P.C.R., ca **cincinalul revoluției tehnico-științifice, al afirmării largi a cuceririlor celor mai avansate ale cunoașterii în toate ramurile și sectoarele industriei românești, în întreaga viață socială**. În acest cincinal, cercetarea și dezvoltarea se vor orienta în principal, spre nevoile concrete ale producției în industrie, agricultură și celelalte ramuri economice, spre utilizarea superioară a resurselor de materii prime și energie, modernizarea tehnologiilor, ridicarea parametrilor calitativi ai produselor, creșterea productivității muncii sociale, asigurarea unui mediu inconjurător în deplin echilibru cu necesitățile omului societății moderne.

În viitorul cincinal, activitatea de cercetare științifică și de introducere a progresului tehnic va urmări, cu prioritate:

- creșterea potențialului național de rezerve de materii prime și energetice;
- elaborarea de noi tehnologii care să conducă la valorifi-

„Programul partidului și Directivele de dezvoltare economico-socială a României prefigurează perspectiva înfloririi multilaterale a societății românești, ridicarea patriei pe noi culmi de civilizație materială și culturală, creșterea bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor. Prevederile acestor documente se întemeiază pe realizările de până acum, pe cerințele făuririi celei mai avansate societăți din lume, care trebuie să aibă la bază tot ceea ce a creat omenirea mai valoros și mai bun în domeniile cunoașterii, al științei și tehnicii“.

NICOLAE CEAUȘESCU

acad. prof. **Ion URSU**
președintele Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie

carea superioară a tuturor categoriilor de resurse naturale, la reducerea consumurilor specifice și creșterea generalizată a eficienței activității economice;

— crearea de mașini, utilaje și instalații noi, pentru susținerea introducerii și răspândirii largi a progresului tehnic, a tehnologiilor avansate, pentru satisfacerea cerințelor programului național de investiții;

— crearea de noi materiale apte de a se substitui materialelor scumpe și deficitare și care să contribuie la reducerea continuă a cheltuielilor materiale;

— susținerea dezvoltării și perfecționării producției agricole vegetale și animale, a realizării cât mai eficiente a programului de îmbunătățiri funciare;

— îmbunătățirea calitativă a vieții, a stării de sănătate a populației și protecția mediului inconjurător; o atenție deosebită se va acorda studiilor biologice omului, adaptării sale la condițiile moderne, prelungirii vieții sale active;

— promovarea cercetărilor fundamentale orientate și a cercetărilor aplicative în domeniile matematicii, fizicii, chimiei și biologiei, atât pentru dezvoltarea științei, în general, cât și pentru dezvoltarea domeniilor de vîrf ale economiei naționale; științele economice și sociale își vor spori și ele aportul la soluționarea diferitelor probleme ale creșterii productivității muncii și reducerii cheltuielilor materiale, înlăturării pierderilor și creșterii rentabilității, la aplicarea metodelor și formelor avansate de conducere și organizare.

În perioada 1976—1980, activitatea de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică va cuprinde peste 600 de obiective subordonate dezvoltării economice și sociale, dintre care o mare parte se vor aplica în cursul cincinalului, iar altele vor asigura rezerva de soluții tehnico-științifice pentru obiectivele de bază ale cincinalului 1981—1985.

Totodată, corespunzător direcțiilor de bază ale dezvoltării economiei naționale, în anii 1976—1980, tehnologiile noi de concepție proprie și tehnologiile perfecționate care se vor introduce în producție vor asigura realizarea a peste 80 la sută din totalul tehnologiilor noi și perfecționate, prevăzute pentru obiectivele de investiții planificate. Ponderea cea mai însemnată în acest efort deosebit o deține ramura chimiei, cu peste 30 la sută.

În aceeași perioadă se prevede asimilarea și punerea în fabricație a unui mare număr de mașini, utilaje și instalații noi și perfecționate. Pe baza realizării programului de asimilare și introducere în fabricație a produselor noi, la nivelul anului 1980, circa 45 la sută din valoarea producției industriale se va realiza pe seama produselor noi și perfecționate.

În cincinalul viitor se vor extinde mecanizarea și automatizarea producției, fiind prevăzute în acest scop un număr important de acțiuni de mecanizare și de automatizare cu caracter complex. Se va intensifica ritmul înzestrării economiei cu tehnica de calcul și introducerea sistemelor de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor, acordându-se prioritate dotării întreprinderilor și centralelor industriale.

Paralel cu dezvoltarea potențialului științific, prin dotarea unităților de cercetare și proiectare tehnologică cu mijloace moderne de investigație, se vor extinde formele și metodele avansate de organizare și desfășurare a activității de cercetare și dezvoltare, urmărindu-se imbinarea strînsă a cercetării, proiectării cu învățămîntul și producția.

Pe baza indicațiilor date personal de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, o atenție deosebită la elaborarea planului cincinal 1976—1980, începînd chiar cu 1976, s-a acordat creșterii contribuției cercetării științifice românești la soluționarea problemelor dezvoltării economico-sociale a țării.

În cadrul programelor de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, de introducere a tehnologiilor moderne, se va acorda o atenție deosebită activității de engineering în domeniile chimiei, construcțiilor de mașini, energeticii și altele, experimentării și aplicării în producție și viața socială a invențiilor și descoperirilor valoroase, asigurîndu-se astfel competitivitatea tehnologiilor și produselor proprii pe piața mondială, exportul de tehnologii și obiective industriale complexe, baze

se concepție proprie. Se va pune un accent deosebit pe emanciparea cât mai largă a industriei și economiei naționale față de inteligența tehnică și mijloacele materiale de import, pe calea valorificării depline, atât în țară cât și peste hotare, a inteligenței științifice și tehnice proprii.

Principalele direcții și obiective de perspectivă ale activității de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic

ASA CUM SUBLINIA secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința națională a cercetării științifice și proiectării din octombrie 1974. „...Cercetarea trebuie să meargă cu un pas înainte, să soluționeze nu numai problemele legate de îndeplinirea concretă a planului cincinal și a planurilor anuale, ci să abordeze probleme noi, de perspectivă, pentru a putea orienta și oferi baza întocmirii viitoarelor planuri de dezvoltare economico-socială, pentru a situa întreaga dezvoltare a societății noastre pe temeiul științei și tehnicii celei mai avansate“.

Această teză de o mare valoare principială și practică, oglindită exemplar în Programul și Directivele adoptate de cel de-al XI-lea Congres al partidului, a avut un rol hotărâtor în elaborarea prognozei de ansamblu și a prognozelor pe ramuri și domenii ale științei și tehnologiei pentru perioada 1981—2000 (2010). Conceptul de prognoză, ca sursă de soluții optimizate ale planului, exprimă hotărârea de a fundamenta științific proiectele dezvoltării economico-sociale a națiunii noastre socialiste.

Pentru cincinalul revoluției tehnico-științifice și perioada următoare, se au în vedere, cu precădere, următoarele obiective:

În industria extractivă — creșterea producției de huiă energetică și cocsificabilă, prin punerea în valoare a rezervelor greu exploataabile și perfecționarea metodelor de exploatare; valorificarea largă și în condiții optime a lignitului; creșterea eficienței în exploatarea țițeiului și gazelor; descoperirea și punerea în valoare a zăcămintelor de țiței și gaze naturale situate la mare adâncime sau în zona platformei continentale românești a Mării Negre; stabilirea tehnologiilor de valorificare a unor minereuri complexe și cuprifere din zone noi, precum și a minereurilor cuprifere sărace; valorificarea minereurilor de fier sărace allate în condiții grele de exploatare; valorificarea complexă a minereurilor de metale rare; tehnologii noi pentru exploatarea și prepararea substanțelor minerale utile; intensificarea cercetărilor geologice pentru creșterea rezervelor de substanțe minerale, descoperirea de noi resurse energetice, combustibili, materii prime și noi resurse de apă.

În energetică — optimizarea balanței de energie primară la nivelul economiei naționale și pe ramuri; valorificarea superioară a bazei interne de materii prime energetice, prin reducerea consumului de hidrocarburi în centralele termoelectrice, îmbunătățirea randamentelor instalațiilor electroenergetice; valorificarea integrală a potențialului hidroenergetic al țării; construirea și exploatarea primelor centrale nucleare-electrice; cercetarea și valorificarea de noi surse de energie (geotermică, solară etc.); introducerea de noi tehnologii de producere și conversie a energiei; tehnologii avansate pentru transportul, distribuția și utilizarea energiei; realizarea de bilanțuri energetice în vederea gospodăririi raționale a energiei în marile obiective industriale; automatizarea complexă și introducerea calculatoarelor de proces cu funcții de conducere la nivelul centralelor electrice și al sistemului energetic național; optimizarea sistemului energetic național și creșterea siguranței în funcționare a acestuia.

În industria chimică se vor elabora, în continuare, noi tehnologii din domeniul producerii combustibililor sintetici, al unor noi surse de energie, al înlocuitorilor sintetici ai materialelor naturale care se găsesc greu, reducerii consumului specific de materiale și energie, al îmbunătățirii calității produselor, al catalizatorilor, al producerii de noi sortimente de cauciuc sintetic, fire și fibre cu caracteristici superioare; se vor produce noi ti-

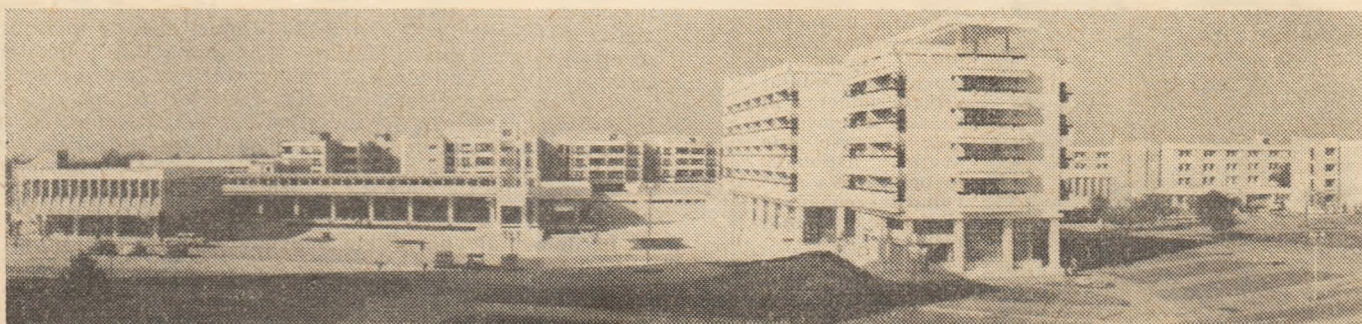
puri de polimeri și copolimeri, îngrășăminte complexe organo-minerale; vor fi elaborate tehnologii noi de prelucrare primară și secundară a țițeiului, pe baza unor procedee care să permită valorificarea superioară a produselor și subproduselor rezultate, de realizare a unor noi produse anorganice și organice; se vor diversifica tipurile de anvelope pentru autovehicule, tractoare și pentru echiparea unor utilaje și aparate care lucrează în condiții speciale; se vor produce înlocuitori sintetici utilizați în industria lemnului, construcții și în industria construcțiilor de mașini; vor fi elaborate și aplicate noi tehnologii pentru diversificarea producției de medicamente, coloranți, lacuri, vopsele, detergenți și produse auxiliare pentru industria textilă, metalurgică, a construcțiilor de mașini etc.; se vor realiza noi substanțe utilizate în combaterea dăunătorilor agricoli, noi sortimente de pesticide, ierbicide și biostimulatori; se vor elabora și aplica tehnologii noi de obținere a metalelor rare și pure, valorificând zăcămintele cu conținuturi sărace de substanțe utile (titan, zirconiu, magneziu, potasiu etc.), în vederea eliminării sau reducerii importului de produse chimice anorganice. Obiectivele de investiții din această ramură, prevăzute pentru perioada 1976—1980, vor fi asigurate, în principal, cu tehnologii elaborate prin concepție proprie.

În industria metalurgică — se va extinde folosirea huielor slab cocsificabile și utilizarea cărbunilor energetici indigeni la fabricarea cocsului; se va reduce consumul de cocs la furnale; se va reduce consumul de metal, prin realizarea unor oțeluri cu calitate superioară, între care oțelurile sudabile cu limită de curgere ridicată pentru construcții, recipienti sub presiune și nave; fabricarea produselor din oțeluri aliate, înalt aliate, inoxidabile și refractare; material tubular pentru sondele de mare adâncime; acoperiri metalice și cu mase plastice ale produselor siderurgice plate și ale țevelor; obținerea tablelor silicioase și a produselor pentru energia nucleară; obținerea de aliaje neferoase speciale pe bază de nichel și diversificarea producției de aliaje pe bază de aluminiu, cupru, magneziu; introducerea în fabricație a noi sorturi de pulberi metalice și piese sinterizate din pulberi feroase și neferoase și carburi metalice; procedee și tehnologii noi pentru elaborarea fontei, oțelului, aliajelor neferoase și pentru obținerea produselor refractare și reducerea consumurilor specifice de materii prime și energie; realizarea de utilaje metalurgice și produse de mic tonaj.

În industria construcțiilor de mașini — un loc important vor ocupa crearea de echipamente energetice noi, turboagregate de mare putere, cu cazanele și instalațiile aferente, turbine bulb și Francis pentru centrale hidroelectrice; noi motoare termice cu performanțe ridicate; echipamente și instalații nucleare; platforme și instalații de foraj de explorare în zona platformei continentale românești a Mării Negre; realizarea de noi autovehicule și tractoare; dezvoltarea și diversificarea navelor maritime și a navelor fluviale, crearea de mijloace moderne pentru transportul feroviar și aerian; noi tipuri de mașini-unelte cu grad înalt de automatizare; noi tipuri de elemente și aparate din domeniul mecanicii fine și opticii; linii tehnologice pentru industria chimică, metalurgie, construcții industriale, industrie extractivă, prelucrarea lemnului, materiale de construcții; tehnologii de prelucrare neconvenționale; tehnologii de utilizare a mașinilor cu comandă program și secvențială; tipuri noi de scule așchietoare și matrițe; realizarea și introducerea în construcția de mașini a unor noi materiale, noi tehnologii de prelucrare și montaj; se va intensifica activitatea de cercetare și dezvoltare tehnologică în domeniul aeronauticii.

În industria electrotehnică și electronică — vor fi create noi tipuri de mașini electrice, transformatoare și echipamente energetice cu randament sporit; noi echipamente de acționare electrică; mijloace de automatizare și conducere modernă a proceselor de producție; echipamente periferice și de calcul din generația 3.5—4; aparatură pentru obiectivele nucleare; aparatură electronică pentru uz industrial, medicină și cercetare științifică; aparate de măsură și control de precizie ridicată; echipamente de radiocomunicații profesionale pentru nave și avioane; noi circuite integrate, componente active și pasive de uz profesional, tehnologii de elaborare și utilizare a noi materiale electrotehnice.

În industria materialelor de construcții — se vor perfecționa tehnologiile de fabricație a cimentului, varului, prefabricatelor,

Centrul național de fizică de la Măgurele-București

materialelor de zidării și placajelor : se vor realiza materiale de construcții ușoare, cu înalt grad de industrializare și caracteristici superioare ; se va diversifica structura sortimentală a materialelor de construcții și se va extinde utilizarea materialelor plastice ca materiale și elemente de construcții ; se va trece la folosirea combustibililor solizi inferiori la uscarea și arderea produselor ceramice ; se vor valorifica în industria materialelor de construcții unele deșeuri industriale, cenuși de termocentrală și ștergi de la exploatarea minierei.

În industria lemnului, hirtiei și celulozei — se vor elabora tehnologii pentru producerea de furnire din noi specii de lemn exotic ; se vor fabrica elemente mulate din așchii de lemn ; se vor îmbunătăți tehnologiile de prelucrare a lemnului ; se vor obține tehnologii și soluții constructive pentru producția de elemente de construcții cu consum redus de lemn și utilizarea de înlocuitori și materiale noi ; tehnologii de fabricare a mobilei pe fluxuri specializate ; se va lărgi baza de materii prime, se va utiliza în proporție mai mare maculatura la fabricarea hirtii și cartoanelor ; se vor fabrica hirtie cu fibre sintetice, sortimente de hirtii tehnice și tratate la suprafață ; se vor perfecționa procesele tehnologice în vederea reducerii consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie ; se va urmări prevenirea și combaterea poluării mediului înconjurător.

În industria ușoară — se va extinde baza proprie de materii prime și se vor stabili tehnologii adecvate pentru prelucrarea acestora, îndeosebi în cîneapă, bumbac, mătase naturală ; tehnologii de finisare superioară a produselor textile și de prelucrare a noilor tipuri de fibre chimice ; se va diversifica producția și realizarea de noi produse textile nețesute, piele sintetică, fire și fibre minerale, sortimente de sticlă optică, sticlă pentru laser ; se vor valorifica judicios deșeurile.

În industria alimentară — se va trece la utilizarea de noi surse de proteine de origine animală și vegetală (șroturi, subproduse de la prelucrarea laptelui și peștelui etc.), valorificarea superioară a resurselor din Delta Dunării ; extinderea pisciculturii în lacurile de acumulare ; cercetarea și realizarea unor noi tipuri de alimente cu calități superioare, inclusiv de produse alimentare, pe noi principii tehnologice, care să asigure o alimentație rațională și prevenția degradării biologice a organismelor.

În agricultură — se va urmări crearea, pe baza celor mai noi descoperiri din genetică, biofizică și biochimie, de noi soiuri de înaltă productivitate la toate plantele de cultură și în special la grâu, hibrizi simpli și dubli de porumb mai timpurii, floarea-soarelui, tomate timpurii, sfeclă de zahăr și cartofi, precum și la alte plante tehnice, îndeosebi în cîneapă, bumbac, cu calități tehnologice superioare ; elaborarea de măsuri pentru protecția solului prin combaterea eroziunii în condiții de mecanizare a lucrărilor agricole, prevenirea salinizării solurilor irigate ; **în zootehnie** — se are în vedere perfecționarea continuă a speciilor și raselor de animale, crearea de noi linii, hibrizi, tipuri și rase de animale, în special taurine ; optimizarea tehnologiilor de exploatare, sporirea și îmbunătățirea continuă a bazei furajere ; crearea de linii de ovine cu producție ridicată de lînă și de noi hibrizi de viermi de mătase.

În silvicultură — se va urmări dezvoltarea fondului forestier, creșterea productivității pădurilor, extinderea culturilor de specii cu creștere rapidă, împădurirea terenurilor degradate ce nu pot fi folosite pentru alte culturi, reimpădurirea în zonele supuse eroziunii și alunecărilor de teren, refacerea arboretelor cu randament scăzut.

În construcții — se va trece la introducerea de tehnologii moderne, cu grad ridicat de industrializare, pentru executarea tuturor categoriilor de construcții în condițiile unor creșteri rapide ale productivității muncii, reducerii duratelor de execuție și ridicării nivelului calitativ ; introducerea de noi tipuri de utilaje pentru construcții, cu performanțe superioare ; folosirea

eficientă a materialelor din polimeri ; cercetarea și elaborarea de noi tipuri de elemente pentru construcții, care să ducă la reducerea consumului de energie în exploatare ; perfecționarea metodelor de calcul și dimensionare pentru toate categoriile și sistemele de construcții.

În sistematizare și arhitectură — se va urmări stabilirea de criterii științifice, care să stea la baza întregii activități de sistematizare a orașelor și satelor, precum și a activității de arhitectură, astfel încît să se asigure realizarea de așezări populare moderne și unități industriale cu cheltuieli reduse și economie de teren și care să îmbine armonios utilul cu frumosul și, totodată, să promoveze stilul românesc, îndeosebi la construcțiile de locuințe și social-culturale.

În transporturi — se are în vedere modernizarea și diversificarea mijloacelor de transport feroviar, rutier, naval și aerian ; extinderea navigației pe râuri și canale interioare ; creșterea gradului de mecanizare și automatizare ; sporirea ponderii transportului în containere și a transporturilor combinate ; îmbunătățirea siguranței circulației și securității transporturilor.

În telecomunicații — realizarea de echipamente noi pentru automatizarea telefoniei interurbane ; dezvoltarea televiziunii și a rețelei de transmitere a datelor ; linii rapide pentru comunicări de date.

În informatică și cibernetică — elaborarea și aplicarea la întreprinderi, centrale și alte unități economice, a unor metode de conducere bazate pe utilizarea calculatoarelor electronice, prin care să se vină direct în sprijinul producției, și anume : programarea operativă, lansarea și urmărirea producției, optimizarea stocurilor și reducerea consumurilor specifice de materii prime, materiale și combustibili, utilizarea deplină a capacităților de producție, folosirea rațională a forței de muncă ; elaborarea și aplicarea de sisteme de conducere a proceselor tehnologice cu calculatoare electronice ; aplicații ale analizei sistemelor și modelării matematice în economie și viața socială.

În domeniul ocrotirii sănătății — obiectivele au în vedere găsirea de soluții profilactice pentru prevenirea și combaterea principalelor boli cronice și degenerative ; asigurarea mijloacelor și tehnicilor alimentare și imunologice pentru creșterea generală a gradului de sănătate a populației ; îmbunătățirea condițiilor de muncă, pe criterii ergonomice, în raport cu posibilitățile de adaptare a organismului uman ; protecția organismului uman și a colectivităților față de modificările nocive ale mediului ambiant ; recuperarea capacității de muncă a invalizilor și handicapaților ; ocrotirea sănătății mamei, copilului și tineretului ; studiul biologiei omului matur și vîrstnic, în scopul prelungirii duratei vieții active a omului ; se vor intensifica cercetările de biologie umană, pe baza celor mai noi cuceriri ale geneticii și biologiei moleculare ; se vor elabora noi mijloace tehnice de combatere a prafului în industria minieră, vor fi adoptate noi soluții constructive pentru reducerea zgomotului în halele industriale, prevenirea accidentelor de muncă și a îmbolnăvirilor profesionale în turnătorii, realizîndu-se noi mijloace individuale de protecție.

În domeniul protecției mediului înconjurător — se urmărește utilizarea rațională a resurselor naturale, în concordanță cu cerințele menținerii și îmbunătățirii calității mediului ; asigurarea condițiilor de refacere și dezvoltare a resurselor naturale regenerabile ; îmbinarea organică a criteriilor de eficiență economică cu cele de ordin social în activitatea de sistematizare a teritoriului și a localităților urbane și rurale ; adoptarea de tehnologii de producție care nu duc la poluarea mediului înconjurător ; fabricarea și echiparea instalațiilor tehnologice generatoare de poluanți cu dispozitive și instalații eficiente pentru supravegherea, prevenirea și combaterea degradării mediului înconjurător ; recuperarea și valorificarea substanțelor utilizabile conținute în deșeuri ori reziduurile industriale și menajere ; neutralizarea și depozitarea reziduurilor nerecuperabile ; echiparea mijloacelor de transport cu dispozitive de combatere a poluării ; producerea de pesticide și îngrășăminte chimice nepoluante sau cu nocivitate și remanentă cit mai reduse.

În domeniul fizicii și aplicațiilor acesteia în economie — se vor elabora noi metode și tehnici în fizică și domeniul nuclear ; se vor cerceta și dezvolta noi surse de energie ; se va urmări răspîndirea tehnicilor bazate pe radiații nucleare, în economie ; realizarea unor noi tipuri de acceleratoare de particule și surse intense de radiații pentru aplicații în industrie, agricultură, medicină etc. ; elaborarea unor noi tipuri de materiale cu caracteristici fizico-chimice prestabile ; tipuri noi de radioizotopi ; compuși marcați cu radioizotopi și izotopi stabili ; noi tipuri de laser și instalații cu laser ; elemente combustibile și componente pentru reactori nucleari energetici ; reactori pentru testarea soluțiilor de proiectare a reactorilor energetici termici și rapizi ; monocristale și alte materiale speciale cu aplicații diverse ; aparate și instalații pentru cercetări și dispozitive electronice nucleare ; instalații și aparate pentru aplicații în domenii de temperaturi și presiuni extreme.

În domeniul aplicațiilor matematicii în economie — se va urmări perfecționarea metodelor statistice și de programare matematică pentru îmbunătățirea planificării și conducerii la nivel macro și microeconomic, pentru proiectarea utilajelor complexe ; perfecționarea metodelor de control al calității și fiabilității produselor ; metodele matematice continue, discrete și stocastice în

Cercetările privind gospodărirea rațională a apelor, construcțiile hidraulice, combaterea eroziunii solului vizează punerea în valoare a unor bogate resurse ale avuției naționale, în perspectiva dezvoltării economice și sociale a României.

mecanica fluidelor reale și mecanica solidelor deformabile; lezarea matematicii mai strâns de celelalte sectoare ale activității economico-sociale, în special de procesele de automatizare și cibernetizare a producției.

Cercetarea științifică din chimie, fizică, matematică, biologie, biofizică, biochimie și din alte domenii interdisciplinare — trebuie să îndeplinească un rol de avangardă în știință și tehnologie, să asigure elementele de bază ale întregii activități de cercetare și dezvoltare tehnologică, atât pentru progresul acestora cât și pentru dezvoltarea domeniilor de vîrf ale economiei naționale, să creeze condiții pentru abordarea de proiecte tot mai îndrăznețe și dobîndirea de priorități pe plan mondial.

În domeniul cercetării cosmosului — cercetările vor fi orientate, în principal, spre aplicațiile tehnicilor spațiale și telecomunicații, radionavigație, descoperirea de noi resurse, biologie și medicină, spre introducerea în circuitul economic a surselor noi de energie folosite de tehnica spațială.

Un loc deosebit de important în documentele Congresului al XI-lea al partidului, îl ocupă programele de cercetare din **domeniile științelor economice, al științelor sociale și politice**, care sînt coordonate de organe de partid și de stat, de academii de științe și instituții de învățămînt superior.

Pentru realizarea obiectivelor și sarcinilor propuse în perspectiva anilor 2000 (2010) se va asigura amplificarea potențialului științific și tehnologic al țării. Se va dezvolta în ritm rapid baza tehnico-materială, paralel cu creșterea personalului din activitatea de cercetare științifică, dezvoltarea tehnologică și de concepție tehnică. Creșterile cantitative și mutațiile calitative în structura potențialului material și uman de cercetare și dezvoltare tehnologică fac necesare elaborarea și aplicarea unor programe speciale și corelarea lor neîntreruptă cu obiectivele generale ale dezvoltării economico-sociale a țării. Problema capitală a activității de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, în ansamblu, o constituie și în viitor, ridicarea eficienței sale economice și sociale, efortul financiar și uman făcut de stat trebuind să se regăsească multiplicat în noile valori materiale și spirituale create.

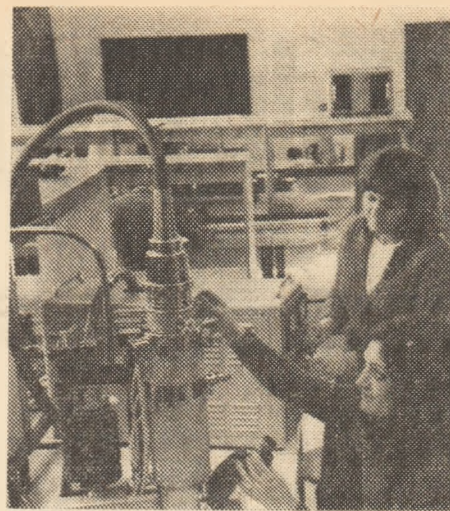
Tabloul înfățișat mai sus oferă o imagine a complexității și dificultății sarcinilor asumate de știința și tehnologia românească, într-un cîncinal atît de ambițios ca cel care ne așteaptă — un cîncinal al înnoirii și consolidării structurilor noastre economice, al calității, al perfecționării relațiilor și mecanismelor noastre sociale și politice, al afirmării plene a potențialului orînduirii noastre, gîndită și înfăptuită pe măsura resurselor, experienței, nevoilor și posibilităților noastre, pe măsura locului din ce în ce mai important pe care țara noastră îl ocupă în comunitatea mondială a națiunilor.

Conștiința de răspundere care ne revine, știm, între altele, că este foarte important **cum începem acțiunea**. În această privință, o formulare și o abordare corectă a planului pe anul 1976 sînt hotărîtoare. Iată de ce proiectul planului pe 1976 a fost supus, mai mult ca altădată, unui îndelung și sever proces de reelaborare, în etape succesive de judecată, cumpănire, evaluare, îmbunătățire.

În virtutea indicațiilor secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, operațiunea de perfecționare a planului pe anul 1976 s-a desfășurat cu egală profunzime și intensitate la toate nivelele, începînd cu eșaloanele executante, cu instituturile centrale de cercetare, academiile de științe, ministerele și terminînd cu organele centrale de sinteză. Un rol însemnat în apropierea proiectului de plan de exigențele formulate de conducerea partidului, personal de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, l-au avut dezbaterile la nivelul Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și al recentei Plenary a C.C. al P.C.R.

Pe parcursul acestui proces de evaluare, corelare și determinare, început cu 2 ani în urmă, s-a ajuns la un prim bilanț decisiv, odată cu aprobarea planului de către Marea Adunare Națională, conturîndu-se cîteva linii și obiective directe importante, care au căpătat și continuă să capete expresie juridică și forță executorie. Una din cele mai însemnate este aceea că constituirea planului de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic, ca secțiune distinctă a planului național unic de dezvoltare economică și socială a țării, ar rămîne o măsură simbolică, lipsită de consecințele practice așteptate, dacă nu ar fi sprijinită prompt, prin integrarea ei economică efectivă în sistemul viu al producției materiale, în mișcarea socială și culturală a națiunii.

Procesul integrării științei și tehnologiei în sfera economică și socială a producției a reactualizat cu putere problema cuantificării judicioase, cuprinzătoare și, în același timp, riguroase, a efectelor economice și sociale ale activității de cercetare și dezvoltare, a definirii sistemului de indicatori care să determine locul și semnificația fiecărui obiectiv de cercetare și dezvoltare în efortul nostru general de propășire materială și spirituală. Astfel, pe linia angajării ferme a cercetării și dezvoltării într-o răspundere comună cu producția față de sarcinile planului național unic, se are în vedere ca efectele economice potențiale să se integreze distinct în seria celorlalți indicatori de plan, în concordanță cu conținutul lor (producție fizică și valorică, indicatori de export și import, cheltuieli materiale de producție, produc-

În „orașul fizicienilor“ de la Măgurele se desfășoară o amplă activitate de cercetare într-un domeniu prioritar al progresului științific și tehnic, al gîndirii îndrăznețe, creatoare.

tivitatea muncii etc.), astfel încît impactul științei și tehnologiei asupra îndeplinirii globale a planului să poată fi urmărit nemijlocit și fără echivoc. Pentru perioadele care nu sînt încă sub incidența planificării concrete, indicatorii prezumați pentru cercetare și dezvoltare vor servi ca elemente esențiale de fundamentare, astfel încît să se asigure o acoperire cît mai largă a obiectivelor de investiții cu produse ale cercetării și proiectării românești, a efortului propriu de creștere și dezvoltare — cu concepție proprie.

De altfel, unul din comandamentele de bază aflate în fața științei și tehnologiei din țara noastră este acela de a contribui prin toate mijloacele, la reducerea importurilor de materii prime, materiale, produse și tehnologii și la creșterea substanțială a exporturilor, în perspectiva unei echilibrări stabile a balanțelor noastre comerciale, a afirmării pe deplin semnificative și multilaterale a României în schimbul mondial de bunuri și valori. În această privință, secțiunile planului pe anul 1976 au fost concepute flexibil și deschise oricăror inițiative valoroase de completare a listei de obiective ce pot contribui la creșterea venitului național prin diminuarea importurilor și creșterea exporturilor noastre — de la produse și pînă la inteligența tehnică încorporată în tehnologii industriale, agricole sau de altă natură. O atare concepție tactică dă o expresie concretă dezideratului strategic formulat cu claritate de Programul partidului nostru, de a situa în permanență știința și tehnologia cu un pas înaintea nevoilor curente ale producției.

Criteriile de eficiență și sistemul de indicatori aferent, în curs de definitivare, prevăd instrucțiuni de aplicare și utilizare și descriu o rețea corespunzătoare de responsabilități, care să instituie un sistem de lucru eficient, să dea expresie vie și elocventă utilității, din ce în ce mai larg resimțite, a științei și tehnologiei în activitatea productivă, în toate sectoarele economiei naționale.

PRIN HOTĂRÎRILE luate în ultimii ani de conducerea de partid și de stat, s-au creat condiții organizatorice favorabile pentru desfășurarea cu eficiență sporită a activității de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, îndeosebi prin crearea institutelor centrale de cercetare și academiilor de științe; există o perspectivă clară a dezvoltării economice și sociale a țării; s-au adoptat opțiuni și priorități, atît la nivelul economiei naționale cît și în toate sectoarele de activitate, pentru angajarea în timp util a efortului științific și tehnologic propriu; s-au aplicat măsuri ferme pentru întărirea capacității de concepție în unitățile productive, care permit utilizarea rațională și eficace a potențialului științific și tehnic național.

Subordonarea obiectivelor științei și tehnologiei necesităților economice și sociale ale țării, mereu mai complexe și mai ample, sprijinirea prin activitatea de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică a tendințelor în perspectivă ale economiei noastre în plină înflorire, valorificarea în măsură din ce în ce mai mare a resurselor proprii de capacitate creativă vor contribui la ridicarea României pe noi trepte ale progresului și civilizației. Prin aceasta se vor crea condiții superioare pentru lărgirea participării României la schimbul mondial de bunuri și valori, pentru sporirea aportului științei și tehnologiei românești la soluționarea unora dintre marile probleme care confruntă comunitatea națiunilor lumii, la îmbogățirea tezaurului de cunoștințe și la realizarea programelor de dezvoltare ale omenirii contemporane.

geneză de lumini

COBORÎM LA ȘUGAG. Mergem pe sub munte, prin galeria de aducțiune. Constantin Belșiu sfieșie intunericul cu lampa. Din când în când, contenește vorba și ascultă cu palma plină, ca și cum ar căuta ceva în răpăitul ciocanelor rămase în urmă. L-am rugat, la ieșirea din șul, să-mi vorbească despre întrecerea dintre brigada lui și cealaltă, condusă de Vasile Poalelungi, care sapă tunelul dinspre Gilceag...

Nu prea e interviu. E un fel de monolog. Pentru că nu-l întrerup. Mi se pare de o deosebită valoare motivația acestui autor de record, care înaintează (urcă mai bine zis) spre Gilceag cu peste o sută de metri pe lună... De ce pune suflet în întrecere? Simplu. Pentru că și el și Vasile, care-i vine la întâlnire, și toți tuneliștii știu ce preț pune țara pe șantierul Sebeșului... Muncitorii fac tot ce-i posibil, fiecare la rostul lui, la baraj sau la casa turbinelor, ca să apropie ziua când cei trei sute de megawați de aici se vor alătura puterii noi a țării... Da, e un avans mai mare în aval, dar asta numai din cauză că Vasile, la amonte, a nimerit într-o rocă friabilă. El, Belșiu, nu-i deloc mulțumit dacă treaba nu merge iute și dincolo... Însă Vasile e miner bun. O să iasă din impas cu torretare...

Undeva, la capătul galeriei, mijeste o lumină cât mărul. Încetinesc pasul. Vreau să prelungesc interviul care-mi dezvoltă latura afectivă a recordurilor în muncă... În vară, nu-și mai amintește data, i-a vizitat pe mineri un profesor universitar ieșit la pensie, om cam la optzeci de ani. La tinerețea sa, Dorin Pavel îl cheamă, așezase pe planșetă electricitatea din torrentul sebeșan. Nimeni nu i-a luat în seamă lucrarea, zeci de ani, pînă a răzbit puterea muncitorească...

Ieșim la zi. Constantin Belșiu își ia rămas bun, grăbit la o sedință. Dar nu înainte de a-mi recomanda, dacă n-am citit-o, „Valea Frumoasei” scrisă de Sadoveanu...

Știu cartea lui Mihail Sadoveanu, care a scormonit în toponimia pastorală, denumirea dintii a Văii Sebeșului. Nu cunosc studiul octogenarului. Îl găsește pe șantier, în posesia inginerului Jan Ilie, semnatarul actualului proiect al amenajării Sebeșului. Mi-l dă să-l răsfoiesc, spunându-mi că (îl citez) „e ca și când autorul a vrut să demonstreze incapacitatea de atunci a economiei României burghezomșoșierești”.

Tinărul hidroenergetician demonstra că

aici se pot obține 100 MW. Pe vremea aceea, dintre cele două războaie, monopolul S.A.R. „Electrică” exploata la Petrești pe Sebeș o uzină de o jumătate megawat. Așa că proiectul a fost trecut la colbul arhivei, alături de al inginerului Dumitru Leonida, care transpuse în calc ecoul Bistriței la Bicaz. Utopii! La pagina 68, sebeșanul (originar din Lancrămul poetului Blaga) scria cu o viziune îndrăzneată: „...energia ar putea servi fabricației de aluminiu cu bauxitul din Apuseni...” Poate că pe atunci acești ingineri entuziaști nu țineau seama că investițiile în uzine electrolitice nu se recuperează cît ai bate din palme. Și habar n-aveau că „Electrică” închiria și subînchiria (firmelor străine) terenuri petrolifere; tranzacții mai rentabile decît producerea electricității...

REPORTAJ DE PE MARILE ȘANTIERE ALE ȚĂRII

Două uzine de puteri identice se clădesc la Șugag și Gilceag, în acest leagăn de baladă, sub codrii care dezmiardă iezere în brațe de cetină. Astăzi, cînd hronicul „Văii Frumoase” e scris de puterea muncitorească invocată de tuneliști. De la Cindrelul semeț în nori și pînă-n pragul lin al Mureșului, pe vad bătrîn de plute, se zăgăzuiesc apele în scară de lacuri, la Oașa, Tău, Nedeiu, adunate pentru rotirea turbinelor... Cu 90 de zile mai devreme, față de termenul inițial stabilit, va fi gata Termocentrala Gilceag și cu 180 de zile cea de la Șugag, potrivit angajamentului șantierului. E voința feciorilor de la Jina, Căpîlna, Lancrăm și Dobra, foști oieri și plutăși, care stăpînesc betoniere și buldozere, excavatoare dispuse în baterii. „Sînt mașini de fabricație românească, cum le recomandă inginerul Iurie Druță, fără de care nu s-ar fi putut lua stîncă-n piept”.

O să mai vorbim de încumetarea oamenilor acestui timp, întruniți parcă la scaunul de judecată, căreia Sadoveanu i-a adresat constatarea — jalbă, din filele cărții „Valea Frumoasei”. „Dreptatea de peste o sută de ani nu ne surîde, ș-am dori o rînduială bună pentru frumusețea acestei văi”. Ca să surîdă dreptatea, pro-

„Pretutindeni se pot constata roadele activității neobosite a celor ce muncesc, care-și făuresc, prin efortul brațelor și minții lor, o viață tot mai demnă, tot mai înfloritoare. La fiecare pas se văd minunatele creații ale poporului, rezultatele afirmării în viață a principiilor socialismului.”

NICOLAE CEAUȘESCU

babil, pietruiesc și un șleau larg peste poieni alpine, drum prin obîrșia Lotrului. Și primii „drumeți” sînt liniorii care plantează stîlpi susținători de înaltă tensiune...

DAR ÎNAINTE DE A TRECE ÎN DOLTENIA prin pasul carpațin croit de magistrala electrificării peste țăriile cu omăt veșnic, propun un popas la fâurarii mașinilor care le dă constructorilor cutezanța de „a lua munții în piept”. Pentru excavatoare ar trebui să mergem la Brăila, adresa macaralelor e în Bocșa, autocamioanele le face Brașovul. Dar mai reprezentative sînt electroturbinele. Turbogeneratoarele așezate în calea rîurilor se plămădesc la Reșița, iar cele acționate de abur pe colina Berchenilor. Le dăm prioritate, fiindcă sînt îngemănate cu glia olteană spre care ne îndreptăm.

Turbinele se fabrică într-o hală a întreprinderii de mașini grele Bercești. A început să producă, în cincinalul pe care-l încheiem. Prima relație, dimensională, o solicit strungarului Ion Mărgineanu. Omul stă un pic la gînduri și-mi răspunde cu o întrebare:

— Ce credeți, strungul meu ar fi încăput în vreuna din întreprinderile preluate de regimul nostru la naționalizare?

Mă uit la piesa de pe strung. E cam cît o locomotivă de cale ferată.

— Într-adevăr, observ eu, utilajul este impresionant. Are comenzi electronice?

— Firește! Sîntem dotați după ultima expresie a tehnicii. Dacă facem un efort de investiții, absolut necesar, ne racordăm la cea mai strictă actualitate. Ca să înțelegem complexitatea unui strung ca acesta, e bine de știut că numai cheltuielile lui de regie se ridică la mii de lei pe oră...

Participă la test și frezorul Emil Grosu:

— Acum cîțiva ani, mi-au căzut în mîna prognozele unor fizicieni care prefigurau viitorul așchierii metalelor. Nu spun că n-am crezut în computer, în revoluția științei și tehnicii, dar nici nu visam să lucrez așa curînd cu comandă numerică.

Pentru că sînt „absolut necesare”, cum le apreciază acești muncitori, investițiile în modernitate devin opera unui întreg popor; care le realizează cu imense cheltuieli de bani, muncă, energie revoluționară și renunțări conștiente.

— Cu numai două turbine d-ale noastre, intervine strungarul Grigore Ribu, depășim puterea instalată în toate centralele electrice din țara guvernată de burghezie...

Plecăm, totuși, spre Gorj: intrucît nu construcției de mașini îi dedicăm însemnarea de față. De fapt, pornim pe urmele primelor turbine plecate din Bercești. Au ajuns (trei turbine de puterea 330 MW, coloși cu finețe de bijuterii) în șantierul Termocentralei Rovinari, unde primul bloc energetic a și intrat în funcțiune. Dar inginerul Walter Tuzer, șeful grupului gorjan de șantiere, a cărui opinie

vrem s-o consemnăm, participă de mai bine de-o săptămână la o premieră notabilă: începerea glisării celui mai înalt coș de fum din țară. Această coloană industrială, verticală de 280 metri se înalță în Turceni, sat intrat în perimetrul marilor decoperțări de lignit din Piemontul Getic. Îl găsim pe specialist și ne informează că Turceniul e programat să dea mai multă electricitate decît Rogojelul (care Rogojel e capacitat el singur să dea cu mai bine de 3 ori mai mult peste puterea instalată în toată țara anulul 1938) și că (il cităm) „asemenea gigauzină se realizează la timpul și la ceasul potrivit, cînd economia socialistă a devenit capabilă să susțină șantiere de epopee“. Însăși istoria se implică, dacă opera constructivă are valoare de epopee. Aprecierea subînțelege și drumul parcurs din 1948 încoace de colectivul „Vulcanului“ (uzină cu tradiție în lupta revoluționară) din acel 11 iunie cînd avea pe estacade doar reparații de mici cazane, pînă la performanța construcției macrocazanelor trimise aici, proiectate pentru o mie de tone abur pe oră. După dimensiunea turbinelor, firește.

Sîntem angajați într-o dezvoltare spectaculoasă, dar care n-are nimic comun cu spectacolul, cu orgoliul. Intreaga măsură a geniului poporului nostru e convertită în ritmurile de progres menite să grăbească recuperarea rămînerii în urmă la care ne-a obligat zbuciumata istorie a acestui pămînt; pe care-l iubim atît de mult. În cincinalul al cărui prag îl pășim odată cu Anul Nou '76, poporul investeste pentru dezvoltarea bazei energetice complexe o sumă care reprezintă cam aproape de o sută de ori venitul național din primul an al economiei planificate. Este mult? E puțin? Nici una, nici alta. Este necesitatea rezultată din măsura timpului, ireversibilă etapă de urcuș pe care o numim cincinalul revoluției tehnico-științifice.

CRED CĂ AR FI NIMERIT, înainte de a ne întoarce pe șantierele apelor, să avem și părerea inginerului Teofil Popovici despre revoluția în știință și tehnică. Pentru că se află la conducerea Institutului de cercetări și proiectări pentru echipament termoenergetic, care, în primăvara trecută, a fost decorat cu „Meritul Științific“ cl. I. Să-l ascultăm:

— Revoluția tehnico-științifică nu poate fi privită ca un „altoi“ adus de undeva. E mondială prin definiție: deci cuprinde și copacul nostru viguros. Ne integrăm cu gîndire economică, politică, cu contribuții tehnico-științifice originale în circuitul de valori al lumii contemporane...

— Accepțăm opțiunea pentru original a acestui cercetător, ca și respingerea „altouirilor“. Convinși însă că actuala revoluție în știință și tehnică ar fi putut să ne cuprindă în sfera ei virilă cu destulă întîrziere; cine știe peste cîți ani. Cum o face cu destule colțuri ale planetei, unde oamenii se zbat încă în inapoiere și chiar subnutriție. Știm noi ce știm! Că nici mașinismul capitalist, la vremea lui, nu s-a grăbit să se așeze în spațiul carpo-danubian... Dar să revenim la cercetarea de echipament termoenergetic, care, la ora actuală, definește soluții de mare cutezanță, ce vor fi puse în operă pe șantierul Oravița. Cazanele pentru șisturi bitumioase (combustibilul de la Oravița) constituie o premieră mondială. Aduc în circuitul economic (al țării noastre, mai întîi) șisturile bituminoase de înfimă putere calorică, energie ignorată pînă acum.

Șeful proiectului este Romeo Zbarcea,

inginerul care și-a pus semnătura și pe documentația de la Mintia, termocentrală în plină producție, ai căror kilowați luminează deja ansamblurile de locuințe din Deva și Petroșeni, se regăsesc în șarjele de oțel hunedorean. Ne dă citeva detalii ale șantierului care preface bitumul în valori industriale, egale (este vorba de întregul complex energetic pe ambele maluri ale Dunării) cu cele smulse Dunării la Porțile de Fier... Cariera va fi exploatată cu înaltă mecanizare, transportul combustibilului e preluat de o bandă rulantă lungă cît distanța dintre Gara de nord și Filaret (din București), de fapt, un fir de crater trecut printr-un tunel. Cazanele își sorb apa dintr-un lac de acumulare (deci, pirîul Ticvan devine lac) de o sută milioane metri cubi... E binevenită și retenția de apă în acest oraș, care în viitorul cincinal își construiește blocuri de locuințe și amenajări turistice... Îi urăm inginerului Zbarcea Cincinal bun! și ne grăbim la Olt...

N-AM FOST AICI DIN IULIE, cînd Oltul via cu debit de fluviu, peste cinci mii de metri cubi pe secundă. Atunci, constructorii apărau Hidrocentrala de la Govora, încă reavănă, fiindcă riul amenința să pătrundă în sala turbinelor prin canalul de fugă. O jumătate de miliard de lei depindeau de o clipă de neatenție. Clipele se scurgeau printr-o clepsidră care încovoia omul, precum globul de pe umerii lui Atlas. Încovoiați dar neînfrînti, înotînd în noroaie bezmetice, constructorii au silit puhoaietele să dea înapoi.

Acum, inginerul Constantin Nengher, șeful șantierului, îmi acordă un interviu pe-ndelete, cum se zice. Stăm de vorbă pe malul apei calme, al cărui debit mediu nu se ridică peste 130 de metri cubi pe secundă. Despre asta și discutăm. Despre toanele rîurilor românești. Cînd aduc prăpăd, cînd nu-ți dau apă nici să-ți alini setea. Nu ne numărăm deloc printre țările bogate în ape. Potențialul amenajabil al României, după unele calcule, studii, nu depășește 24 TWh (tonă-wat-ora). U.R.S.S. dispune de 1100 TWh, Norvegia de 104, Suedia de 85... Puțină sau multă, apa e un potențial energetic. Adevăr știut și de romanii așezați de Ulpius Traian la Alutus. Altfel nu ne-ar fi lăsat vestigiile atîtor apeducte și dictonul „retineste aquam!“ Inșă nu-l știau sau l-au ignorat cu bună știință reprezentanții capitalului autohton pe care e supărat Jan Ilie de la Sebeș...

Pînă în 1950, cînd cinci mii de tineri au răspuns chemării comuniștilor și au luat cu asalt cerul și Ceahlăul la Izvorul Muntelui, cea mai importantă hidroamenajare (U.M.E. Dobrești) dădea 16 MW. Constantin Mengher este unul dintre acei băieți entuziaști de la Bicaz, care stăvilau Bistrița cu roaba.

— Revoluția noastră, îmi spune, a răsturnat un regim burghez care n-a avut independența reală. A obținut mari imprumuturi de la băncile străine, cu dobînzii înrobitoare, dar în condițiile cînd le garanta cu țîței, singura bogăție românească irapantă pentru marile bănci...

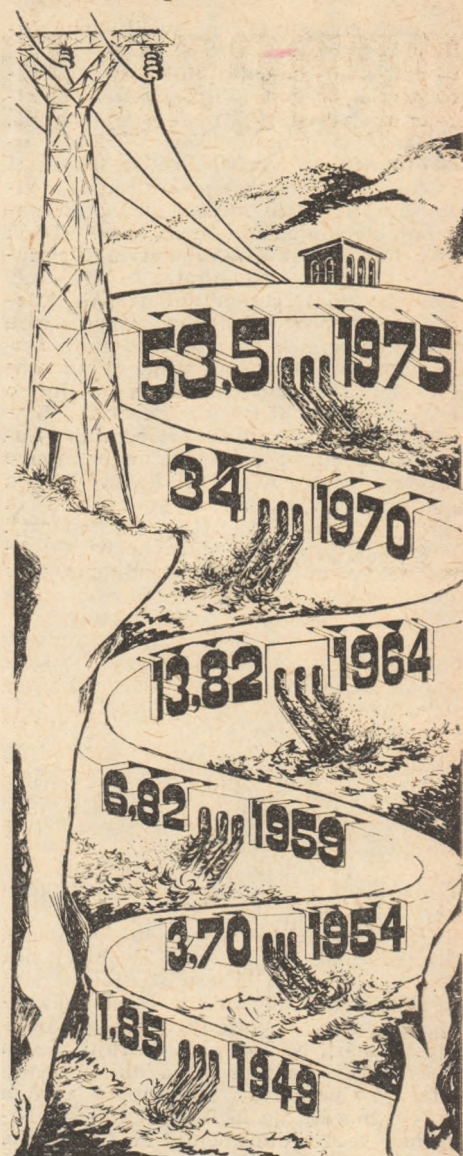
— Altfel spus, îl întrerup eu, am moștenit niște capitaliști „săraci“.

— Într-adevăr, nu le-am naționalizat cine știe ce. De aceea ne-a fost și mai greu, cînd a trebuit să luăm prea multe de la început.

— Electricizarea de-a capou.

— Aproape, Hidroenergetica, de pildă, știința îmbogățită cu soluții românești recunoscute azi pe mapamond, s-a afirmat

Miliarde kWh

Desen de Gh. D. Constantinescu

la noi, ca amplasare, ritm, concepție, odată cu siderurgia Hunedoarei. Reșiței, Galațiului, Tirgoviștei, cu potențialul prelucrărilor mecanice la București, Sibiu, Brașov, Alexandria, Birlad...

Într-o asemenea interdependență, e lesne de bănuț perspectiva hidrocentralelor în viitorul cincinal, cînd intră în competiția marilor industrii Vasluiul, Călărașul, Piatra Neamț, Tulcea, Giurgiu... Dar n-are rost să facem apel la imaginație, atîta vreme cît perspectiva grandioasă e stabilită precis în Programul elaborat de Congresul al XI-lea al P.C.R. Oricum, trebuie notat că în procesul revoluționar al industrializării României a acționat un fel de legitate a dublării producției de energie electrică de la un cincinal la altul. Pornind de la 1,85 miliarde kWh în 1949, primul an de economie planificată, ajungem la 3,70 în 1954; 6,82 în 1959; 13,82 în 1964; 34 în 1970; 53,5 în 1975. Și vom număra 75—80 de miliarde kWh în 1980. Sint cuprinse în acest ritm dragostea de patrie, dăruirea în muncă a constructorilor care au durat Bicazul și l-au continuat cu „puii“ (microcentrale) presărați în aval pînă la Bacău, Argeșul cu barajul — arc înalt de 167 de metri, devenit model de referință în literatura de specialitate, Lotrul cu păienjenși de captări coborîte (chiar și urcate) în retenția Vidra, Porțile de Fier, măturie de azi și de peste veacuri puterii țării ve-

cine, care colaborează în spiritul avantajului și respectului reciproc...

Pe Olt s-au atacat, simultan, patru hidrocentrale. În zona Vilcea, cea mai avidă, la ora aceea (1971), de apă potabilă, industrială și curent electric. Chimia, uriașă retortă, în vilceana dintre Cozia și Căpățina, e și sinteză de șantiere care zidesc simultan hale industriale și ansambluri de locuințe, spitale și școli. Două dintre hidrocentrale au intrat în funcțiune: la Govora și la Goranu.

Dar Oltului îi cerem miliarde de kilowați-ore. Potrivit unui concept pe care acum zece ani, să zicem, când nu văzusem vapoare lifate la Cazane și un oraș de două mii de ani (Orșova) mutat într-o mie de zile, l-aș fi socotit literatură științifico-fantastică. Autorul proiectului, Eugen Cuculescu se numește, ne propune refacerea lacului ancestral de la Veneția Făgărașului. A existat vreodată? Da, în basmul transilvănean „Hășmaș împărat”. Îl atestă și geologia. Va renaște. Cu adaus de torente, de clocot, adunate prin fantezia creată la planșetă. Și abia după ce i se dă nebănuită forță (inclusiv puterea nouă de 300 MW a Lotrului) este îmblințit Oltul; chiar în cataractele sale.

Cursul submerdional va avea debit regularizat de treizeci de baraje și tot atâtea oglinzi lacustre, scară pe care nici metafora basmului n-a cutezat-o. Înfiptă în prundul Dunării și sprijinită pe fruntea de zăpezi a Negoiului. Ca să-i scape pe mălureni de calamitate, o dată pentru totdeauna. Ca să aducă lumină și apă după nevoie. Și belșug de grîne în Cimpia Boianului s-aducă; care a și purces la așezarea conductelor de ploii dirijate.

Două din cele treizeci de hidrocentrale, (care, în final, însumează 1240 MW) sînt gata. Alte două, la Dăiești și Riureni, sînt sub schele. Sînt pe minile oamenilor veniți aici cu experiența Bicazului și Argeșului. Dunării și Lotrului. Barajul de la Riureni s-a turnat cu două luni mai devreme... Cumplitul potop din vară a smuls o macara de la barajul Dăiești. Nimic nu s-a ales din ghemul de fier și nici posibilitatea tehnică a montării altei macarale nu exista. Dar turnarea a continuat. Pentru că, brigada cofratorilor conduși de Vasile Ghinuță știa că montorilor de echipament le trebuie front de lucru...

S-au reinventat vincitori din bătrîni, bene pe cabluri, s-a recurs la tot ceea ce a fost omeneste posibil... Munca era normată pe înaltă mecanizare, dar n-a mai contat cîștigul personal, cuantumul retribuției, cînd erau în joc interese de ordin major...

— Aș spune despre tovarășii mei de muncă, îmi explică inginerul Gheorghe Grigorcea, că au nețarmurită dragoste de țară. Pentru că nu cîștigul bănesc îi poartă prin coclauri, cu casa-n spate, ca melcul, de ani și ani, prin barăcile de șantier. Uite, Mihai Abănăriței, care aici lucrează în apă pînă-n briu, sau Ștefan Murgoci...

De două decenii umblă Vasile Ghinuță din șantier în șantier. S-a însurat la Dăeni pe Bistrița, un copil i s-a născut la Bicaz și altul la Căpățineni. Cu familia după el, cu nevasta, care știe cînd graficul de lucrări nu e cum trebuie și se necăjește alături de bărbat, care lăcrimează de bucurie cînd Vasile aduce acasă, în baraca de la Aref, de pildă, Ordinul Muncii...

A fost decorat și Iosif Mezei, dar la Porțile de Fier. Acum, montează turbina de la Dăiești; unde a și recuperat opt zile din întîrzierea de asă vară, datorită

calamității. Îi propun un interviu la Revelionul 1980. Și-l întreb unde să-l caut.

— Tot pe Olt, îmi zice. Poate la Ro-bești, în defileu, dacă nu cumva în aval, fiindcă s-ar putea să se dea înțietate uzinelor mai apropiate de rețeaua care alimentează fabricația de aluminiu...

Mezei, precum visătorii de odinioară, îngemănează electricitatea cu industria modernă; de neconceput fără aluminiu. Dar de pe poziția certitudinii. Într-adevăr, n-ar fi exclus ca Anul Nou 1980 să-i găsească pe turbiniști la Slatina. În orașul care a aniversat recent jubileul de zece ani al „Alurom“-ului...

ÎNCHININD PA HARUL LA ACEST REVELION, slătinenii din chimia „metalului alb” se mîndresc cu creșterea producției de peste 25 de ori față de anul primei șarje a aluminiului românesc. La fel, orădenii de la Uzina de alumina și minierii care scot bauxita din adîncul Pădurii Craiului. Poate din reacția electricitate-alumina, s-a născut și noul șantier de lângă Pădurea Craiului, de pe apa Drăganului. Cert este că la sfîrșitul lui '80 Drăganu va furniza energie electrică Oradei. Cealaltă uzină de alumina, tot mare consumatoare de energie electrică de doi ani încheiați aduce un plus de reverberație urbană Tulcei.

M-am nimerit la Hațeg, la sediul Grupului de șantiere Riul Mare, într-o seară de ședință. Se adunaseră constructorii ca să discute cum și ce au de făcut pentru ca planul anului '76 să fie îndeplinit și depășit. Participa și Nicolae Florescu, inginerul care semnează documentația Riul Mare“. Ar fi interesantă, dacă spațiul ne-ar îngădui, lectura intervențiilor ad-literam. Confruntări de opinii, soluții de pus în operă acceptate și altele respinse; un instructiv tablou al responsabilității oamenilor, proprietari și producători, pentru obiectivul ce le-a fost încredințat. Ideea de conștientizare a participării civice la uriașele cheltuieli de producție lărgită în care este angajat întreg poporul, mi s-a părut mai impresiionantă, mai notabilă decît detaliile fascinantului proiect. Și în toate angajamentele constructorilor, inclusiv în cel exprimat de directorul Viorel Dănilă, venit aici cu valoroasa experiență de la Vidraru, am văzut mai mult decît grija pentru betonul din baraj. Era răspunderea muncitorească pentru acel nivel de civilizație spre care aspiră România, obiectiv de însemnătate istorică, consfințit în Programul adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R.

Fericirea poporului, nivelul de viață al omului, în ultimă instanță, este însăși rațiunea de a fi a partidului clasei muncitoare. Indiscutabil, amenajarea hidroenergetică a Riului Mare aduce un plus de frumos Parcului Național din Retezat, drumuri peste piscuri, orizonturi turistice. Dar nu pentru priorități de estetică alpină ne urcăm azi pe Retezat. În primul rînd ne trebuie sutele de megawați, maximul posibil ce-l poate da relieful hidrografic al muntelui. Pentru industrializarea zonei ne trebuie; pentru locuri noi

de muncă și pentru irigații în Valea Mu-reșului; pentru casă și pentru piinea de pe masă. Altfel n-am învecina Bucura și Zănoaga, iezere rămase din glacial, cu un lac artificial la peste două mii de metri altitudine. Și n-am turna la Tomeasa arc înalt de 173 metri, mai înalt decît cel de la Vidraru. Nu de dragul barajelor facem baraje. După cum nu de dragul oțelului fierbem roca Ghelarului; și mai cumpărăm minereu de fier, pentru aducearea căruia, de peste mări, construim și mineraliere de 150 000 tdw...

Da, trăim cu sentimentul omnipotenței. Cu fruntea spre zări înalte. Planul electroenergetic, unul dintre ireversibilele drumuri pe care urcă țara. Din piatră-n piatră urcă. Avem țeluri ambițioase? Da. Însă le înfăptuim „la ceasul potrivit”, cum spunea inginerul de la Rogojel. Un șantier de amplexarea celui prevăzut la Borcea, pe ambele brațe ale Dunării, n-ar fi fost posibil în cincinalul trecut; și de aceea nici nu i-am bătut țărșii. Dar în etapa care pășim mai pretindem megawați de la Dunăre și în amonte, pe cursul ei de hotar. Continuăm colaborarea frățească cu Iugoslavia, în construcția hidrocentralei Porțile de Fier II, și, cine știe cîte asemenea obiective nu vor mai fi înălțate în viitor pe acest Danubiu... Presărăm bătrînul Istru cu ecluze și porturi de navigație maritimă. Decopertăm Rovinari ca să-i ardem ligniții, aprindem focuri subterane la Barcăul Biharei și scormonim pînă și puțin caloricele șisturi bituminoase din străfundul Semenicului. Cu tehnică de prim rang.

NE MENTINEM ÎN ACTUALITATEA TEHNICII MARILOR ENERGII fiindcă știm și ce a însemnat pentru țară autosuficiența energetică cultivată în vechea orînduire. Nu, România n-a avut o independență reală, pe vremea cînd își plătea împrumuturile cu țitel brut... Încă nu ne-am secat sondele, dar n-avem de unde exporta petrol. Nici de ars în termocentrale n-avem. Fiindcă îl soarbe, avidă, petrochimia, care încinge cu briu de uzine noi arcul carpatic. Avem, în schimb, un program de folosire a energiei nucleare. Care ar putea să pară mult prea îndrăzneț pentru o țărișoară ca a noastră. „Domesticirea” forței distructive a energiei nucleare, care continuă să fie un coșmar pentru omenire, utilizarea ei numai în scopuri pașnice, este cerută răsopicat de România, în toate forurile internaționale. Politica externă reflectă fidel ceea ce facem la noi acasă; unde așezăm atomul la menirea lui, în slujba umanismului și a demnității națiunii. În virtutea unor asemenea comandamente nobile se fac cercetări în institutele noastre de fizică nucleară. Întreprinderea termonucleară „Olt” desfășoară largi investigații pentru realizarea primei uzine românești în care megawații (440, decamdată) vor fi obținuți din fisiunea atomică.

Sînt acestea preocupări ale țării în cincinalul revoluției tehnico-științifice.

Gheorghe FILIMON

ETICA ȘI ECHITATEA — DIMENSIUNI UMANE ALE ECONOMIEI SOCIALISTE

CONCEPTUL și conținutul eticii și echității au evoluat odată cu evoluția omului ca ființă conștientă de existența sa, odată deci cu evoluția condiției sale umane, a diferențierii pe plan din ce în ce mai ridicat a acesteia față de cea zoologică. Drumul parcurs de om este extrem de lung, de anevoios și sinuos, dar, în lupta sa împotriva forțelor oarbe ale mediului natural și a propriei sale naturi, cu perioadele de stagnare, de întrerupere, a ascensiunii sale spre o viață cu adevărat civilizată, omul a cunoscut un progres imens, transpus în mutații în organismul său, ca viețuitoare vertebrată, în conștiința sa bazată pe cunoaștere, în modul său de a produce și consuma, în comportamentul său față de semenii și față de mediul ambiant. Progresia ascensiunii sale spre umanism s-a accentuat, evident, în secolul nostru, și în special în cadrul orînduirii socialiste pe care a organizat-o pe o mare parte a Terrei și care se extinde în mod implacabil, ca cerință a înseși legilor obiective ale societății.

Producînd unelte, dezvoltîndu-și cunoștințele și cu acestea producînd bunuri spirituale și materiale, creînd o știință și o tehnică din ce în ce mai corespunzătoare și mai impresionantă ca forță, aproape demiurgică, omul și-a creat o morală, în evoluție și ea, odată cu întreaga sa ființă și cu societatea în care a trăit și trăiește. În mod obiectiv aceasta s-a schimbat odată cu modurile de producție care s-au succedat și în care, pînă la socialism, o robie a înlocuit, în alte forme, altfel de robie. Dintotdeauna, reprezentările morale au fost în directă legătură cu felul de a produce, repartiza și consuma bunurile create. În orînduirile bazate pe exploatarea omului de către om, morală se întemeiază și se întemeiază pe dreptul celui mai tare și pe frica față de o așază judecată de apoi, în care munca era considerată o pedeapsă pentru „păcatul originar” al omului, iar iubirea apropielui, ascetismul, deșertăciunea vieții propăvăduite de creștinism

erau, în practică, înlocuite de legi scrise și nescrise care împărțeau lumea și fiecare popor în parte în „mizeri și bogați”. Iată de ce etica și echitatea au căpătat dimensiuni umane abia în socialism, unde, atît principiile cît și aplicarea lor în viață corespund celor mai înalte aspirații ale omului, de ordin social și individual. Ele corespund adevărurilor pe care omul a ajuns să le pătrundă, depărtîndu-se și diferențîndu-se de comportamentul zoologic, și tinzînd să devină din animal care gindește, apoi care fabrică unelte, în sfîrșit — „homo humanus”. am putea spune omul moral, al cunoașterii transpusă atît în modul său de a produce cît, și mai ales, în conștiința umanității și umanismului său.

Poporul român, a cărei concepție etică a fost dintotdeauna ceva sinonim cu omenia, înțeleasă în mod simplu dar efectiv, s-a ridicat, la umanismul socialist de astăzi, instaurîndu-l în mod firesc și cu toată aviditatea lui de adevăr și dreptate.

Întrebat fiind care este definiția pe care o dă omeniei, torarșul Nicolae Ceaușescu a arătat în mod sintetic că „În general, societatea noastră socialistă lichidînd inegalitatea economică, asuprirea socială și națională, realizînd o orînduire bazată pe dreptate economico-socială, pe recunoașterea dreptului de egalitate între toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate, creează un umanism nou care pune pe primul plan întreaga națiune, dar și fiecare persoană, omul cu năzuințele sale, cu cerințele sale. (...)”

Acest umanism nou realizat în țara noastră se bazează și pe spiritul de omenie, despre care s-a vorbit întotdeauna în România — și căreia îi dăm tocmai această semnificație, de a pune mai presus omul, de a porni de la necesitatea asigurării bunăstării, fericirii, independenței sale”. Economia socialistă este, în acest cadru, o economie cu finalități profund morale, o activitate a societății desfășurată de oameni, prin oameni și în folosul tuturor.

Etica — economia — omul

ESTE ASTĂZI o axiomă — fundamentată de marxism — că dezvoltînd mijloacele de producție, omul se dezvoltă pe el însuși în procesul muncii, și, înarmat fiind cu legile progresului social, poate lupta

împotriva a tot ceea ce este vechi și perimat, a tot ceea ce suferă de uzură morală în tehnică, în mecanismul economic și social; își realizează astfel cu succes condiția sa umană pe bazele eticii și echității comuniste, generalizate treptat la nivelul societății și al fiecărui individ.

Relația dintre etică-echitate pe de o parte și baza materială, economică și socială a societății, pe de altă parte, apare astfel evidentă în socialism, relație care poate fi transpusă într-un model cu coordonate de ordin general-derivate din orînduirea socialistă, și cu elementele de specificitate impuse de relațiile fiecărei țări în parte. Într-un asemenea model se cer a fi tratate în mod distinct cele două concepte, etica și echitatea, primul fiind mai larg și incluzîndu-l pe cel de al doilea, în toate domeniile vieții și în primul rînd în economie. Etica presupune echitate,

iar echitatea are astfel valoare etică, ambele se condiționează, dînd forță stimulativă acțiunilor umane în procesul producției largite sociale, materiale și spirituale (fig. nr. 1).

Dar această forță n-ar avea influențe progresiste asupra omului, dacă la rîndul lor, etica și echitatea socialistă n-ar fi așezate pe un suport material solid. Or, acest suport îl constituie însăși relațiile de producție puse în concordanță cu forțele de producție, din care decurg legile țării și sistemul instituțional, de stat, politic, economic cultural. În acest cadru însăși dezvoltarea producției de bunuri materiale și spirituale, a serviciilor sînt la îndemina societății întregi pentru satisfacerea necesităților de consum ale populației și dezvoltarea neconținută a mijloacelor de producție. Astfel relațiile de producție socialiste creează condițiile pentru ca principiile eticii socialiste să se aplice nestingherit în economie prin:

- imbinarea din ce în ce mai mult a intereselor generale ale societății cu cele individuale

- echitate socială și economică în sensul creării de condiții egale pentru progresul tuturor membrilor societății, prin dreptul la învățămînt, la muncă, la conducerea proceselor de producție, la repartizi și consumul rațional al produsului social etc.

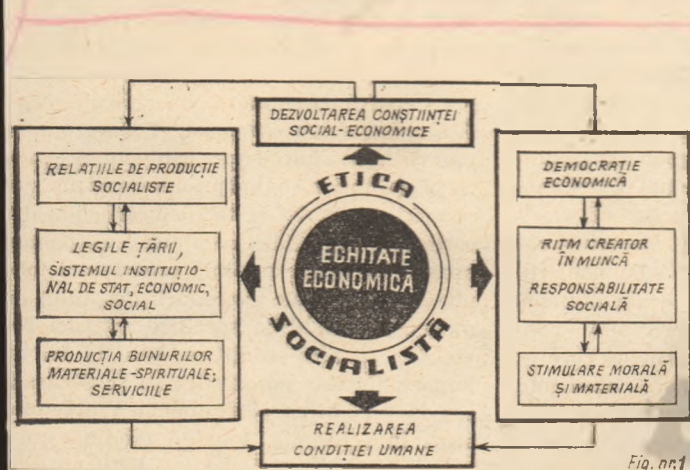

Fig. nr. 1

• **omogenizarea treptată economică și socială**, prin intermediul proceselor de perfecționare tehnică a tuturor sectoarelor economice, al pregătirii multilaterale ideologice, profesionale, în direcția policalificării, al creșterii conștiinței socialiste a tuturor, ceea ce va duce implicit și la o ștergere a deosebirilor dintre munca fizică și intelectuală, dintre agricultură și industrie, dintre sat și oraș, dintre diferite categorii de muncă privind conținutul acesteia, forma și cuantumul retribuției.

Față de cele de mai sus, de faptul că echitatea este o parte din etica socialistă, ne apare necesitatea tratării în mod special a acestui concept și determinarea factorilor de care depinde realizarea sa la nivelul economiei naționale. Astfel (schița nr. 2) echitatea socialistă este rezultanta unor factori convergenți în acest sens, dar care fiecare din ei este la rîndul său determinat colateral de ceilalți.

Astfel, echitatea socialistă la nivel național-economic este o coordonată a ridicării calității vieții și în același timp a omogenizării sociale și economice. La rîndul lor acești factori sînt în funcție de: dezvoltarea armonioasă a sistemului economic, național (I), pe baza corelării intersectoriale a economiei naționale (2) și egalizarea nivelului de dezvoltare în profil teritorial (3). Acestora le corespund: mutațiile intervenite în conținutul muncii și apropierea dintre munca fizică și intelectuală, paralel cu ștergerea treptată a deosebirilor dintre sat și oraș (I), valorificarea superioară a resurselor materiale și umane (II), dezvoltarea rețelei de așezări umane (III).

„În fond, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, egalitatea în drepturi se realizează numai atunci cînd sînt create condiții egale de muncă și trai, cînd se acționează pentru a se făuri o puternică bază materială care să asigure oamenilor muncii o viață cu adevărat liberă și independentă (...) Ce fel de egalitate în drepturi poate exista acolo unde zone întregi sînt ținute în napoierie economică, iar oamenii nu se pot dezvolta, din punct de vedere material și spiritual?”

Dezvoltarea armonioasă a forțelor de producție în profil teritorial, cu accent pe regiunile rămase în urmă din cauze de ordin istoric și a exploatarea nerațională a resurselor țării în orînduirea capitalistă, are un caracter profund etic, ea permițînd punerea în valoare a tuturor resurselor naționale și umane ale țării, deoarece numai dezvoltarea echilibrată a întregului sistem economic național poate duce la o rațională corelare intersectorială, la dezvoltarea întregii infrastructuri economice și sociale și astfel la atingerea scopului activității productive în socialism: ridicarea neconținută a calității vieții, concomitent cu omogenizarea socială și economică prin care se realizează accesul egal, în ultimă instanță, la opera de creare a produsului social și participarea egală, dar nu egalitaristă la împărțirea venitului național (fig. 2).

Desigur că etica socialistă nu se instaurază integral de la bun început și în toate sectoarele economice, acesta fiind un proces de durată, de perfecționare con-

comitentă a relațiilor sociale, a celor de producție, a relațiilor dintre oameni în cadrul procesului de producție. Dacă producția lărgită a forțelor de producție este o legitate, aceasta avînd loc o dată cu ele, într-un continuu proces de perfecționare, ni se pare evidentă și perfecționarea umană în direcția sistemului eticii socialiste. Procesul se referă la etica privită din punctul de vedere al comportamentului întregii societăți, precum și al fiecărui producător și proprietar social în parte. Este vorba de o creștere a conștiinței socialiste sub aspectul eticii în economie, în conducerea producției și în producția propriu-zisă a bunurilor materiale și spirituale.

Avem în vedere, în primul rînd, o etică a planificării, care este specifică socialismului, singura orînduire care poate să se conducă, să se autoregleze pe bază de plan, în mod conștient, științific, sistemic.

De obicei, cînd se vorbește despre planificarea socialistă se menționează caracterul legic, realist, științific al acesteia și pe drept cuvînt, le îndeplinește pe toate concomitent. Caracterul profund etic al planificării este însă doar implicit și cred că ar trebui subliniat mai puternic, deoarece planificarea este un instrument de dirijare a activității umane în condițiile eticii și echității socialiste, activitate care are însă ca scop esențial și formarea de oameni noi, cu o morală superioară tuturor orînduirilor sociale trecute, ea însăși în curs de perfecționare ca sistem conceptual și mai ales aplicativ.

Etica planificării se transpune în etica planului și ambele în etica comportamentului uman, în interdependență de la cauză la efect și invers, în care efectul devine cauză. Astfel, sistemul planificării din țara noastră reflectă din plin necesitățile de ordin economic-social ale fiecărei etape de dezvoltare, relațiile de producție socialiste și etica și echitatea socialistă.

Tocmai de aceea, aplicarea principiilor eticii socialiste în planificare trebuie să conducă la o atitudine plină de responsabilitate și inițiativă în descoperirea rezervelor existente în economie, de mobilizare a energiilor materiale și umane. Etica socialistă, și pe baza ei întreaga societate, combate tendințele și mentalitățile retrograde, ce mai apar în unele servicii de planificare, din întreprinderi care duc la circumscrierea în cadrul planului unităților respective a unor indicatori mai puțin mobilizatori, deși dispun de posibilități mai mari atît în privința bazei materiale, a tehnicii de producție, cît și a pietelor de desfacere etc. În asemenea cazuri mai persistă încă teama de nou, rutina, sau interese înguste locale etc. sau toate la un loc. De asemenea, sînt contrare eticii socialiste acele practici care nu țin seama de interesul general economic, care nu respectă angajamentele asumate prin contract, care nu iau în considerație reacția în lanț care se produce în economie prin nelivrarea la timp a unui tip de

șurub, de exemplu, ca să nu mai vorbim de implicațiile pe care le poate avea nelivrarea unor instalații complexe, sau producerea de mărfuri cu „vicii” ascunse etc.

Munca și echitatea socială

UNA DINTRE cele mai mari cuceriri ale socialismului, care derivă din existența proprietății socialiste de stat și de grup asupra mijloacelor de producție și în același timp manifestare esențială a eticii și echității socialiste, o constituie dreptul la muncă cu corolarul său, libertatea alegerii profesiei pentru fiecare cetățean al patriei. În condițiile țării noastre, care a moștenit o economie predominant agrară, cu o populație ale cărei resurse fizice și intelectuale se cereau valorificate, cu o forță de muncă atît la orașe cît și la sate avînd un grad scăzut de calificare, legiferarea dreptului ca atare nu era suficientă pentru a-i conferi automat și un caracter efectiv. Partidul Comunist Român a depus de aceea de-a lungul anilor eforturi susținute pentru a crea toate condițiile necesare exercitării efective a acestui drept.

Pe de o parte, dezvoltarea industrială a țării în ritm accelerat și schimbarea structurii economiei naționale, creșterea complexității sale, în fond întreaga dezvoltare economică a țării, au creat noi necesități și în același timp condiții optime de activitate a omului în raport cu aspirațiile și posibilitățile fiecăruia.

Dreptul la muncă, libertatea de a-și alege profesiunea, presupun însă nu numai posibilitatea de pregătire și exercitare a profesiei și de alegere a locului de muncă, dar și obligația de a răspunde nevoilor societății care la rîndul ei creează condițiile optime în funcție de posibilitățile pe care le are, de nevoile ei curente și în perspectivă.

De altfel, îmbinarea intereselor personale cu cele generale ale societății în exercitarea dreptului de muncă are un caracter profund etic și democratic, cu cît aceasta este o rezultantă a unei evoluții pe linia progresului general al tehnicii și a dezvoltării personalității umane. În Directivele Congresului al XI-lea trasîndu-se schița de plan de ansamblu a societății socialiste românești în perspectiva viitorilor 15—20 ani, se preconizează o reciclare repetată în timp, la diferite grade, pentru ajungerea din urmă a noilor cuceriri ale tehnicii de către cei ce au trecut prin treptele inițiale ale specializării. Preocuparea partidului pentru crearea condițiilor ca fiecare specialist, fiecare om al muncii să-și ridice periodic nivelul pregătirii profesionale, să țină pasul cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii răspunde atît cerințelor dezvoltării continue a economiei noastre naționale pe linia progresului tehnic cît și celor ale exercitării dreptului de muncă în condițiile specifice actualei revoluții tehnico-științifice. Dar, la fel de importantă este policalificarea și devansarea în pregătirea profesională a nivelului atins în economie, sesizînd tendința progresului tehnic, creînd specialiștii viitorului, adică ai timpului cînd elevul și stu-

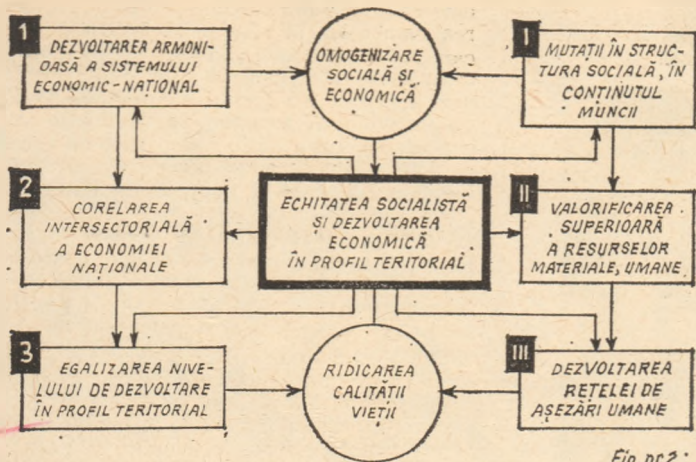

Fig. nr. 2

dentul de astăzi vor fi puși în situația să conducă producția în cu totul alte condiții.

Problema exercitării dreptului de muncă nu este însă numai de ordinul eticii, al relațiilor de producție și, derivat, de cadrul organizațional economic, nici numai de ordin educațional, ci este în același timp, și deloc secundar, în directă dependență de cointeresarea individului în participarea la activitățile economice și sociale. În condițiile în care legea valorii acționează și în cadrul relațiilor de producție socialiste, cointeresarea materială este un factor esențial al reproducției forței de muncă și al reproducției socialiste largite în general.

Noul sistem de retribuție tarifară și sarcinile trasate de Comitetul Central al partidului pentru justa sa aplicare și îmbunătățirea lui ulterioară se situează pe pozițiile principalității eticii socialiste, așează retribuția muncii la nivelul atins de economia noastră națională și de dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii în dubla lor calitate de proprietari și de producători. Sînt cunoscute schimbările de fond operate prin noul sistem că ele urmăresc o lichidare a disproporțiilor care se manifestau, aplicîndu-se mai realist principiul „la condiții egale, retribuție egală”, asigurîndu-se o mai mare stabilitate a cadrelor printr-o retribuție suplimentară în funcție de vechimea în întreprindere, o diferențiere corespunzătoare a efortului fizic și intelectual a capacității individuale și a aportului propriu adus, legînd rezultatele fiecăruia de cele globale ale întreprinderii etc.

În participarea la conducerea societății și direct la procesul de creare a valorilor materiale și spirituale, sistemul de retribuție materială a muncii este însă numai o componentă a unui sistem mai larg de etică socială, de comportament, de atitudine în muncă și față de colectivitate. Socialismul creează totodată o nouă societate și oameni noi la care, prin elementele sale avansate, satisfacția de ordin moral este adesea mai presus decît cea materială, acționînd pîrgihii înalt etice care fac posibilă depășirea interesului de moment și trăirea în viitor la care ei însși participă ca membri fondatori. Există însă și o serie de elemente retrograde, iar democrația socialistă, în speță democrația economică,

concepe progresul socialismului, crearea condițiilor pentru trecerea la comunism”. De aceea, măsurile luate de partid și statul nostru împotriva fenomenelor antisociale se bucură de sprijinul larg al opiniei publice care de altfel, în acest domeniu, este chemată să aibă un rol și mai activ, să imprime o manifestare și mai viguroasă interacțiunii dintre conștiința socială și cea individuală.

În orînduirea noastră socialistă etica și echitatea se manifestă nu numai în producția și repartitia bunurilor materiale, ci și în sfera circulației acestora, cu implicații la fel de importante asupra ultimei sfere a reproducției, consumul. Aceasta, prin faptul că în socialism producătorul acționează concomitent și în calitatea lui de consumator, faptul că scopul producției încetează de a mai fi obținerea profitului maxim în detrimentul maselor, ci este acela de a satisface în cel mai înalt grad cerințele societății, iar retribuția muncii este corelată cu posibilitățile de acoperire a cererii de consum social și individual. Se știe, în acest sens, cît de dăunătoare poate fi subestimarea consumului, a cerințelor concrete ale consumatorilor private în dinamica lor. Această neglijare a cerințelor consumatorului poate duce cum este și firesc, la decalaje uneori însemnate între structura cererii și a ofertei, cu pierderi pentru societate, datorită irosirii unei părți din munca socială încorporată în mărfuri nevindute, în stocuri inutilizabile. Preocupîndu-se de prevenirea, din viața noastră economică a unor asemenea situații, partidul a subliniat în repetate rînduri cerința ca fiecare produs realizat să corespundă unei necesități reale a societății. Măsurile adoptate de partid în legătură cu apropierea conducerii de producție și a producției de consum, prin stabilirea legăturilor directe dintre furnizori și beneficiari, introducerea cu putere de lege a sistemului contractual în care contractul economic devine instrumentul principal în fundamentarea planului și în desfășurarea relațiilor dintre producători și consumatori, reducerea numărului de produse nominalizate de la centru etc., au contribuit în bună măsură la respectarea dreptului consumatorului de a face opțiunea, de a decide chiar prin preferințele sale asupra a ceea ce să se producă.

care înseamnă înainte de toate înaltă etică și echitate socială, nu are nimic comun cu carierismul, cu furtul, abuzurile, indiferența față de avutul obștesc, favoritismul din viața noastră socială. „In actuala etapă de dezvoltare a societății socialiste în țara noastră, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — combaterea acestor mentalități retrograde, promovarea principiilor etice ale partidului este o problemă de prim ordin; fără rezolvarea ei nu se poate

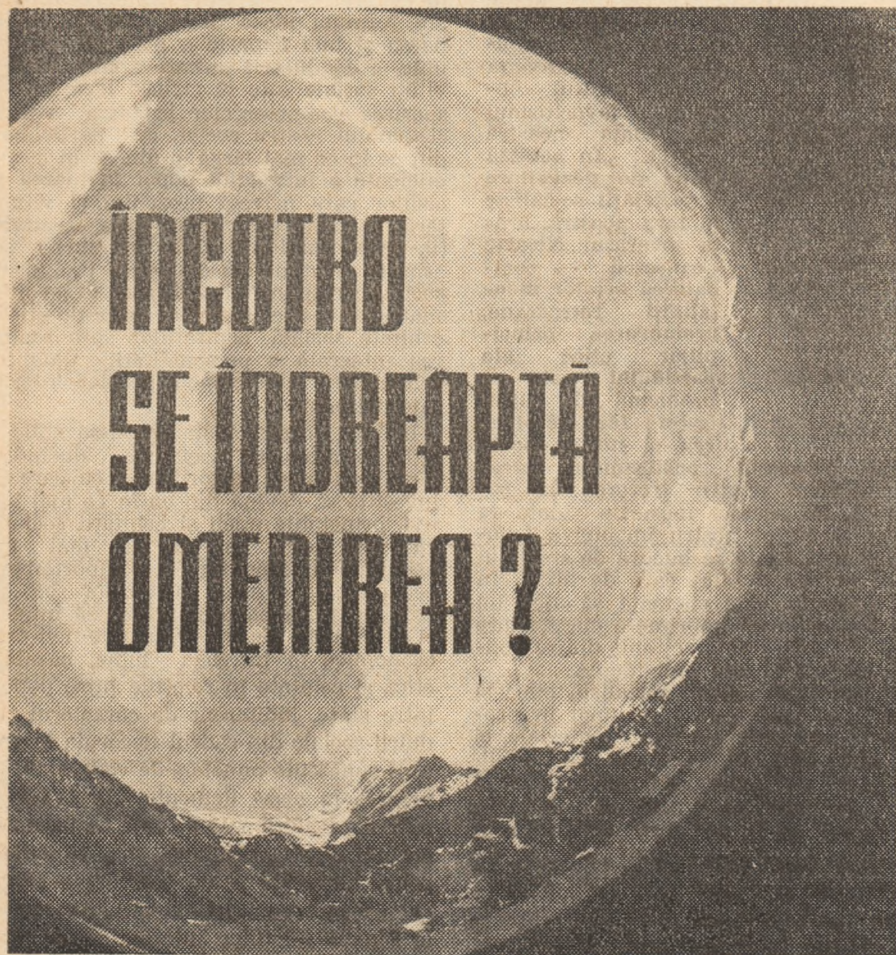
DACĂ AR FI să încercăm o concluzie privitoare la dimensiunile umane ale economiei socialiste în general și celei speciale de ordin etic, am formula ideea după care: perfecționarea și mai departe a planului central unic, a conducerii unitare a întregii activități sociale este în strînsă legătură cu sporirea competențelor la toate verigile sistemului nostru social, cu participarea din ce în ce mai largă și din ce în ce mai eficientă a întregului popor la luarea deciziilor care privesc prezentul și viitorul țării. În acest sens dezvoltarea creativității, responsabilității față de muncă, sînt aspecte esențiale ale dialecticii progresului social, corespunzînd cerințelor dezvoltării materiale a societății și a celor de etică și echitate socială, aspirațiilor spre realizarea integrală a personalității umane, a solidarității între oameni pe plan intern și internațional.

În țara noastră instaurîndu-se noile relații de producție socialiste, ducîndu-se lupta pentru ca factorii etici cu care sînt investite să devină din ce în ce mai efectivi, principiile eticii și echității socialiste au fost din ce în ce mai mult asimilate în conștiința și comportamentul economic al tuturor membrilor societății. Este firesc ca poporul nostru să înțeleagă și să militeze pentru principiile noii ordini economice în întreaga lume, bazată pe etică și echitate în relațiile între popoare, între state, indiferent de caracterul orînduirii sociale din cadrul fiecăruia în parte. Sînt cunoscute punctele de vedere ale țării noastre în acest domeniu, ele reflectînd puternic tradiționala dorință de pace a poporului nostru, idealurile sale de independență națională și de colaborare reciproc avantajoasă cu celelalte țări. Acestei etici în planul relațiilor internaționale, pentru lichidarea subdezvoltării în întreaga lume, a inechității raporturilor economice dintre națiuni, pentru înlăturarea decalajelor între țări, îi corespunde politica activă pe plan internațional a țării noastre, sprijinul economic pe care, pe măsura posibilităților îl dăm țărilor subdezvoltate, acelor popoare care îndură foamete, boli, mizerie cronică.

Întrepătrunderea dintre principiile etice în curs de generalizare în economia noastră socialistă și cele promovate de țara noastră pe plan internațional, corespunde realităților obiective ale lumii în care trăim și în care vom trăi, complementarității care se dezvoltă neîncetat pe plan mondial prin adîncirea diviziunii mondiale a muncii, și astfel a interdependențelor economice în condițiile independenței națiunilor.

Toate acestea pun problema pentru fiecare producător colectiv și individual de bunuri materiale și spirituale, de a gîndi în perspectiva largă a solidarității umane, a contribuției originale pe care țara noastră o aduce și o poate aduce la dezvoltarea relațiilor pașnice între toate țările lumii, printr-un adevărat transfer de inteligență și muncă materializată în bunuri de înaltă calitate și în același timp de eficiență, în condiții de reală reciprocitate, altfel spus de înaltă etică a relațiilor internaționale.

Vasile V. PORUMBESCU

OMUL nu s-a putut împiedica încă din cele mai vechi timpuri să se întrebe asupra rosturilor existenței sale și asupra obiectivelor către care se îndreaptă.

Civilizația contemporană cu progresele industriale și tehnicoștiințifice și, în același timp, cu profundele ei decalaje economice face ca omenirea în întregul ei, să fie angrenată într-un asemenea păienjenis de interdependențe încât dezvoltarea sistemului economic mondial să depindă de o multitudine de factori. De aceea începe să prindă contur conștiința finalității sistemului economic în ansamblul său, conștiința responsabilității tuturor popoarelor pentru destinul omenirii. O expresie elocventă a formării acestei conștiințe este năzuința spre realizarea unei noi ordini economice internaționale. În aceeași linie se înscriu și preocupările, din ce în ce mai asiduu, ale oamenilor de știință de pretutindeni, pentru decifrarea direcțiilor către care se îndreaptă omenirea. REVISTA ECONOMICĂ continuă publicarea opiniilor cercetătorilor români care încearcă să aducă contribuții la desprinderea tatnelor viitorului omenirii.

Spre un echilibru dinamic științific și umanist

dr. Mihai DRĂGĂNESCU

GÎNDIM VIITORUL în termenii filozofiei și științei prin noțiuni ca existență, materie, timp, spațiu, energie, forță, informație, program, om, muncă, conștiință, societate. Calculăm viitorul cu ajutorul modelelor matematice și al ordinatorilor electronice, extrapolăm dinamica prezentului și corectăm calculele logico-matematice de previziune atunci când se schimbă premisele ori apar date noi. Dar mai intervine ceva. Omul însuși este un instrument sensibil al vieții, gândirea sa cuprinde și sensuri care nu au devenit încă noțiuni, omul gândește și în imagini, nu numai în cuvinte. El are sensul exis-

tenței și al istoriei, el are aspirații îmbrăcând, prin reflectarea lumii materiale în ființa sa, poate nu numai tendințele programate sau create în specia din care face parte dar și sensuri ale lumii materiale însăși. Cele de mai sus explică multitudinea de abordări posibile ale viitorului.

Viitorul absolut este poate numai o expresie lingvistică, viitorul filozofic este o noțiune care poate fi discutată, viitorul omenirii este o problemă de realitate în timp. Iar această realitate reclamă rezolvarea problemelor viitorului economic care în esență se reduc la dezvoltarea economică armonioasă în raport cu ecologia speciilor vii, în raport cu mediul inconjurător. Întrucât economicul implică politicul, modul de conducere al societății precum și modul de inovare, tehnologiile, educația, revoluțiile tehnico-științifice, el antrenează și straturi mai profunde ale vieții culturale și sociale. Și totuși economicul îi scapă unele straturi adânci ale vieții spirituale ale omenirii. Tocmai în acest sens socialul este mai cuprinzător decît economicul, el nu se va putea concentra numai în jurul economicului, va trebui să-și găsească largi deschideri pentru a satisface cît mai

deplin aspirațiile umane. Viitorul social, devine atunci esențial și egal cu viitorul omenirii. Economicul determină cuprinderea oamenilor în sistem, socialul este cel care dă dimensiuni și relief civilizației și individului. Economicul este o necesitate dar în viitor va trebui să devină, odată cu dezvoltarea forțelor de producție, cu extinderea informaticii și automatizării în activitățile de conducere, suportul unei vieți sociale care îl cuprinde dar care îl și depășește.

Aceasta este direcția, pe această săgeată către viitor se ancorează ideile socialismului multilateral dezvoltat și concepțiile comunismului care încep să capete contururi. România prin partidul care o conduce este în pas cu vremea, se înscrie pe direcția aspirațiilor omenirii către un viitor demn.

Viitorul nu putem însă să-l rupem de rosturile existenței, de problemele viitorului filozofic. Într-un cadru mai general, provenirea omenirii din existența materială, ne duce la venirea însăși a existenței cunoscute dintr-o lume materială mai profundă, la coordonatele ei cele mai intime, ale unei geneze de spațiu, timp și substanță odată cu anumite legi care le guvernează, cu informațiile care programează aceste legi. Nu cunoaștem încă sursele universului nostru, substanțele sau substanța materială primordială, cu toate eforturile făcute pînă acum de fizica particulelor elementare sau de astrofizică în studierea cosmosului, dar calea descoperirii unor realități mai profunde începe să se deschidă. Kant limita puterea de cunoaștere a omului la fenomenele prezentate de corpurile macroscopice sau cel mult la componentele directe ale acestora, dincolo de ele lucrurile fiind „în sine”, necognoscibile. Frontiera necognoscibilității a fost împinsă de către știință departe dincolo de limitele atomului și chiar ale particulelor elementare. Omul are în firea lui o mare sete de cunoaștere și mintea sa a reușit să străpungă prin gândire și experiment câteva din zidurile de apărare ale lucrului în sine, după fiecare asemenea zid găsim din nou materie și numai materie.

Kant a contribuit mult la dezvoltarea științei prin relevarea rolului modelelor teoretice, deși el le considera apriorice, în fața realității obiective, întrucît a permis științei să intuiască și să elaboreze logic legități matematice, să imagineze experimente noi prin care să ceară răspunsuri naturii. Cred însă că pînă în prezent, deși respingem ideea lucrului în sine, în fond nu am reușit s-o eliminăm deplin din coordonatele gândirii noastre științifice. Materia primă a științei este faptul experimental iar obiectivul ei este determinarea legilor. Ale cui legi? Ale unei realități date, considerate de noi, implicit, în sine. Tendința materialist dialectică s-a manifestat prin străpungerea unui număr mare de hotare de apărare ale lucrului în sine atît în ceea ce privește materia inertă cît și cea vie. Ni s-a cerut să cunoaștem legile a ceva dat dar nu s-a conceput că ar putea să existe și o zonă de constituire a legilor, că s-ar putea ca aceste legi să fie programe ale naturii, determinate ele însele, într-un anumit mod. Asemenea idei pot apare datorită rolului pe care îl recunoaștem astăzi informației, asupra sensurilor, încă vagi, în mintea noastră, ale unor relații profunde între energie, substanță și informație. S-ar putea ca pătrunderea în această relație să fie una dintre cele mai mari succese ale științei, ar însemna poate spulberarea conceptului de lucru în sine, confirmarea deplină a materialismului dialectic, ar oferi omului puteri neîntîlnite chiar asupra universului. Cunoașterea devine una dintre cele mai mari frămîntări ale omenirii în perspectivă, societățile viitorului cel mai îndepărtat le putem concepe ca societăți ale cunoașterii.

Viitorul presupune timp obiectiv. Totodată el are un caracter subiectiv, senzația de durată, ca întindere, aparține, este legată de ritmurile ființei noastre interne. Astăzi cînd putem face analogii justificate între inteligența calculatorie a omului și calculatoarele electronice, cînd ambele sisteme pot fi caracterizate prin anumite viteze de calcul, de ce nu ne-am imagina constituirea în univers și a altor structuri calculatorii, unele cu o viteză foarte lentă. De exemplu 1 operație la 1 milion de ani? Ce ar însemna o asemenea gândire care ar putea cuprinde procese la scară cosmică? O gândire care pentru a obține rezultate semnificative ar avea nevoie de miliarde și miliarde de ani umani? Viața întregului univers ar putea fi câteva clipe gigantice, s-ar putea ca problema viitorului să nu aibă sens pentru univers, la limita respectivă el să fie o pilpiire într-o realitate materială mai cuprinzătoare.

Dar în această sclipire se zbate timpul nostru care se desfășoară nici prea repede, nici prea încet, în care înscriem trecutul și viitorul nostru. Iar în această realitate obiectivă ne desfășurăm viața noastră, căutînd să construim o lume mai armonioasă.

Viața omului este în esență practică. El este îndreptat înspre acțiune, întreaga sa cunoaștere a găsit și o utilizare practică. Ipotezele filozofice și științifice sînt utile dacă pot stimula progresul științei. A sosit momentul ca știința să ajute omenirea către un echilibru dinamic și cred că în această direcție se îndreaptă omenirea în prezent. Au fost necesare două milioane de ani ca hominidii să devină, în paleolitic, omul care în esență, ca mașină biologică, îl avem și azi. Poate că într-un fel evoluția noastră biologică continuă, dar faptul cel mai semnificativ îl constituie capacitatea omului de a-și utiliza inteligența pentru a o instrui, pentru a-i desfășura potențele ei cele mai subtile. Dar omul nu este numai inteligență, este și sentiment, afectivitate, interes, nod într-un sistem social.

Oamenii sînt și efectul inegalităților economice și sociale, al relațiilor lor sociale. Munca și acțiunea umană duc la consecințe analizate științific de Marx și Engels, consecințe care apar ca îmbrăcămîni schimbătoare, cantitativ și calitativ. Marxismul ne-a făcut să înțelegem resursele societății iar știința contemporană îl cuprinde, fenomen tot mai evident, ca una din marile cuceriri ale științei una din marile cuceriri ale gândirii științifice. A aplica marxismul înseamnă muncă, știință și umanism. Este rezultatul unor raporturi de forțe brutale, iar inegalitățile economice și sociale creează mari tensiuni. Echilibrul de astăzi nu este un echilibru dinamic sigur. Omenirea nu s-a găsit și nu se va găsi niciodată în echilibru static. Iar echilibrul ei dinamic nu va fi niciodată absolut. Dar lipsa generală, în linii mari, a echilibrului dinamic poate deveni din ce în ce mai gravă.

Capitalismul a lăsat lumea într-un profund dezechilibru și unele tendințe prin care ar căuta să remedieze discrepanțele pe care le-a creat nu sînt confirmate prin fapte și rezultate concrete. Speranțele omenirii stau în comunism și știință. În știință care va reuși să găsească căile unei omeniri echilibrate economic și ecologic, cu o populație determinată științific în funcție de resurse, nevoi economice și noile descoperiri ale științei. Este într-adevăr nevoie de o ordine economică și politică internațională, de o organizație mondială care să asigure viața liberă și prosperă a tuturor națiunilor. Eminescu spunea : „...aș vrea ca omenirea să fie ca prisma, una singură, strălucită, pătrunsă de lumi-

nă, care are însă atîtea culori. O prismă cu mii de culori, un curcubeu cu mii de nuanțe... Faceți ca toate aceste culori să fie egal de strălucite, egal de poleite, egal de favorizate...”.

Socialismul s-a dovedit un instrument eficace al dezvoltării economice în condițiile unei societăți superioare din punctul de vedere al echității economice și sociale. Socialismul de astăzi conține germinii viitorului omenirii. El poate aspira la cele mai înalte idealuri ale omenirii pentru a deveni comunism. În jurul conceptului de comunism s'adunăm tot ceea ce mintea inteligentă și viața spirituală a oamenilor a creat și a imaginat mai bun. Omenirea nu poate pluti undeva, ea trebuie să-și fixeze obiective. Ea se îndreaptă către obiectivele pe care și le stabilește, iar obiectivele omenirii sînt generate în mintea și sufletul popoarelor care nu aspiră la dominație, care se abțin de la dominație, contribuind la rezolvarea problemelor globale ale omenirii, pentru atingerea unui echilibru dinamic științific și umanist al lumii.

Energie, informație, educație

Edmond NICOLAU

PROBLEMELE cu care este astăzi confruntată omenirea sînt multiple și majore. Viitorul omenirii depinde de hotărîrile pe care le luăm astăzi.

Cel ce studiază istoricul ideilor descoperă că interesul pentru viitorul omenirii nu este o preocupare foarte recentă. Mitologiile cuprindeau adesea proiecții asupra viitorului. În fond și „profeții” încercau să emită păreri despre viitor, atît cu privire la o comunitate limitată cît și la întreaga omenire. Ar fi nedrept să uităm și utopiile printre care cele ale lui Platon sau Morus. Dar interesul pentru viitor — mereu crescînd din zilele noastre — se diferențiază net de tot ceea ce s-a produs mai înainte. Este exact calea ce separă socialismul utopic de cel științific. Este un fapt evident pentru oricine că progresul rațiunii umane s-a efectuat în timp lent — dar continuu la scara istoriei — de-a lungul a cîteva milioane de ani. Treptat, de la poezie, mitologie și întîmplare, omul a trecut la descoperirea și aplicarea conștientă a unor legi obiective care guvernează nu numai natura dar și societatea.

Nu ne propunem în cele ce urmează decît să schițăm două probleme pe care le considerăm majore, și unele căi de rezolvare.

x

Un semnal de alarmă multiplicat de viitorologi ca și de revistele de toate nivelurile, atrage atenția că omenirea se află la o rîspîntie.

Sub formă mai științifică, ideea este prezentată și în lucrarea recentă a lui Mesarović și Pestel. Concluziile sînt simple, puțînd fi rezumate la cîteva lucruri esențiale.

În momentul de față omenirea cunoaște o dezvoltare exponențială — din punct de vedere demografic, al producției de bunuri materiale, al volumului de cunoștințe etc.

Dar, toate acestea se bazează pe resursele de care dispune pămîntul. Semnalul de alarmă se referă la un lucru precis : avînd în vedere că în numeroase domenii resursele sînt în cantități finite și nu se regenerează — cum ar fi metalele rare sau petrolul, hidrocarburi — este posibil să păstrăm în continuare acest ritm exponențial de creștere ?

Ideea nu este nouă. În gîndirea europeană ea este legată de numele lui Malthus, care făcea o constatare simplă : omenirea se dezvoltă exponențial iar terenurile agricole disponibile pot fi puse în valoare numai într-o progresie liniară. De unde o concluzie simplă : omenirea va intra în curînd în criză.

Istoricii doctrinelor științifice ne arată că această teză nu este de loc nouă, fiind regăsită și în China feudală, unde un gînditor remarcă a pe de o parte creșterea exponențială a populației, iar pe de altă parte sărăcia inerentă care rezultă. Citatul respectiv servește drept motto la un capitol din „Limitele creșterii”.

Neomalthusianismul capătă în zilele noastre forme variate. Alături de neomalthusianismul legat de penuria de materii prime și de limitarea suprafețelor agricole, unii gînditori enunță ideea unui neomalthusianism informațional : informațiile de care dispune omenirea cresc atît de repede încît devine cu neputință să mai beneficiem de avantajele care decurg de aci.

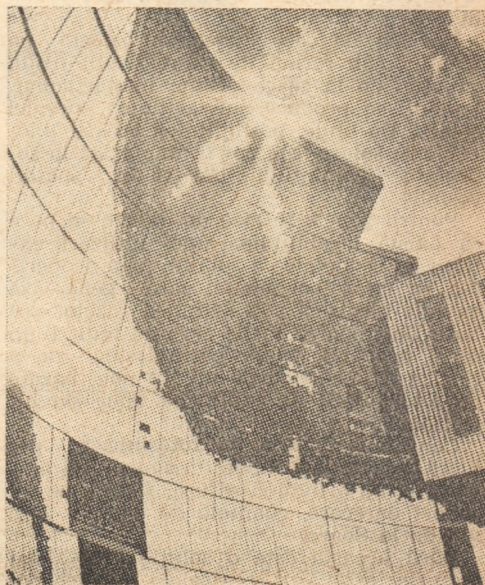
O simplă privire înapoi ne arată că tezele lui Malthus s-au dovedit a fi false. În intervalul care s-a scurs de la apariția lucrării sale fundamentale și pînă în prezent, omenirea și-a ameliorat incontestabil nivelul de trai. În general, astăzi se trăiește mai bine, oamenii sînt îmbrăcați mai bine și mai bine educați.

Malthusianismul încearcă să demonstreze că suprapopulația și mizeria oamenilor muncii, în societatea burgheză pe care el o cunoștea, s-ar datora nu exploatareii capitaliste, ci acțiunii unor așa-numite legi naturale. Malthusianismul a cunoscut, în diverse epoci, forme diferite. În definitiv și concluziile pesimiste ale „Clubului de la Roma”, inclusiv a variantei perfecționate a raportului Mesarović — Pestel, nu sînt decît forme noi, dotate cu un anumit aparat științific, al acestei concluzii foarte vechi.

Realitatea desminte însă atît malthusianismul clasic, cît și neomalthusianismul lui Vogt, Pendel, al „Clubului de la Roma” etc.

În orice caz, concluzia practică a Raportului Meadows, care cere o așa-numită „creștere zero”, este evident inacceptabilă pentru masele uriașe, care trăiesc într-o stare de subdezvoltare în țările care și-au cîștigat recent independența, sau în țările în care, într-o formă sau alta, se mai găsesc încă în stadiul de țări producătoare de materii prime.

Din punct de vedere informațional, astăzi, după unii autori, trăim o dilemă, în sensul că sîntem confrunțați atît cu revoluția termodinamică cît și cu cea informațională. Prima ne conduce la un con-

sum din ce în ce mai crescut de energie. Dar resursele de hidrocarburi sînt limitate.

Problema energiei este, fără îndoială, majoră. Actuala revoluție științifică și tehnică legată pe plan tehnic de cibernetică, și de revoluția socialistă pe plan politic, este de asemenea indisolubil legată de un consum din ce în ce mai mare de energie. Ceea ce evident vine în conflict cu caracterul finit al resurselor cunoscute sau existente de combustibili convenționali.

Dar, alături de această problemă termodinamică, apare și o a doua contradicție, legată de entropie. Astfel, prin proliferarea mediului semantic, care însoțește creșterea de populație, sîntem confrunțați cu o nouă problemă. Într-o primă aproximație, numărul de contacte posibile între oameni crește cu pătratul populației. Creșterea informației globale cunoaște un ritm exponențial, astfel încît, indiferent de domeniul în care ne situăm, volumul de cunoștințe se dublează la fiecare 8—10 ani.

Datorită condițiilor create de actuala revoluție științifică și tehnică, oamenii generează tot mai multe idei, stabilesc tot mai multe contacte sociale. Volumul de informații potențiale devine urias.

Canalele de comunicație în masă (mass media) favorizează tocmai îmbogățirea permanentă a acestui mediu semantic.

Mijloacele de comunicare umană, inclusiv transporturile, au cunoscut în ultima perioadă de timp o adevărată explozie. Indiscutabil că, în generația noastră, fiecare om este supus la impresii senzoriale care depășesc cu mult volumul atins în generațiile trecute.

Capacitatea noastră de a absorbi informație este oare nelimitată? Iată un nou aspect al unei dileme de tip Malthus. O analiză atentă ne arată că nici problema termodinamică și nici cea entropică nu sînt bariere de netrecut.

Fără nici o îndoială că resursele de hidrocarburi și în general de combustibili fosili sau convenționali de care dispune planeta noastră sînt de dimensiuni finite. Dar, nimeni nu ne împiedică să proiectăm utilizarea altor surse de energie.

Energia nucleară constituie o soluție posibilă. Se știe astăzi că centralele nucleare nu sînt poluante și nu prezintă pericolul exploziei. Dar, se poate contraargumenta, arătînd că și resursele de material fisionabil, sînt limitate. Nimeni nu ne împiedică însă să utilizăm alte surse de energie.

Fuziunea nucleară nu este încă controlată. Nu avem deci certitudinea că ea poate fi pusă la punct ca procedeu tehnologic convenabil, într-un orizont economic de circa 20 de ani. Disponem însă de o sursă practic inepuizabilă, cel puțin de aceeași durată ca și Pămîntul. Este vorba de Soare.

Energia de care dispunem astăzi, pe pămînt, sub formă de combustibili fosili, provine de la soare. Viața, în particular, lemnul, se produce sub acțiunea energiei solare. De unde, posibilitatea creării unor centrale solare. Ele pot fi amplasate la suprafața pămîntului, dar și în spațiul cosmic.

Pentru zonele întinse de deșert, se pare că există posibilitatea unei utilizări extrem de economice a solului, prin acoperirea sa cu fotoelemente, care generează energie electrică sub acțiunea razelor solare. Dar, pentru țările care au mult timp cerul acoperit, apare posibilitatea de a realiza fie centrale de un tip nou, bazate pe fotosinteză, fie utilizarea unor sateliți staționari.

Centralele bazate pe fotosinteză, pot lucra practic la temperatura mediului ambiant și cu o lumină difuză, fixînd, pe un suport oarecare, cuantele de energie care vin de la Soare.

Dacă aceasta este o soluție încă mai greu de întrevăzut, centralele cosmice pot

fi proiectate în detaliu chiar astăzi. Să ne gîndim la mari panouri cu fotogeneratoare (baterii solare), dispuse în spațiu — pe arii oricît de întinse — în jurul unui satelit staționar.

E necesar să intrăm în cîteva detalii. În principiu, energia care vine de la Soare este captată de bateriile solare, care furnizează curent continuu. Cu acesta alimentăm generatoare de mare putere și de foarte mare frecvență, care trimit energia spre Pămînt, cu ajutorul unor antene de mare directivitate. Pe satelit, asistăm deci la o succesiune de transformări: unde luminoase, energie electrică de curent continuu, energie electrică de foarte înaltă frecvență.

Stațiile de sol efectuează o operație cel puțin în parte inversă. Energia de înaltă frecvență este captată de mari sisteme de antene de recepție, după care energia este convertită la frecvența de 50 Hz și transmisă în rețeaua de transport de energie.

Cu un spirit foarte realist, putem afirma că — indiferent de soluțiile adoptate — omenirea va putea depăși cu succes această barieră neomalthusianistă energetică.

Dacă problemele energetice sînt binecunoscute și numeroase colective se concentrează asupra lor, cele informaționale nu sînt mai puțin grave. În special astăzi, avuția unei națiuni nu se măsoară numai prin fondurile fixe, ci mai ales prin capacitatea cetățenilor săi. Cea mai perfecționată mașină trebuie totuși să fie condusă de un om.

Aici apare din plin importanța sistemului educațional. Omul devine om atunci cînd în sistemul său nervos se engramează atît date cit și algoritmi de comportament, prin care el are o comportare de om demn al patriei sale, dar în același timp și de lucrător activ în propriul său domeniu de muncă.

Școala trebuie să fie regîndită ca un proces tehnologic de un tip special, care optimizează desfășurarea primară a personalității elevului, făcîndu-l un om cît mai util colectivității, un luptător activ al înfloririi patriei sale. Educația și instruirea devin procese continue, care durează practic întreaga viață spre a menține pe fiecare membru al societății în pas cu știința și tehnica vremii sale.

Procesul de educare și de instruire, chiar în formele primare, trebuie regîndit în funcție de mijloacele informaționale existente. Dar, se înțelege cu ușurință, nu putem gîndi educația unui om, rupîndu-l de contextul social în care el își desfășoară activitatea. Economia unei întreprinderi depinde de economia ramurii respective, de economia națională, care, la rîndul ei, nu poate fi ruptă de conceptul general al economiei mondiale.

Educarea și instruirea unui tînar nu se poate face în abstract, separîndu-l de realitatea în care el trăiește — și în special în care va trăi.

Privind astăzi la globul pămîntesc, constatăm că atît generației noastre, cît și generațiilor viitoare, le revine o sarcină importantă. Ne gîndim la depășirea problemelor legate de actualul sistem în care lumea este împărțită în țări cu niveluri foarte diferite de dezvoltare, inclusiv cu niveluri foarte diferite de viață.

Dacă tineretul trebuie să fie educat pentru a fi cît mai eficient în munca sa viitoare, în același timp, cu toții trebuie să luptăm pentru ca, pe întregul glob, să se institue o nouă ordine politică și economică, care să conducă la o lume mai dreaptă și mai bună.

În acest sens cu toții vom avea foarte mult de făcut, indiferent dacă lucrăm în domeniul științei, al tehnicii, al învățămîntului, — al cercetării. Indiferent de locul de muncă, cu toții trebuie să devenim sprijinitori activi ai acestui efort spre mai bine — spre singurul mai bine posibil, într-o societate socialistă multilateral

dezvoltată în țara noastră și într-o lume în care se instaurează o nouă ordine economică internațională.

Populația lumii

Vladimir TREBICI

POTRIVIT unei metafore inspirate, lansată în circulație cu cîteva ani în urmă, de cînd cu „explozia” studiilor prospective, simbolul viitorologiei ca și al tuturor metodelor și calculor de prognoză ar trebui să fie legendarul Janus („Janus bifrons”), cel care în același timp contempla trecutul, și scruta viitorul. Într-adevăr, nici o prospectare a viitorului, indiferent de orizont, nici un „scenariu” nu se poate dispensa de studiul aprofundat al trecutului, de cunoașterea aprofundată a tendințelor din trecut în vederea deslușirii elementelor ce se vor prefigura în viitor. Pentru studiul prospectiv al populației, începînd cu cele mai simple proiecții și mergînd pînă la complicatele modele de simulare, beneficiînd de un impresionant arsenal metodologic și tehnic, această teză are un caracter axiomatic, într-atît de puternică este ceea ce se numește „inerția demografică”. Poate în nici un alt domeniu structurile nu au o influență atît de profundă ca în domeniul populației; modificările acestora — indiferent dacă sînt pur demografice sau socio-economice — se produc lent. Nu întîmplător, unitatea de timp cu care operează demografia este cel puțin 30 de ani, durată aproximativ egală cu distanța între două generații succesive. Este suficient să ne referim la simplul fapt că în anul 2000, de pildă, vor fi în viață, în condițiile regimurilor demografice actuale, cel puțin două treimi din locuitorii care există astăzi. O creștere puternică a duratei medii de viață — ceea ce este dat cu certitudine — va spori această proporție; chiar o scădere a natalității — care nu se poate produce brusc — nu ar putea modifica sensibil tendința amintită.

Pe de altă parte, se cuvine consemnat faptul că în studiile prospective asupra populației lumii, prea adesea își face loc subiectivismul și arbitrarul, strîns legate de concepția politică a autorilor ei. Asistăm la un evantai larg de asemenea prognoze, unele vîdînd un pesimism exagerat, o viziune sumbră, altele un optimism tot atît de exagerat, lipsit de teme științifice.

De aceea semnificativ este faptul că în ultimii ani, alături de prognoze mai mult sau mai puțin realiste, se lansează teorii cu privire la o populație „optimă” a globului, însoțite de fel de fel de considerații privind mijloacele pentru atingerea unui asemenea obiectiv. Între o populație „optimă” de circa 500 milioane de locuitori (Paul Ehrlich) și o populație maximă pe care ar putea-o întreține Terra, de aproximativ 76 miliarde de locuitori — cifră citată într-un document O.N.U. supus Conferinței Mondiale a populației de la București (1974) —, spațiul este foarte larg pentru tot felul de speculații, conjeturări, calcule...

Dar să luăm faptele, să inventariem situația trecută și cea actuală a populației. Înainte de a trece la formularea unor ipoteze cu privire la evoluția viitoare a populației mondiale.

Potrivi estimățiilor O.N.U., populația Terrei a atins, în anul 1975, cifra de aproximativ 4 miliarde locuitori; suprafața fiind de 135 897 000 km², rezultă că densitatea se apropie de 30 de locuitori pe km². Mărimea cea mai des asociată creșterii populației în ultimele două decenii este ritmul mediu de creștere de circa doi la sută anual, ceea ce înseamnă

— în condițiile menținerii sale în viitor — dublarea populației în aproximativ 35 de ani. Practic, am ajunge la o populație de 8 miliarde în anul 2010, după care — în virtutea legilor creșterii exponențiale — miliardele și zecile de miliarde s-ar adăuga tot mai rapid, ajungând ca în anul 2500, în ipoteza că ritmul actual de 2% s-ar menține neschimbat, numărul populației să ajungă la 135 de mii de miliarde de locuitori, revenind doar un metru pătrat de locuitor... Jocul acesta de-a „extrapolarea“ arată limpede la ce situ-

ții absurde poate duce și cum poate lesne alimenta reprezentări apocaliptice și catastrofice.

Populația lumii este un sistem global de maximă generalitate; realitate au însă populațiile naționale, în granițele lor, în care se exercită suveranitatea statelor, care adoptă și traduc în viață strategii și politici de dezvoltare social-economică, inclusiv în domeniul populației. Prin urmare, imaginea de miine a populației lumii, ca și aceea de astăzi, va fi o imagine profund diferențiată, care se va alcătui din evoluțiile populațiilor naționale, în contextul dezvoltării complexe politice, sociale, economice, culturale.

Există în prezent, pe suprafața globului, 212 state independente și teritorii dependente și neautonome: din acestea statele independente se ridică la peste 150 din ele 144 sînt membre ale Organizației Națiunilor Unite. Ceea ce reține atenția, în primul rînd, este marea diversitate a situațiilor în care se află populația: țări cu populații de cîteva sute de milioane și țări avînd doar cîteva mii de locuitori, țări bogate în resurse naturale și țări sărace, țări aparținînd diferitelor sisteme politice și so-

(Continuare în pag. 28)

Confluența ecologiei și economiei

Radu NEGRU

II ESTE PROPRIE omului modern interogația asupra sensului în care evoluează omenirea. S-a repetat că ne găsim într-un moment în care viziunea omului asupra lumii este în curs de a se transforma radical, toate aspectele existenței modificîndu-și dimensiunea, intensitatea și viteza de evoluție, astfel, încît în cele din urmă ele sînt resimțite ca o „explozie“, o ruptură violentă cu trecutul, o mutație a cărei amploare este greu de prevăzut. Mari forțe, cu caracter de masă, influențează profund societatea modernă: expansiunea cunoștințelor și tehnicii, explozia demografică, invazia informațiilor ș.a.

Indiscutabil, o cucerire a acestui sfîrșit de secol este faptul că omul a început să privească problemele viitorului său sub un unghi de vedere planetar, manifestînd astfel conștiința solidarității între locuitorii acestei lumi în rezolvarea problemelor comune. Nu întîmplător problemele ecologice și economice capătă o pondere din ce în ce mai mare în preocupările omului modern, căci ambele cuvinte au aceeași rădăcină: „ekos“ = casă.

La confluența ecologiei și economiei se poate găsi răspunsul: cum să păstrăm „casa“ noastră comună — pămîntul — în stare locuibilă și confortabilă. Relația societate-natură este pe cale să capete dimensiunile unui sistem bio-geo-economic coerent.

În perspectiva cărui orizont trebuie privit viitorul omenirii? C. Guillaumin, neli-niștit de risipa ce se manifestă în utilizarea resurselor minerale ale solului, remarcă cu justețe: „Ni se vorbește mult despre anul 2000, eventual de 2050 sau 2100, dar aceasta nu înseamnă nimic dacă le comparăm cu cele 4 milioane de ani pe care umanitatea le are în urma sa. Trebuie să vorbim despre perspectivele anului 100 000, dacă nu de un milion de ani. Pentru acest destin trebuie să acționăm și nu pentru paliative imediate, care de dragul satisfacțiilor noastre egoiste, vor lăsa la urmă o lume de nelocuit pentru cei ce vor continua lanțul“.

Fără a adopta o viziune atît de îndepăr-

tată, întrebările fundamentale ni se par a fi:

Dispune oare societatea omenescă de rezerve suficiente de materii prime minerale și energetice pentru a permite supraviețuirea civilizației prin gospodărirea rațională a resurselor pămîntului? Se va atinge (și cînd) o limită a creșterii populației globului? Va reprezenta aceasta și un palier al resurselor nereconstituibile? Toate aceste fenomene vor fi însoțite și de o creștere semnificativă a calității vieții?

Harrison Brown, în „The Challenge of Man's Future“, calculează că o sută de tone de granit conțin 8 t de aluminiu, 5 t de fier, 600 kg titan, 90 kg de mangan, 35 kg de crom, 20 kg nichel, 15 kg vanadiu, 10 kg cupru, 5 kg tungsten.

Pămîntul conține miliarde de tone de granit și deci nu penuria de minereu va fi restricția principală. Sfărîmarea, tratarea, electroliza și celelalte procedee tehnologice de prelucrare a minereului implică însă o mare cantitate de energie ieftină; astfel, în final, ne găsim confrunțați cu problema fundamentală, cea a energiei.

Consumul mondial de energie reprezintă în prezent echivalentul a 8 miliarde t cărbune. Dar numai 2% din această cantitate este energie hidroelectrică, singura reconstituibilă, iar restul sînt produse acumulate, prin fenomene organice sau geochimice, în decurs de milioane sau miliarde de ani. În ritmul actual al consumului, după unii autori, această moștenire s-ar epuiza în 50—80 de ani pentru gaz, 100—150 ani pentru petrol, 200—250 ani pentru energia nucleară, 100—150 ani pentru cărbune.

Viitorul stă în ultimă analiză în energia solară. Globul primește de la soare de peste 25 000 ori cantitatea de energie pe care o consumă anual omenirea. Este o formă de energie integral reconstituibilă, care pînă acum nu a beneficiat de elaborarea științifică și tehnologică pe care ar fi meritat-o. Iată un „crenel“, un cîmp de cercetare prioritar, în care știința românească trebuie să-și angajeze forțele fără întîrziere.

Atingem aici problema cercetării științifice care va constitui tot mai mult o ocupație proprie membrilor societății viitorului. Tendința de „intellectualizare“ a vieții sociale, lege a evoluției contemporane, a fost remarcată mai demult, iar munca științifică constituie o componentă fundamentală a acesteia. Ea răstoarnă raportul între timpul consacrat activităților conceptuale, față de cel acordat execuției. S-a observat cu pertinență că pînă acum arhitectul avea obiceiul să studieze și să pro-

iecteze în două luni ceea ce se construia apoi într-un an, dar acum va trebui să se studieze timp de un an pentru a se realiza în două luni.

Rolul important pe care îl are de jucat știința în dezvoltarea social-economică a popoarelor, a fost subliniat convingător de tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Cercetarea științifică este unul din principalele domonii de manifestare a genului fiecărui popor, a gândirii și capacității sale creatoare, iar poporul nostru a dovedit cu prisosință calitățile cu care este inzestrat, forța, talentul și capacitatea de a făuri mari valori științifice și culturale“.

Cercetării științifice, viitorul îi va pre-tinde o sensibilă sporire a eficienței. În ce mod? Căile pentru aceasta pot fi reduse la trei concepte: „mai repede“, „mai larg“, „mai deplin“.

De la ideea la traducerea ei în viață trebuie trecut **mai repede**. Durata medie actuală de 5—6 ani (iar în unele țări de 8—9 ani), de la conceperea noului produs sau procedeu, pînă la introducerea lui în producție, este prea mare. Noul trebuie **mai larg** utilizat, mai extinsă trebuie să fie aplicarea lui în practică. Rezultatul cercetării științifice, ca resursă a progresului tehnic, are marea însușire că nu se epuizează și nu se uzează în urma folosirii repetate, așa cum am văzut că se consumă resursele minerale. În fine, rezultatele cercetării trebuie utilizate **mai deplin**. Știința contemporană este din ce în ce mai scumpă și nimeni nu își poate permite a lăsa nefructificate rezultate obținute cu atîtea eforturi. În plus, marile programe de cercetări produc o seamă de rezultate secundare, colaterale, uneori de mare valoare, în domeniul depărtate de obiectivul final al programului. Valorificarea integrală a rezultatelor științifice, inclusiv a celor marginale, este de natură să sporească eficiența științei și deci în fond, a producției sociale.

Viitorul apropiat va ridica cerințe sporite în fața cercetării științifice din domeniul economiei. Aprecierea valorii resurselor naturale și elaborarea pe această bază de normative ale valorii social-economice a hectarului de teren, a tonei diferitelor resurse minerale și de materiale, a metrului cub de apă curată în riuri și lacuri etc., va reprezenta probabil una dintre temele prioritare ale viitorului apropiat în știința economică.

Un alt domeniu de largă perspectivă, insuficient studiat, îl va constitui desigur problematica implicațiilor economice ale ridicării bunei stări a omului civilizației socialiste, a societății viitorului.

În această privință se întrevăd următoarele sfere de investigație:

- asigurarea deplină a cerințelor omului în hrană și îmbrăcăminte;
- asigurarea fiecărei familii cu locuință confortabilă, în condițiile apropierii modului de trai al populației de la țară, de cel de la oraș;
- dezvoltarea cerințelor umane față de o muncă interesantă, creatoare, astfel încît prin reducerea la minim a muncilor grele, monotone și neatractive, să se dea celui ce muncește sentimentul deplin al valorii personale.

Economistilor care prognozează viitorul le-ar reveni deci și sarcina studierii profunde a mecanismului acțiunii inverse, a creșterii nivelului de trai asupra sporirii producției sociale, pentru ca astfel să se utilizeze mai bine posibilitățile ce se deschid prin acționarea asupra acestui factor de dezvoltare.

Politica partidului nostru, îndreptată constant spre țelurile fărîririi unui viitor mai bun, mai îmbelșugat, constituie, prin grija cu care abordează perspectivele îndepărtate ale țării, un exemplu, ea întrunește adeviziunea unanimă a întregului nostru popor, ceea ce reprezintă chezușia identificării prognozelor și planurilor noastre cu viața.

SURSE DE ENERGIE ALE VIITORULUI

DESI ACEASTĂ PROBLEMĂ a energiei s-a întimplat să devină acută simultan cu ascuțirea altor grele probleme politico-economice de anvergură mondială, trebuie să fie departe de noi gândul de a crede că ea ar avea la origine doar conjunctura generală în care a apărut și că aceleași împrejurări ar fi singure vinovate de amplificarea ei de-a lungul ultimilor doi ani. Actuala criză a energiei a determinat însă o sporire a preocupărilor pentru găsirea unor soluții mai apropiate sau mai îndepărtate. Ca urmare, mai în fiecare an se descoperă un nou cimp petrolifer sau de gaze naturale — este drept, nu atât de mari și de ușor exploataabile ca unele din cele existente, semnificative totuși din punct de vedere economic: reîncepe exploatarea intensă a zăcămintelor de cărbuni care formează cele mai mari rezerve de combustibil ale lumii, activitate sensibil încetinită în ultimele două decenii ca urmare a invadării pieței mondiale cu petrol ieftin (cît a fost așa !); din cauza scumpirii acestui purtător de energie, tînde să devină economică exploatarea unor resurse energetice sărace, sau greu valorificabile, neglijate în trecut; în bună parte din aceeași cauză intervine acum în ritm accelerat în balanța energetică a lumii, o nouă sursă primară, energia de origine nucleară, devenită net competitivă în condițiile economice actuale. Toate acestea par elemente liniștitoare, mai ales că nici unul nu implică vreo tehnică încă necercată în fază industrială.

Totuși, criza mondială a energiei rămîne o realitate !

Ea poate fi ignorată numai dacă am limita lumea consumatoare de mari cantități de energie doar la ceea ce a fost pînă acum, dar nici ea n-ar trăi fără grijă decît cel mult pînă spre începutul secolului al XXI-lea. Însă nevoia mare și stringentă de energie o au astăzi chiar țările în curs de dezvoltare, deci mult mai mult de jumătate din populația globului, astfel că la scara ei reală, problema are întinderi și implicații considerabile mai mari decît pot fi rezolvate pe căile arătate mai înainte.

În trecut fie zis, cei ce au consumat și în trecut mari cantități de energie, nu au fost confrunțați în ultima vreme cu lipsa fizică a acesteia, ci doar cu scumpirea bruscă a unui singur purtător primar, dar cel mai important pentru tehnologia dezvoltată în ultimele decenii, petrolul. Restrînsă la marii consumatori, problema pare a fi doar una de comerț internațional, ce se înglobează în sfera mult mai largă a prețurilor materiilor prime cu care este confruntat acest sector. Dar, indiferent de cuantumul contribuției scumpirii petrolului la amplificarea actualei crize economice a lumii capitaliste, s-a demonstrat limpede cu această ocazie rolul imens jucat de resursele energetice în echilibrul economic al lumii moderne.

Problema trebuie să rămînă în atenție pentru cîteva motive principale, toate rezultînd din punctul de vedere al României cu privire la făurirea unei noi ordini economice internaționale. Se punctează aici cu claritate că pentru a se ajunge la o lume echilibrată sub toate aspectele, este necesară lichidarea subdezvoltării și a împărțirii lumii în țări sărace și țări bogate. Aceasta înseamnă, între altele, că trebuie să se realizeze o astfel de stare de echilibru economic care să se poată extinde la același nivel asupra tuturor țărilor. Cum civilizația tehnică actuală este dorită de toți, rezultă că toate țările trebuie să-și poată asigura accesul la atribuțiile esențiale ale acestei civilizații, adică la cele care conduc la un nivel de trai înalt, dar nerisipitor.

Presupunînd că țările capitaliste dezvoltate vor renunța la consum de dragul consumului, ca și la setea de dominație (deci și la înarmarea fără limite de astăzi, consumatoare de imense resurse materiale), asigurîndu-și securitatea prin transferul unei părți a venitului lor național în beneficiul țărilor în curs de dezvoltare, că noile resurse de materii prime recent descoperite, printre ele și cele aflate pe fundul oceanelor, vor deveni exploataabile, că, în sfîrșit, folosirea repetată a acelorași materii prime prin readucerea în circuitul economic a materialelor care au intrat în diverse fabricate, după perimarea acestora, precum și reciclarea majorității deșeurilor industriale și biologice devin repede fapt împlinit în cadrul așa-ziselor „economii în circuit închis“, ajungem la concluzia importantă că — mai ales prin economisire și re folosire — rezervele de materii prime ale lumii vor mai fi în stare să satisfacă nevoile multor generații viitoare.

DAR CU ENERGIA NU-I AȘA : o putem economisi dar este imposibil să o refolosim. Putem să o transformăm dintr-o formă în alta (sînt multe asemenea forme : gravitațională, cinetică, calorică, elastică, electrică, chimică, radiantă, nucleară, energia internă a masei), oprindu-ne asupra aceleia care ne este utilă într-un anumit proces, să o lăsăm acolo unde este înmagazinată de natură sau să o extragem pentru a o utiliza imediat, în unele cazuri să o înmagazinăm noi înșine (gîndiți-vă la acumulatorii de energie electrică). Dar toate aceste operații se supun următoarelor legi generale care nu admit nici o excepție :

Prima : energia universului este constantă ; aceasta înseamnă că putem prelua energie de acolo de unde există, dar n-o putem crea, ci numai transforma dintr-o formă în alta. Încercări care au durat secole au arătat că o mașină care să genereze energie fără a folosi o altă energie (un **perpetuum mobile** zis de speța I-a), nu poate exista.

A doua lege este mai subtilă și cere mai multe cuvînturi. Ea ne spune că în decursul transformărilor pe care le suferă, o parte din energie — mai mare sau mai mică — se transformă în căldură care se împrăștie în mediul înconjurător ; este procesul de „degradare“ a energiei, denumit așa pentru că refolosirea acestei energii, adică transformarea ei în lucru util, este imposibilă. (Nu există ceea ce se cheamă un **perpetuum mobile** de speța II-a). Se poate însă obține din căldură o energie utilă, de exemplu mecanică, cu condiția ca temperatura la care căldura este livrată unei mașini termice să fie mai înaltă decît a mediului înconjurător. Temperatura pe care sfîrșește prin a o lua căldura după ce o parte s-a transformat în lucru util. Legea a doua spune că cu cît această diferență de temperatură, exprimată în procente, este mai mare cu atît este mai înalt randamentul transformării. Să luăm exemplul unei centrale termoelectrice, unde energia termică este transformată întîi în energie mecanică (cinetică) a rotorului unei turbine, iar acesta este cuplat cu un alternator în care se generează energie electrică. Ultima transformare se face cu un randament înalt (cel puțin 95% din energia mecanică devine electrică), dar randamentul global al centralelor celor mai perfecționate nu trece de 40%, restul (adică grosul energiei eliberate în focarul cazanului cu aburi) reprezentînd energia pierdută pentru procesul de generare a electricității.

Iar dacă urmărîm în continuare procesele de transformare a energiei electrice, ca și a altor forme de energie, în diversele lor utilizări practice sau în fenomenele na-

turale, constatăm că pînă la urmă toate se regăsesc în mediul înconjurător sub formă de căldură — de calitate proastă din punctul nostru de vedere, pentru că se află la temperatură scăzută.

Mai trebuie de adăugat că nu s-a descoperit pînă acum nici un fenomen natural și nu s-a inventat nici un procedeu care să calce cît de cît vreuna dintre aceste legi. Deci și problema cu care ne confruntăm — aceea de a îndestula cu energie întreaga populație a globului care crește mereu — trebuie rezolvată în cadrul lor relativ îngust, singurul în care mințile inventive pot evolua. Iată de ce energia care se extrage și ea din niște materii prime (cărbuni, petrol, gaze naturale, uraniu) apare azi pretutindeni ca o problemă separată de a celorlalte materii prime.

Spuneam mai înainte că energia universului este o constantă. Dar nu și a Pămîntului, din cauza interdependenței lui cu universul vecin ; mă refer în speță la cantitățile considerabile de energie pe care le primește de la Soare și care totalizează în medie circa un kilowat pe metru pătrat la suprafața solului. Această energie care ne vine sub formă de radiații (îndeosebi vizibile, infraroșii și ultraviolete) se transformă în cea mai mare parte în căldură, restul fiind absorbită de atmosferă, de rocile de suprafață, precum și de învelișul viu, în principal de plante prin fenomenul de fotosinteză care reduce bioxidul de carbon din aer la cărbunele necesar creșterii acestora. Se înțelege că procesul de fotosinteză asigură indirect și dezvoltarea regnului animal. Parțial, energia astfel încorporată revine mediului ambiant atît în timpul vieții animalelor și plantelor prin procese proprii organismelor lor, cît și după moartea biologică în decursul descompunerii materiei organice.

Deși incomplet, cum se va vedea mai departe, acest bilanț scurtat al energiei solare care cade pe pămînt, scoate în evidență că în cea mai mare parte ea sfîrșește sub formă de căldură care se răspîndește în mediul înconjurător. Bineînțeles că, dacă de-a lungul vremurilor toată această căldură ar fi rămas acumulată aici, temperatura globului s-ar fi aflat în creștere permanentă. Nu s-a întimplat așa pentru că Pămîntul radiază în spațiul cosmic, stabilindu-se după legile generale bine cunoscute azi, o stare de echilibru între energia primită și cea reemisă.

ÎNTREBAREA care se pune este dacă nu există vreo posibilitate ca în cadrul transformărilor pe care le suferă, energia radiantă a soarelui să fie acumulată în mari cantități din care să extragem energie utilă în ritmul nevoilor sau să introducem în acest ciclu o altă transformare care să ne creeze același avantaj ?

Răspunsul este afirmativ pentru ambele variante. Soarele și natura locală, pămînteană au făcut-o cîndva în ere geologice îndepărtate cînd existau condiții optime de fotosinteză și, deci, de creștere a unor păduri foarte dese, acoperite apoi de pămînt prin procese care se pot imagina și care n-au condus la putrezirea lemnului, ci la prefacerea și conservarea lui sub forma cărbunilor de pămînt. Este posibil ca și petrolul și gazele naturale să aibă o origine energetică identică cu a cărbunilor, dar nu este foarte limpede nici azi că ar fi așa. Pe de altă parte, natura ne oferă permanent, prin fenomenele meteorologice, un alt sistem de acumulare a energiei solare sub forma curșurilor de apă și a vînturilor care în anumite condiții se pretează la generarea de energie electrică utilă. Deocamdată aportul energiei eoliene în balanța energetică mondială este cu totul neînsemnat, contribuția energiei hidrolice este de ordinul a 3—4% — ambele avînd posibilități de creștere, dar nu considerabile — grosul nevoilor noastre în acest sector fiind umplut acum de petrol, cărbuni și metan. Însă, în timp ce resursele hidrolice și

oliene se reînnoiesc continuu pe seama aportului permanent al energiei solare, ceealalte trei resurse se împuținează pe măsură ce se consumă. Diversele prognoze în legătură cu termenele la care ele se vor epuiza dacă consumul continuă să crească în ritmul de acum câțiva ani (înainte de declanșarea crizei economice a lumii capitaliste), sînt destul de diferite între ele; ceea ce putem spune este că petrol și gaze am mai avea cîteva decenii, iar cărbuni cîteva secole.

După cum spuneam mai înainte, odată început un șir de transformări ale energiei, aceasta sfîrșește prin a fi termică și a se răspîndi ca atare în atmosferă. Rezultat deci în cazul celor trei combustibili și un proces de poluare termică a mediului ambiant printr-un supliment de căldură față de cea provenită de la soare și care pină la eliberare se află acumulată în pămînt. Din contră, o asemenea poluare termică nu există în cazul energiilor hidrolică și eoliană, pentru că energia cinetică a apelor și vînturilor sfîrșește tot sub formă de căldură, chiar fără transformarea lor parțială pe parcursul ciclului în energie electrică.

Dar poluarea termică generată prin folosirea combustibililor este substanțial mai mare decît ceea ce ar corespunde energiei utile astfel obținute. Motivul stă în randamentul scăzut al transformării energiei calorice inițiale în energie electrică și care este de maxim 40% (majoritatea centralelor electrice în funcțiune azi au randamente sesizabil mai slabe). Astfel, peste 60% din energia eliberată de combustibili în timpul arderii se risipește direct în atmosferă fără nici o utilitate.

În cazul centralelor nucleoelectrice, randamentul este și mai slab; ele nu poluează cu bioxid de carbon, dar poluarea termică pe care o generează este puternică. (Vreau să adaug în treacă că nu am pomenit nimic despre originea energiei nucleare pentru simplul motiv că nu-i cunoaștem încă nau:ra ei reală?)

CARE SÎNT CONSECINȚELE acestui supliment de energie termică, mereu în creștere, pe care o adăugăm peste cea venită pe cale naturală de la soare, nu știm prea exact din cauză că stăpînim încă foarte incomplet dinamica atmosferei. Totuși, se crează în acest fel un motiv nou de modificare a echilibrului dinamic al învelișului gazos al Pămîntului, fără să putem aprecia deocamdată amploarea acestei modificări.

Oricum, campania foarte susținută care se duce azi contra poluării sub orice formă a mediului ambiant are ca țintă păstrarea neștirbită a parametrilor ecologici naturali, cei în care s-a dezvoltat și s-a adaptat viața pe globul nostru. Rezultă astfel că, chiar dacă, contrar așteptărilor actuale, s-ar descoperi noi zăcăminte de petrol, cărbuni și meian, atît de mari încît cu ajutorul lor să poată fi acoperite mult timp toate nevoile de energie, inclusiv acelea ale țării în curs de dezvoltare, condițiile fizice de asigurare a vieții s-ar schimba esențial, cu o mare probabilitate — înrăutățindu-se.

La ce alte surse de energie, mari și „curate” putem spera atunci? Deocamdată par a exista două soluții.

Prima ar fi **energia de origine termoneucleară**, eliberată prin fuziunea (contopirea) nucleelor atomice ușoare în nucleu mai grele, deci practic exact o energie de aceeași origine cu energia solară. Există o cale de rezolvare a problemei pe care se merge de aproape 25 de ani, fără însă a se fi putut ajunge la realizarea condițiilor de funcționare a unui reactor cu fuziune nucleară, între acestea aflîndu-se și obținerea unei temperaturi de amorțare a reacției nucleare de peste 100 milioane grade! Speranțele persistă însă. Dar și în acest caz, sursa de energie va fi una suplimentară, în sensul că ea va polua termic mediul în care trăim, însă mult mai

slab decît o mașină termică funcționînd cu combustibil fosil din cauză că — cel puțin așa se prevede — randamentul transformării în energie electrică va fi aici foarte înalt. Soluțiile de bază nefiind găsite încă, nici la nivel de laborator, sînt lipsite de acoperire satisfăcătoare diversele prognoze care se fac cu privire la data cînd energia de origine termonucleară va intra în faza comercială (anul 2000 a fost cel mai des citat).

A doua soluție apare însă ca fiind mult mai apropiată în timp, lipsită de efecte poluante și extrem de adecvate pentru majoritatea țării în curs de dezvoltare. Este vorba de **introducerea în ciclul natural al transformărilor energiei radiante a soarelui a unor faze intermediare care să ne permită utilizări suplimentare ale acestei energii**. Ne putem gîndi, de pildă, ca o parte din energia solară ce cade pe o suprafață dată să o transformăm în e-

- Omenirea are nevoie de cantități imense de energie. De unde le va lua?
- Petrol și gaze pentru cîteva decenii, cărbuni pentru cîteva secole.
- Cînd putem conta pe folosirea energiei termonucleare?
- Energia soarelui — o sursă nepuizabilă.
- Și oceanele pot furniza energie...

nergie electrică pe care să o folosim după procedeele cunoscute. Prin aceasta bilanțul energetic general nu se modifică, adică regiunea unde se interpune această transformare nu va fi mai puțin încălzită de soare, deoarece energia astfel retrasă revine în final tot mediului ambiant și tot sub formă de căldură. Singura condiție ce trebuie îndeplinită pentru păstrarea elementelor climatice preexistente este ca energia electrică să nu fie folosită la mari distanțe de locul unde a fost obținută.

DIN PUNCT DE VEDERE ȘTIINȚIFIC, drumul pe care trebuie mers este deja puternic bătut, intrucît celulele fotovoltaice moderne cu semiconductori, dispozitive cu care se realizează această transformare, au ajuns la randamente care, în laborator, merg pină la 24%. Randamente de 10—12% sînt curente de circa 10—15 ani la sistemele de acest gen utilizate ca surse de energie electrică pe sateliți și nave cosmice. Cu asemenea performanțe mai mici, o suprafață acoperită de aceste dispozitive, nu mai mare decît cîteva mimi din suprafața țării noastre, ar fi suficientă pentru a genera, într-un regim de funcționare de circa 6 ore pe zi, toată energia electrică pe care au produs-o centralele noastre electrice în 1975. În mod evident, o asemenea tehnică este cu deosebire potrivită pentru regiunile tropicale, unde se află majoritatea țării în dezvoltare, pentru că acolo fluxul de energie radiantă de la soare ca și numărul orelor zilnice de însorire sînt sensibil mai mari decît în regiunile temperate.

Doă sînt problemele principale care mai trebuie rezolvate aici. Prima constă în reducerea prețului celulelor fotovoltaice; pentru ca energia electrică debitată să devină economic competitivă cu sursele clasice, acest cost ar trebui redus față de cel actual de cca. 150—200 ori. Se înțelege ușor că este necesară invenția altor tehnologii de fabricare decît cele folosite pînă acum. A doua ține de faptul că pe această cale nu se poate obține energie electrică decît un anumit număr de ore ale zilei. Pentru o alimentare neîntreruptă este deci necesar să se dispună de acumulatori electrice adecvați, ceea ce nu avem încă, acumulatorii cu electroliți lichizi cunoscuți avînd o capacitate de reținere a electricității pe unitatea de volum mult prea mică, folosesc materiale puțin abundente — plumb, nichel etc. — și sînt re-

lativi scumpi. Deși această problemă a acumulatorilor este cercetată de mult timp, numai în ultimii ani au apărut posibilități noi de rezolvare, în primul rînd prin folosirea așa-zisilor **supraconductori ionici solizi**. Cercetările se duc însă sub un secret sever, ceea ce se știe de toată lumea reprezentînd prea puțin pentru o prognoză cît de cît certă asupra eficienței acestei soluții.

Foarte aproape de faza industrializării se găsesc sistemele de înmagazinare a energiei radiante sub formă de energie termică cu ajutorul unor absorbanți potriviți, temperaturile obținute astfel asigurînd fierberea apei cel puțin la presiunea atmosferică. Inerția termică a acestor sisteme este suficient de mare pentru a se dispune de apă încălzită și în orele de noapte. Soluțiile adoptate deocamdată sînt numai „locale” și de utilitate menajeră.

Dar un mare acumulator de energie termică de origine solară îl constituie oceanele globului din care, contrar aparențelor, poate fi extrasă sub formă de energie electrică. După cum spuneam mai înainte, pentru a face să funcționeze o mașină termică care transformă căldura în lucru mecanic, sînt necesare două izvoare de căldură, unul cald și altul rece. În cazul oceanelor, izvorul cald este la suprafață, unde, în regiunile tropicale, temperatura se situează constant în jurul a 28—29°C, iar cel rece cu temperaturi în jurul a 4°C se află la adîncimi de cîteva sute de metri. Cauza acestui fenomen stă într-o „curgere” permanentă a apei oceanelor la suprafața de la Tropicile spre Poli, cu revenire după răcire în sens contrar, dar la adîncime.

Știînd însă că randamentul unei mașini termice este cu atît mai înalt cu cît diferența dintre temperaturile izvoarelor este mai mare (în mod obișnuit sute de grade), poate să surprindă faptul că se întrevide posibilitatea de utilizare a unor diferențe atît de mici de temperatură. Primele încercări au fost făcute prin jurul anului 1930 de către francezi, fără să se poată obține rezultate concludente. Fierberea apei la 28°C era asigurată prin scăderea presiunii sub cea atmosferică. În ultima vreme, s-a trecut la cercetări sistematice, agentul termic fiind acum o substanță care fierbe la temperaturi mai mici decît apa, ca de pildă freonul folosit în frigidere. Deși nu se contează pe randamente economice mai mari de 10%, ele merită a fi luate în seamă deoarece energia primară, nu costă nimic și se înnoiește permanent. Se înțelege însă că pentru o asemenea centrală termoelectrică trebuie circulate mari cantități de apă de mare, mereu reînnoite. Pentru că centrala trebuie să aibă o poziție fixă și pentru a se evita pomparea apei, operație consumatoare de multă energie, se preconizează amplasarea acestora pe cursul curenturilor oceanice calzi, cum ar fi Gulfstream-ul. Se află în stadiu de pregătire o experiență de acest gen în golful Florida. Desigur, cercetările sînt încă într-o fază inițială, dar speranțele de reușită sînt în creștere. Bineînțeles că se pune și problema transportului energiei din ocean pe continent, dar nici aici nu se duce lipsă de soluții gîndite.

Cele ce preced nu reprezintă toate căile care se bat acum pentru înlocuirea parțială a surselor cunoscute de energie cu energie de origine solară. De pildă, una dintre ele — extrem de atractivă — urmărește reproducerea artificială a fenomenului de fotosinteză; dar aici ne lipsesc multe cunoștințe științifice de bază.

Oricum, în întreaga lume s-au intensificat preocupările pentru mai buna gospodărire a resurselor energetice existente și pentru descoperirea unor surse noi. Avem toate temeiurile să privim cu încredere viitorul.

prof. univ. Florin CIORĂSCU

Dimensiuni ale cadrului de viață urban:

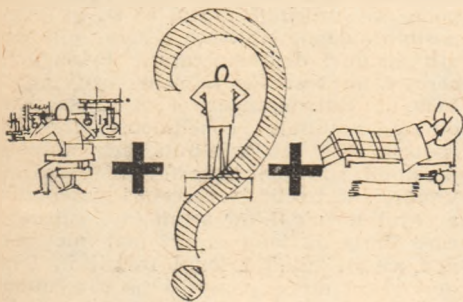
TIMPUL LIBER ȘI SERVICIILE

IN CADRUL PREOCUPĂRILOR consecvente ale partidului nostru de realizare a idealului umanist, de dezvoltare multi-laterală a personalității se înscriu și măsurile destinate creșterii și utilizării raționale a timpului liber. Situat în problema timpului liber în domeniul politicii de folosire a forței de muncă Programul partidului jalonează următoarele obiective: „Paralel cu măsurile de reducere a timpului de lucru săptămânal, societatea va organiza condițiile necesare în vederea folosirii raționale a timpului liber al oamenilor muncii atât pentru odihnă cât și pentru educație, pentru acumularea unei bogate informații științifice și de cultură generală, pentru lărgirea continuă a orizontului lor de cunoaștere”¹⁾.

În acest context un rol important revine cercetării relațiilor de sistem dintre „cei 3 opt”: timpul de muncă, timpul de refe-

„Cei trei 8”

PENTRU FUNDAMENTAREA măsurilor de perfecționare a vieții sociale, precum și a formelor și metodelor de organizare și conducere a societății, studierea bugetului de timp al populației reprezintă un instrument practic deosebit de util, ca premisă obligatorie în elaborarea unor proiecții și prognoze sociale de organizare și structuralizare a consumului de timp.

Ca instrument de cuantificare socială, ca detector al mutațiilor structurale în comportamentul cultural și al participării sociale a populației, anchetele desfășurate asupra „bugetului de timp” s-au dovedit a fi principalele cale de abordare științifică a unor probleme cum sunt: rolul și structura timpului extraprofesional și implicat a timpului liber în cadrul consumului de timp al populației; variația distribuției activităților de timp liber în funcție de caracteristicile socio-profesionale și de altă natură ale populației; consumul de timp ca dimensiune a cadrului de viață urban și în acest context, definirea implicațiilor sociale ale construirii unui model rațional al structurii și dinamicii timpului social.

Ancheta a fost organizată pe un eșantion de gospodării a căror reprezentativitate a fost stabilită în funcție de caracteristicile: venit, sex, vîrstă, durata rezidenței în Capitală. Înregistrările asupra bugetului de timp pe ansamblul structurii sale au fost efectuate între 20 iunie — 15 iulie 1972 și 10—30 aprilie 1973, iar între 1 august 1974 — 30 aprilie 1975 au fost reluate cu studiul serviciilor social-culturale, din punctul de vedere al frecvenței utilizării și factorii ce o influențează (amplasarea rețelei, calitatea ofertei și structura cererii).

Colectivitatea investigată, alcătuită din 542 familii (gospodării), respectiv 1 099

● Bugetul de timp al populației — detector al mutațiilor structurale în utilizarea timpului liber.

● Semnificația unor „plusuri” și „minusuri” în „bilanțul” timpului.

● Cum se reflectă raportul cerere/ofertă din sectorul terțiar asupra timpului extraprofesional.

● Ce înseamnă 1 minut economisit la cumpărături pentru creșterea participării la activități culturale.

● Întreita funcțiune a timpului liber: destindere, divertisment, dezvoltare.

● „Transferul” de timp pe care-l presupune un model optim al timpului liber.

cere fiziologică și timpul liber. Din cadrul acestor relații, în cercetarea pe care o prezentăm în continuare, o atenție specială s-a acordat rezervelor de creștere a timpului liber și implicațiilor sale asupra dezvoltării multilaterale a personalității umane, asupra creșterii productivității muncii sociale. Cercetarea are la bază anchetele organizate sistematic în anii actualului cincinal asupra bugetului de timp al populației din Capitală, de Laboratorul de sociologie urbană București. Ele răspund unor nevoi practice de explorare a consumului de timp al populației, oferind material factic documentar relevant pentru relațiile de interdependență și interacțiune dintre elementele ale consumului de timp, necesare definirii modelului activ (dinamic) privind bugetul de timp optim.

persoane, menținută în ambele cercetări a cuprins toți membrii din familie în vîrstă de 16 ani și peste. Aria cercetării a constituit-o teritoriul Municipiului București în limita centurii urbane. Înregistrarea datelor s-a efectuat, pe bază de interviu la domiciliu și autoînregistrare, principalii indicatori fiind: bugetul mediu (calculat pe total eșantion), durata medie a activității pentru persoanele care le-a desfășurat efectiv, numărul persoanelor care desfășoară fiecare activitate, activitățile de bază și activitățile concomitente, locul activității și ambianța. Totodată s-a urmărit printr-un chestionar special aspirațiile de timp liber și percepția timpului liber.

Structura timpului extraprofesional a fost examinată în contextul unor caracteristici individuale, între care menționăm, alături de cele considerate la formarea eșantionului: nivelul de instruire, situația

matrimonială, dimensiunea familiei, situația ocupațională a cuplurilor familiale, confortul locuinței, gradul de înzestrare, ora de începere și încheiere a programului de lucru etc.

Tabloul sintetic al bugetului de timp al populației înfățișat în tabelul nr. 1, pe baza datelor înregistrate în doi ani diferiți în Capitală, chiar dacă nu se suprapune pînă la identitate cu evoluția consumului de timp al populației din alte județe ale țării, ilustrează unele tendințe și direcții specifice și totodată comune multor centre urbane ale țării, impunînd o analiză a posibilităților de diminuare a creșterii duratei consumului de timp în unele domenii și respectiv accelerarea mării lui în alte domenii.

Ca tendințe pozitive în dinamica utilizării bugetului de timp, se remarcă amplificarea participării la viața socială, re-

Notă. Principalele activități cuprinse în grupele din tabelul alăturat potrivit nomenclatorului utilizat în ancheta bugetului de timp (82 activități) sînt următoarele:

— Activitatea profesională (activitatea profesională propriu-zisă, activitatea desfășurată în orele suplimentare, deplasare la și de la locul de muncă, lucrări profesionale la domiciliu).

— Munca de gospodărie (activitatea de cumpărare a mărfurilor alimentare și încălzire, deplasarea în acest scop, prepararea hranei, întreținerea igienei locuinței, confecționarea și repararea îmbrăcămintei, activități de grădinarit, îngrijirea animalelor etc.).

— Utilizarea serviciilor (prestări servicii la unitățile de producție ale cooperativei meșteșugărești, unități igiene, spălătorii și curățatorii chimice, inclusiv timpul de deplasare și așteptare pentru obținerea serviciilor).

— Îngrijirea copiilor (în locuință, însoțirea copiilor la unitățile social-culturale, la unitățile sanitare, inclusiv transportul și timpul de așteptare, plimbări și supravegherea jocului copiilor etc.).

— Utilizarea instituțiilor aditive (rezolvarea unor probleme la unitățile administrației financiare, servicii aditive ale consiliilor populare, servicii de poștă, telefoane, lumină, chirie etc., inclusiv timpul de deplasare și așteptare pentru obținerea serviciilor).

— Satisfacerea nevoilor fiziologice (somn, igienă personală, servirea mesei acasă sau în unități ale alimentației publice, activități de îngrijirea sănătății, inclusiv timpul de deplasare).

— Participarea socială (participarea la unele organe de dezbateri și decizii la conducerea unor activități economice sau vieți sociale — în afara responsabilităților profesionale — activități obștești în cadrul unităților sociale și în afara locului de muncă învățămînt profesional, inclusiv perfecționarea profesională (reciclare, învățămînt politic).

— Timpul liber (activități de utilizare a mijloacelor de comunicare în masă, activități de participare la casele de cultură, cluburi, operă, teatru, spectacole muzicale, activități artistice etc.).

Tabelul nr. 1

Structura bugetului de timp pe principalele grupe de activități desfășurate într-o zi lucrătoare

Grupe de activități	Bugetul mediu de timp al activității (în desfășurare de o persoană (calculat la total eșantion))		Structura bugetului de timp al unei zile de lucru (%)		Ponderele efectivului persoanelor care au desfășurat activitatea în total colectivitate de selecție	
	1972	1973	1972	1973	1972	1973
TOTAL	24-00	24-00	100,0	100,0	x	x
1. Activitatea profesională	5-45 ^{x)}	5-45 ^{x)}	23,95	23,95	56,3	60,2
2. Munca în gospodărie	3-50	4-00	15,97	16,67	71,5	77,7
3. Utilizarea serviciilor	0-05	0-05	0,35	0,35	2,0	1,8
4. Îngrijirea copiilor	0-35	0-25	2,43	1,74	17,2	16,2
5. Utilizarea instit. administrative	0-05	0-05	0,35	0,35	2,7	3,6
6. Satisfacerea nevoilor fiziologice	9-30	9-00	39,58	37,50	100,0	100,0
7. Participarea socială	0-05	0-10	0,35	0,69	2,8	3,5
8. Timpul liber	4-00	4-25	16,67	18,40	83,5	84,5
9. Alte	0-05	0-05	0,35	0,35	0,3	0,5

x) calculat în medie pe total eșantion, inclusiv persoane neangajate în muncă.

ducerea ponderii timpului destinat îngrijirii copiilor, explicată prin extinderea dotărilor social culturale destinate îngrijirii, educației și supravegherii copiilor. Ca tendințe negative se remarcă creșterea valorii absolute și a ponderii în total al timpului consacrat muncii în gospodărie.

Rezervele de îmbunătățire a utilizării timpului extraprofesional apar însă la dimensiuni reale din analiza duratei timpului consumat de persoanele care au desfășurat efectiv activitățile respective. Astfel, distribuția utilizării fondului de timp pe principalele activități (durata medie de timp consumat de persoanele care au desfășurat efectiv activitatea) a înregistrat în cadrul cercetării următoarele niveluri: (vezi tabelul nr. 2)

Necesitățile și opțiunile care au determinat consumul de timp al populației se regăsesc în modificarea rangurilor grupelor de activități legate de relațiile cu sectorul terțiar și participarea la viața socială.

Constatăm că în dinamică „activitățile profesionale” cedează locul 1 în ierarhia consumului de timp celui destinat „nevoilor fiziologice, o mutație favorabilă, cărcia i se mai asociază și alte restructurări, cum ar fi avansarea pe o poziție superioară a activităților de „participare socială” (de pe locul 6 pe 5). Desigur nu pot fi trecute cu vederea și unele restructurări cu caracter nefavorabil, cum ar fi avansarea pe un loc superior a activităților de rezolvare a unor probleme personale la instituții administrative (de pe locul 7 pe 6).

Activitatea profesională propriu-zisă în cadrul înregistrării indică o durată medie de 8 ore și 23 minute (în scădere), iar durata timpului de deplasare la și de la locul de muncă se reduce în medie cu 8 minute.

Activitatea de participare socială înregistrează o creștere atât a ponderii persoanelor cât și a duratei medii de timp, în special la activitățile de perfecționare a pregătirii profesionale și pregătirea politico-ideologică. (creșterea cu 7 minute în medie pe zi). Activitatea de „refacere fiziologică” înregistrează o ușoară creștere sub forma componentelor timpului de somn și de igienă personală.

Ca trăsătură comună pe ansamblul populației active, indicatorul „ocupația” persoanei, implicit nivelul de instrucție școlară constituie factorul cu cea mai mare frecvență în dimensionarea spațiului temporal al celor două componente (activități gospodărești și activități de timp liber).

În situația femeilor cu copii mici, angajate în muncă, cuantumul de timp alocat activităților ce decurg din statutul ei familial afectează parțial și activitățile de refacere fiziologică pe lângă cele de „timp liber”.

Durata medie a timpului cheltuit în activitățile ce decurg din statutul familial al persoanei, comparată femei/bărbați, prezintă un raport de 2,8/1, în activitatea menajeră și un raport de 4/1 în activitățile de îngrijire a copiilor. Aceasta demonstrează că diviziunea muncii în cadrul familiei continuă să defavorizeze femeia, iar timpul ei extraprofesional poate fi definit

ca un timp a cărei funcție preponderentă este aceea de a îndeplini roluri tradițional închise în limitele cerințelor ce decurg din statutul ei familial.

Din analiza datelor bugetului de timp rezultă o reducere a consumului de timp la activitățile de cumpărare propriu-zisă a produselor alimentare, nealimentare și mixte. Se înregistrează totuși o creștere a duratei timpului de deplasare la unitățile comerciale cu 25,8% la produsele nealimentare și într-o proporție mai mare la cele alimentare. Situația este determinată și de faptul că în noile cartiere de locuințe nu s-a asigurat, în toate cazurile, construcția de unități comerciale în mod corespunzător.

Serviciile pentru nevoi gospodărești amplasate în zona centrală a orașului înregistrează o suprasolicitare, atât ca pondere a persoanelor, cât și ca frecvență a utilizării.

Se impune de asemenea, intensificarea preocupărilor pe linia soluționării problemei alimentației publice accesibile, ca distanță față de locul de muncă și sortiment de preparate, pentru reducerea duratei activităților de preparare a hranei. De asemenea, își menține actualitatea acțiunea de extindere a construcției de grădinițe de copii.

Semnificativ este faptul că timpul rezervat activităților gospodărești crește pe măsură ce crește grupa de vârstă a populației, și în raport invers cu creșterea nivelului de instruire. Variația caracteristicilor „vârstă” și „situație matrimonială” o creează o diferențiere clară în ceea ce privește utilizarea serviciilor, respectiv populația tânără, necăsătorită, utilizează mai frecvent serviciile de uz general.

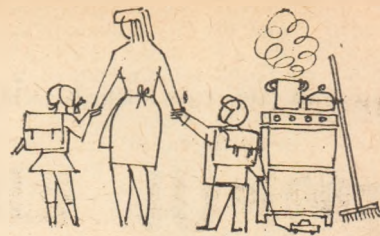
În ceea ce privește structura populației care consumă un volum mai mare de timp cu soluționarea unor probleme la instituțiile de ordin administrativ se constată a fi într-o măsură preponderentă din grupele de vârstă superioare și mediul de proveniență rural. Variația timpului afectat de populația pentru participarea socială este condiționată de nivelul de instruire, sex și parțial de obligațiile ce decurg din statutul matrimonial al persoanei.

Considerăm că datele obținute asupra bugetului de timp, în special duratei medii, a frecvenței și ponderii populației pe feluri de activități, pot fi utilizate în efectuarea unor calcule de prognoză socială pe linia estimării fondului de timp necesar unităților comerciale, instituțiilor de gospodărie comunală, administrative și culturale în activitatea lor viitoare în funcție de evoluția populației și sarcinilor planului de dezvoltare economico-socială.

Orice consum nerațional de timp în sfera servirii populației are un efect negativ asupra rezultatelor favorabile obținute în celelalte domenii de activitate. Structura și nivelul cheltuielilor de timp ale populației în domeniul activităților de servire constituie într-un fel aparte și un indicator al nivelului de organizare al activității întreprinderilor din acest sector de activitate.

„Cei trei D.”

ANALIZA în detaliu a structurii timpului extraprofesional realizată pe baza datelor din anchete a permis evidențierea unor căi de creștere a timpului liber și de folosire mai rațională a lui, o preocupare

permanentă în societatea noastră, ca factor de creștere a nivelului de trai. Potrivit expresiei lui K. Marx timpul liber se determină ca timp „...pentru cultura omeanească, pentru dezvoltarea intelectuală, pentru îndeplinirea unor funcțiuni sociale, pentru relații în societate, pentru jocul liber al forțelor vitale și intelectuale.”²⁾

La creșterea duratei timpului liber pe lângă reducerea timpului de lucru, ca urmare a sporirii productivității sociale a muncii contribuie și alți factori — în principal reducerea duratei consumului de timp afectat unor activități — care deși sînt indispensabile bunei desfășurări a activității omului — nu pot fi prelungite peste anumite limite fără a determina o folosire nerațională a timpului disponibil. Între acestea enumerăm: reducerea duratei timpului aferent activităților casnice neraționale, reducerea timpului destinat activității de aprovizionare a gospodăriei — timpul de deplasare pînă la unitatea comercială și timpul afectat cumpărăturilor propriu-zise de orice natură efectuate de

Tabelul nr.2

Rangul	1972	Durata globală în ore și minute x)	Rangul	1973	Durata globală în ore și minute x)
1.	Activitatea profesională	10-09	1.	Satisfacerea nevoilor fiziologice	9-51
2.	Satisfacerea nevoilor fiziologice	9-56	2.	Activitatea profesională	9-31
3.	Munca în gospodărie	5-03	3.	Munca în gospodărie	5-00
4.	Timpul liber	4-48	4.	Timpul liber	4-36
5.	Îngrijirea copiilor	3-10	5.	Participarea socială	3-12
6.	Participarea socială	3-05	6.	Utilizarea instituțiilor administrative	2-13
7.	Utilizarea instituțiilor administrative	2-12	7.	Îngrijirea copiilor	2-07
8.	Utilizarea serviciilor	1-42	8.	Utilizarea serviciilor	1-23

x) Pentru persoanele care su desfășurat efectiv activitatea

populație, timpul aferent utilizării serviciilor. Buna organizare a activității în aceste domenii duce la înlăturarea pierderilor de timp asupra duratei timpului destins timp social, cu influențe pozitive corespunzător refacerii forței de muncă și activității culturale, implicit deci asupra productivității muncii.

În considerarea problemei trebuie avut în vedere întreita funcție a timpului liber, denumită prin „Cei 3 D.”: destinderea (odihna) divertismul (distracție) dezvoltare (culturală) cu largi implicații pe planul întregului sistem social.

Raportînd timpul, fluctuant (trecurile de timp din unele categorii de activități în altele) la modelul real, rezultat din structura bugetului pe ansamblul populației capitalei a rezultat cîteva condiționări tipice.

Subpopulația din grupa de vârstă 16—25 ani înregistrează o abatere pozitivă în favoarea sferei timpului liber, materializată în direcția activităților de participare socială (+25 minute) și activități de recreație (+125 minute), prin economia de timp realizată în activitățile de îngrijire a copiilor (14 minute) și activitățile menajere (136 minute). În continuare factorii sociali susceptibili de condiționare a transferului

de timp gospodăresc în timp liber la această grupă de vîrstă trebuie căutați la nivelul interacțiunii cu serviciul social și structura familiei. Cercetarea a relevat faptul că populația din grupele de vîrstă 16—25 și 26—35 de ani au cea mai mare pondere în utilizarea serviciilor sociale, dominant a serviciilor de tip uzinal. De asemenea, în grupa de vîrstă 16—25 ani sînt familii de tip nuclear cu o structură pe două generații (părinți + copii), familia fiind caracterizindu-se și prin participarea majoritară a femeii la activitatea profesională. Volumul de timp alocat activităților de formare și informare se clasează pe primul loc în ierarhia bugetului de timp extraprofesional la subpopulația de vîrstă 16—25 ani, la ambele sexe.

Analiza transferului de timp fluctuant în interiorul aceleiași grupe de vîrstă evidențiază, în general, diferențe semnificative în structura timpului liber pe sexe. Femeile își definesc timpul liber în raport direct proporțional cu vîrstă, și statutul lor familial. Astfel activitățile de plimbări, distracții și convorbiri (timp liber) se desfășoară dominant în ambianța de familie și în special cu copiii. Timpul afectat activităților de educație a copilului în cadrul familiei covariază cu nivelul de instrucție școlară a părinților.

Începînd cu grupa de vîrstă 26—35 ani

Tabelul nr. 3

Structura timpului extraprofesional
(în procente)

Grupa de vîrstă	Activități		Participații		Activități gospodărești		Înregistrarea copiilor	
	Fe- mei	Bur- bați	Fe- mei	Bur- bați	Fe- mei	Bur- bați	Fe- mei	Bur- bați
16-25	56,8	84	1,6	7,3	37,6	27,1	4,0	1,6
26-35	27,4	67,0	1,7	1,7	58,3	23,1	12,6	8,2
36-45	27,4	56,2	0,9	5,5	66,2	35,0	3,2	5,3
46-55	29,8	66,5	1,1	3,9	67,0	30,0	4,1	1,6
56-65	33,9	62,1	-	1	61,9	33,3	4,1	1,6
66 și peste	49,0	63,9	-	0,8	49,4	33,0	1,6	2,3

și pînă la ultima grupă 65 și peste, rolul timpului extraprofesional se diferențiază net în funcție de statutul socio-familial. Astfel, timpul cu rol de angajament gospodăresc ocupă locul al doilea în structura bugetului de timp la femeii active cu statut familial. Timpul cu rol de educație a copiilor se situează pe locul al 3-lea la toate categoriile de populație feminină din grupa de vîrstă peste 25 ani, iar durata acestei activități capătă valori diferite în raport cu nivelul de instrucție al mamei.

Timpul cu rol de participare socială se înscrie în rangul al 4-lea la toate categoriile de populație de peste 25 de ani (ea ocupă rangul 3 la populația sub 25 ani), iar la populația de peste 56 ani această activitate dispăre. Ponderea timpului de participare socială crește proporțional cu nivelul de cultură și implicit cu statutul ocupațional.

În concluzie se poate spune că timpul extraprofesional se grupează în funcție de trei parametri principali :

1. Variabilele individuale (vîrstă, ocupație, sex, pregătire școlară) condiționează funcțiile timpului extraprofesional într-o proporție de 73%.

2. Statutul familial condiționează conținutul și durata activităților extraprofesionale într-o proporție de 18%.

3. Determinanta socială extrafamilială condiționează funcția timpului extraprofesional în proporție de 9%.

Apreciind rolul și importanța folosirii raționale a timpului liber în cadrul activității economice și sociale, semnificația sa ca o adevărată forță de producție, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Trebuie să ne gîndim realmente și la modul cum își petrec oamenii timpul liber. În timpul liber oamenii să mai învețe ceva, să participe — și la activitatea culturală, sportivă, distractivă. Probabil mulți vor avea timp și pentru activitatea obștească-gospodărească, pentru mai buna gospodărire a orașelor, comunelor, aducîndu-și astfel contribuția la bunul mers al vieții sociale din localitățile respective“¹⁾.

Analiza aprofundată a principalelor componente ale timpului liber propriu-zis permite formularea unor concluzii necesare definirii direcțiilor în care se va acționa pentru atingerea obiectivelor stabilite prin Programul partidului.

Potrivit datelor din tabelul nr. 1 timpul liber al populației din Municipiul București deține o pondere de 18,4% în totalul bugetului într-o zi lucrătoare, respectiv a 6-a parte, fiind în creștere în funcție de acțiunea factorilor de influență enumerați.

Frecvența cu care populația recurge la activitățile de „timp liber“ presupune că

în medie zilnic fiecare persoană a participat la cel puțin 2 activități. Studiind interacțiunea dintre timpul liber de care dispune populația, nivelul cultural și opțiunile pentru consumul timpului liber s-au constatat următoarele tendințe :

— apare mai preponderentă funcția culturală (spirituală) a timpului liber (vizionare TV, lectură) ;

— se intensifică și capătă valori mai mari funcția socială (ex. participarea la conferințe studii individuale) ;

— funcția pregătirii fizice (cultură fizică, sport, odihnă activă) se situează ca frecvență în partea inferioară a valorilor de intensitate ;

— se impune o echilibrare a bugetului în direcția sporirii frecvenței activităților de teatru, operetă, spectacole muzicale, practicarea sportului, vizionare de muzee, expoziții.

Optimizarea modelului timpului liber

REZERVELE de sporire a timpului liber după cum a reieșit din capitolele precedente sînt numeroase. Ca deosebit de importantă apare reducerea duratei timpului destinat activității de aprovizionare a gospodăriei — timpul de deplasare pînă la unitatea comercială, de așteptare pentru efectuarea de cumpărături și timpul cumpărăturilor propriu-zise efectuate de populație, avînd în vedere transferul posibil în sfera loisir-ului.

Potrivit datelor cercetării în Municipiul București în medie 7,6% din timpul extraprofesional al unui locuitor este destinat efectuării de cumpărături (deplasare, aș-

teptare, alegere și cumpărare). În medie, anual, un locuitor care efectuează cumpărături consumă 273,75 ore (ceea ce echivalează cu 11,5 zile). Calculat la numărul total al populației din Municipiul București care efectuează în medie zilnic cumpărături (între 37—40%) rezultă un consum anual de timp de 182 387,3 mii om-ore.

Cum un procent ridicat din acest timp, potrivit opiniei specialiștilor, se consumă nerațional (așteptarea la cumpărături, căutarea mării), apare cît se poate de evidentă importanța reducerii timpului afectat actului de cumpărare a mărfurilor al consumatorului. De altfel, eficiența acestei acțiuni crește dacă este pusă în legătură directă cu folosirea și structura timpului liber. De menționat că reducerea cu 1% a timpului destinat efectuării de cumpărături de către populație în decurs de un an echivalează pe total eșantion cu 233 de programe culturale complexe incluzînd : emisiuni TV, spectacole cinema, teatru și lectură. Programele de perfecționare a activității în toate domeniile vieții economice și sociale nu pot face abstracție de timpul actualmente consumat de fiecare locuitor în cadrul contactului său cu diferite întreprinderi și instituții publice, deci de latura socială a activității desfășurate în aceste domenii.

În funcție de evoluția duratei timpului aferent cumpărăturilor de mărfuri (x) dinamica timpului liber (y) în anul 1973, estimată într-o zi de lucru și într-o zi nelucrătoare, poate fi exprimată prin relația liniară : $y_0 = 14,602 + 1,039 x$ pentru ziua lucrătoare și $y_0 = 25,804 + 2,400 x$ pentru ziua lucrătoare.

Aceste estimări constituie date importante necesare pe linia îmbunătățirii activității cultural-educative a populației.

Fără îndoială că, elaborarea unor metode de cuantificare a cheltuielilor de timp ale societății în general și ale fiecărui membru destinate satisfacerii nevoilor materiale și spirituale constituie un mijloc important de perfecționare a practicii reglementare a celor mai importante laturi ale vieții și activității sociale și casnice ale populației.

Construirea unui model al timpului liber optim constituie o necesitate practică actuală pe linia realizării funcțiilor operaționale ale indicatorilor sociali.

Modelul trebuie să pornească de la obiectivele și instrumentele politicii sociale, să stabilească efectul acțiunilor sociale cu posibilele modificări în structura timpului liber, ținînd seama de necesitatea respectării unor norme optime de consum de timp aferent refacerii capacității de muncă, perfecționării profesionale și activităților de sporire a nivelului cultural. Totodată, modelul trebuie să se bazeze pe calculul utilității timpului desfășurat în sectorul terțiar pentru populație, detectarea risipei de timp social, cu consecințele care afectează domeniul economic.

Nicolae RISTEA

Direcția Municipală de Statistică
 București

Emilia RUNCEANU

Laboratorul de Sociologie Urbană
 București

Desene de Cik Damadian

¹⁾ Programul P.C.R. de faurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura politică, 1975 pag. 92—93.

²⁾ K. Marx : „Capitalul“, vol. I. Editura politică, București 1960, ed. IV, pag. 28.

³⁾ Vezi : Enciclopedia căminului, Editura științifică și enciclopedică, București, 1975, pag. 556.

⁴⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 7, Ed. politică 1973, pag. 667.

ECO-SPASMUL — CRIZA CIVILIZAȚIEI OCCIDENTALE

„A PREVEDEA este un privilegiu al omului, esențial supraviețuirii sale⁽¹⁾! La aceste cuvinte ale lui Alvin Toffler, cu rezonanță de aforism, s-ar putea subscrie cu mențiunea: este de dorit ca previziunea să fie adecvată realității. Amendamentul ne-a fost inspirat de recitirea cărții „Asaltul viitorului”, scrisă de Herman Kahn în colaborare cu Briggs în anul 1973, în care se afirmă, relativ la condițiile economice de atunci, că ele nu sînt de natură să ducă „la o depresiune mondială⁽²⁾”. Nu a trebuit să treacă mai mult de un an de zile pentru a se infirma previziunea unuia din conducătorii prestigiosului institut american de prognoză Hudson.

În condițiile societății lipsite de conducere planificată, viitorul economic este o necunoscută plină de capricii.

Spre o civilizație super-industrială?

NOUA FAZĂ a crizei sistemului capitalist a generat fenomene nemaîntîlnite în istoria economică a capitalismului, pe care ideologia burgheză contemporană nu mai este în stare să le interpreteze și să le explice. Străvechea dispută clasică a gândirii economice burgheze dintre orientarea liber-schimbistă și cea dirijistă, care reinvia și lua proporții la fiecare apariție a unei situații de criză, a devenit anacronică. Sistemul economic nu mai reacționează la remediile prescrise de aceste terapii tradiționale. Se pare deci că este vorba de o maladie economică anterior necunoscută.

Reprezentanții cei mai lucizi ai gândirii economice occidentale nu au întîrziat să sesizeze că ceva s-a schimbat în „jocul economic”: vechile reguli nu mai funcționează. Forța impulsurilor noi care au început să perturbe echilibrul fragil al sistemului mondial capitalist a dat naștere unor simptome care au intensificat pînă la paroxim instabilitatea anterior existentă a relațiilor economice interne și internaționale din lumea capitalistă. De la constatarea schimbărilor intervenite în sistem pînă la o nouă metodă de reglare a mecanismului economic este însă o cale lungă, presărată cu obstacole. A căuta soluția ieșirii din criza actuală călăuzindu-te după preceptele consfințite ale ideologiei burgheze este o întreprindere temerară, care nu poate decît să amîne rezolvarea problemei.

Deruta provocată de neputința înlăturării imediate a fenomenelor de criză a favorizat apariția unei literaturi menită să deplaseze atenția opiniei publice mondiale de la prezent spre viitor. În această abordare prospectivă, pe primul plan a fost împinsă problema supraviețuirii omenirii în condițiile crizei mondiale actuale. Există un grad ridicat de probabilitate că, dacă s-ar programa un calculator electronic să detecteze noțiunea cea mai frecventă în literatura asupra viitorului, pe ecranul ordinatorului ar apare cuvîntul: **supraviețuire**. Este de înțeles efectul psihologic scontat prin proliferarea acestor studii care prezic catastrofe apocaliptice pentru a eclipsa mizeriile cotidiene cauzate de inflație și șomaj, făcîndu-le să apară mai lesne de suportat și se scontează ca reacția maselor la vicisitudinile societății capitaliste să piardă din intensitate.

Sînt și tentative de a imbrina problematica prezentului economic cu cea a viitorului economic. Economist ca formație și experiență, în prezent profesor de „sociologie a viitorului”, americanul Alvin Toffler este unul din eseistii care încearcă o dublă performanță: să formuleze o „strategie de tranziție”, care să permită nu numai atenuarea crizei actuale, ci și construirea unui viitor mai rațional pentru omenire.

Premisa de la care pornește Toffler în investigația sa este justă: criza economică actuală nu este o criză de tip obișnuit. Dar el nu situează această criză în contextul crizei generale a capitalismului, ci se leagă în lușia că în fenomenele actuale ale crizei economice sesizează apariția unei „crize gene-

Reflecții
pe
marginea
cărții
lui
Alvin
Toffler:
„The
Eco-
Spasm
Report“

rale a industrialismului”: „Ceea ce se întîmplă nu este nici mai mult, nici mai puțin decît prăbușirea civilizației industriale pe planetă și prima deschidere, schița unei ordini sociale cu totul noi și radical diferite: o civilizație super-industrială care va fi tehnologică și nu industrială” (p. 16—17). Ideea lui Toffler nu este nouă, iar eroarea sa a fost comisă și de alții: el substituie transformării relațiilor de producție evoluția forțelor de producție. Societatea sa super-industrială (sau post-industrială în concepția lui Daniel Bell) prin care încearcă să explice toate contradicțiile economiei contemporane se realizează în condițiile menținerii orînduirii social-economice burgheze, astfel că nu reprezintă „o nouă ordine socială”. Totodată, este o naivitate a crede că făurirea unei societăți superindustriale în Occident, în condițiile în care majoritatea omenirii trăiește într-o societate sub-industrială, poate fi o soluție rațională la problemele majore ale contemporaneității.

Desuetudinea economiei politice (burgheze)

INCAPACITATEA gândirii economice burgheze de a da un răspuns la problemele contemporaneității l-a determinat pe Toffler să ia o atitudine critică față de obiectul ei de cercetare și metodele utilizate în studiul fenomenelor sociale. Alvin Toffler atacă frontal și fără menajamente bazele economiei politice burgheze contemporane. În acest sens este edificator că titlul acestui paragraf este preluat din recenta sa lucrare (doar precizarea din paranteză ne aparține). El afirmă cu vehemență că mai înainte „de a înfrunta noile realități economice, va trebui să ne debarasăm de întregul avantaj de idei preistorice care se numește economia politică tradițională” (p. 57). Această distanțare de tezele perimate ale gândirii economice occidentale îi deschide lui Toffler perspectiva

unei analize obiective a noilor fenomene și tendințe din economia contemporană, dar el nu reușește să o finalizeze.

Critica economiei politice burgheze nu mai este de mult monopolul marxiștilor, astfel că Toffler nu este un izolat în peisajul gândirii economice occidentale contemporane. Profesori cu renume de la cele mai prestigioase universități americane nu ezită să-și exprime opiniile despre criza „economics”-ului, în pofida gradului său ridicat de formalizare matematică. Matematizarea teoriilor economice occidentale nu a determinat transformarea economiei politice într-o știință exactă, întrucît ele au la bază simple prezumții neconfirmate de experiență.

Ceea ce Toffler repropunează în mod justificat teoriilor economice este faptul că acestea sînt pur „economice”, înțelegînd prin aceasta că „ele tratează economia ca și cum ea ar fi ermetic separată de sistemul social și de rapida sa evoluție în materie de valori, gusturi, comportament sexual, concepții religioase, structuri familiale și forme de organizare” (p. 58). Teza că „economia nu este un sistem închis” concordă cu realitatea obiectivă. Ideea exprimată de Toffler nu vine în contradicție cu adevărurile marxismului: fenomenele economice sînt fenomene sociale și trebuie situate în contextul vieții sociale. A admite această teză generală nu înseamnă a accepta și consecințele ce decurg din ea. Alvin Toffler se preocupă să înțeleagă noile procese din economia contemporană pentru a acționa în direcția „echilibrului social”, cu alte cuvinte, a se menține raporturile de clasă existente în societate. Prin această optică el abordează și revitalizarea gândirii economice. După opinia sa „economia politică trebuie să înceapă prin a se interesa de aceste două caracteristici fundamentale ale revoluției super-industriale: tendința istorică spre diversificarea socială și accelerarea permanentă a evoluției care depășește adeseori facultățile noastre de adaptare” (p. 67).

Cele două tendințe din economia contemporană relevate de Toffler există în economia mondială capitalistă, deși noțiunea de „diversificare socială” este cam confuză în concepția lui Toffler; însă nu acestea sînt caracteristicile fundamentale ale dinamicii economiei contemporane. Este puțin probabil ca „desuetudinea economiei politice” semnalată de Toffler să poată fi depășită pornind de la procese adiacente care însoțesc frîmțările lumii de astăzi — dar nu constituie nucleul care focalizează aceste fenomene.

O economie în spasme

LA MILOCUL anilor '60, Alvin Toffler a lansat termenul „șocul viitorului” pentru a descrie „tensiunea distrugătoare și dezorientarea căroro le cad pradă indivizii cînd trebuie să suporte schimbări foarte mari într-un timp foarte scurt”³⁾. Toffler a abordat atunci problema accelerării transformărilor tehnologice și sociale care antrenează o dislocare la nivelul indivizilor și instituțiilor. După un deceniu de la sesizarea „șocului viitorului”, Alvin Toffler afirmă generalizarea acestui fenomen pe plan economic, determinînd o criză care atecetează bazele civilizației occidentale și provoacă dezintegrarea societății industriale create de capitalism de-a lungul citorva veacuri. Exprimat lapidar, omenirea ar sta în fața **eco-spasmului**, care nu este nici inflație, nici depresiune, nici boom, nici faliment; general, nici recesiune, nici măcar „stagflație”.

Alvin Toffler utilizează termenul eco-spasm — sau, exprimat în formă integrală, „economie spasmodică” — pentru a desemna o economie pe marginea catastrofei, care nu aș-

teaptă decât convergența, determinată de întâmplare, a unui anumit număr de evenimente critice, care nu au avut încă prilejul să se producă simultan până în prezent. În „economia spasmodică”, susține Alvin Toffler, puternice forțe ascendente și descendente se ciocnesc ca armatele pe câmpul de bătălie; crizele economiilor naționale se repercutează asupra lumii întregi; vechile puteri coloniale și coloniile își văd rolurile lor inversate; crizele pe care le cunosc sistemele agravează dezordinea economică, iar dezordinea economică intensifică și accelerează crizele de care suferă sistemul; explozii ecologice și militare neașteptate hărțuiesc economia în toate sensurile; schimbările se succed într-un ritm din ce în ce mai nestăpinit, creind tensiuni fără precedent în societățile cu tehnologie avansată (p. 100).

Împrumutând din fizică termenul „histerezis” (cu semnificația de întârziere a efectului față de cauză în comportamentul corpurilor supuse unei acțiuni — elastice sau magnetice — crescînd, apoi descrescînd), viitorologul american Harold Strudler folosește pentru a defini eco-spasmul noțiunea de „economie histerețică”, înțelegînd prin aceasta o economie în care toate sistemele se dezlanțuie în ritmuri diferite, creînd astfel dezordine și o instabilitate crescîndă. Eco-spasm-ul ar fi o combinație de forțe super-inflaționiste dezordonate și de forțe super-depresive, care loveșc în același timp provocînd noi tipuri de depresiuni economice. Această situație paradoxală depășește sfera economică. Neobișnuitul tablou economic este situat în contextul unor evenimente culturale, sociale, militare și ecologice extrem de dezordonate.

Viziunea de ansamblu a economiei mondiale sugerată de Toffler suferă de o carență fundamentală, generată de abordarea trans-sistemică a lumii contemporane; el ignorează coexistența celor două sisteme mondiale — socialismul și capitalismul, a căror evoluție este determinată de legi sociale cu trăsături și cerințe diametral opuse. Conceptul „Terra navă spațială” — este la modă și exprimă o anumită realitate obiectivă: toți oamenii res-

piră același aer, beau aceeași apă și explozează același sol și subsol. Dar acest concept are o sferă limitată la componența „resurse naturale” a sistemului economic; ori matricea economică nu are un singur vector. Unitatea materială a lumii economice nu se manifestă identic în moduri deosebite de producție. Se poate obiecta că nu există un baraj ermetic care izolează cele două sisteme mondiale. Urcarea prețurilor de pe piața mondială nu a rămas fără consecință asupra nivelului prețurilor la unele produse din economia țărilor socialiste; dar poate fi oare comparată mișcarea controlată a prețurilor cu haosul inflaționist din economia capitalistă? Conducerea planificată a economiei socialiste deține pirghii eficiente care oferă posibilitatea controlării efectelor externe negative asupra economiei naționale.

Șapte tipuri de crize economice

PENTRU a caracteriza manifestările spasmodice ale economiei contemporane Toffler recurge la viziunea mai mult poetică decât economică a viitorologului american Billy Rojas. Inspirîndu-se de la o schemă a acestuia, Alvin Toffler propune o clasificare a diferitelor tipuri de crize economice care s-ar putea manifesta în economia mondială, utilizînd — ca toți economiștii occidentali — eufemismul „depresiune”, în loc de criză:

1. **Depresiunea „eșalonată”** — în cursul căreia diferitele sectoare ale economiei se prăbușesc unul după altul și nu simultan, fiecare cunoscînd în mod alternativ perioade de recesiune și de prosperitate.

2. **Depresiunea „de admirație”,** în cursul căreia o recesiune treptată, dar din ce în ce mai gravă, afectează întreaga economie în decursul unei perioade destul de lungi; este o depresiune fără catastrofă.

3. **Depresiunea „cu formulă magică”** — dezastru tip 1929 care, în condițiile actuale, s-ar termina de îndată ce a început, pentru că statul rezolvă problema aplicînd cu precizie remediile care trebuie la momentul potrivit.

4. **Super-catastrofa** — în cursul căreia totul se prăbușește în același timp și șomajul atinge 25 până la 50 la sută.

5. **Depresiunea apocaliptică** — depresiune scurtă, urmată de un război total.

6. **Depresiunea selectivă** — în cursul căreia unele sectoare se prăbușesc pentru o anumită perioadă, în timp ce alte sectoare rămîn sănătoase sau chiar continuă să progreseze.

7. **Depresiunea mobilă** — în cursul căreia depresiunea migrează de la o regiune la alta, de la un oraș la altul, în mod rapid, precedată sau urmată de boom-uri inflaționiste.

În pofida atributelor alese pentru a frauda orice preț, tentativa mai sus descrisă de clasificare a crizelor economice ni se pare inconsistentă. Este incontestabil că forme de manifestare a crizelor economice nu sînt niciodată întru totul identice. Actuala criză economică demonstrează posibilitatea apariției unor fenomene nemaiîntîlnite în trecut. Caracteristicile principale ale crizelor economice se mențin însă totdeauna, fiind generate de contradicția fundamentală a capitalismului; or, acestea sînt palid reflectate în schema lui Toffler.

Posibilitatea declanșării „super-catastrofe” sau a depresiunii „apocaliptice” nu este exclusă de Toffler. Este adevărat că el nu atribuie un grad mai ridicat de probabilitate acestui tip de criză decât celorlalte tipuri.

Există o alternativă

OPINIA lui Toffler că „umanitatea nu risca să dispară într-un cataclism nuclear dezastru complet, cit într-un ultim eco-spasm” (pag. 10) nu este menită să ne consoleze. În realitate, acest pericol iminent al prăbușirii economiei mondiale nu există decât în imaginația acelor viitorologi care confundă umanitatea cu sistemul capitalist.

„Agonia economică a civilizației industriale” pe care o deplînge Toffler și pentru care caută remedii eficiente este în realitate nu mai agonia unei anumite orînduirii social-economice. Ne amintim că în perioada interbelică lucrarea lui Oswald Spengler „Agonia a cîcidentului” a provocat aceeași senzație care o provoacă astăzi unele din cărțile care prevăd posibilitatea colapsului umanității.

Toffler diagnostichează eco-spasmul însă nu găsește soluția terapeutică. Nici nu este un pesimist incorigibil asupra destinului societății umane, dar nici nu ajunge la soluții indicate de legile progresului social.

dr. M. HOROVITZ

Populația lumii

(Urmare din pagina 21)

ciuale, țări aflate pe diferite trepte ale dezvoltării economice. Grupînd toate țările după caracteristicile cele mai esențiale, ajungem la conturarea aceluiași tablou al lumii contemporane: existența țărilor dezvoltate și a țărilor în curs de dezvoltare, a unui adînc și dramatic decalaj care separe aceste două lumi.

În diagnoza situației demografice actuale se fac referiri frecvente la ceea ce se numește „explozia demografică”, fenomen asociat țărilor în curs de dezvoltare caracterizat prin accelerarea ritmurilor de creștere a populației lor în ultimele două decenii și care au ajuns la aproximativ 2,8% anual. Strict demografic, această accelerare se datorează scăderii rapide a mortalității în ultimele decenii, în condițiile în care fertilitatea a rămas la nivelurile sale anterioare.

Este un mare merit al Conferinței mondiale a populației — la a cărei reușită o contribuție însemnată a adus România — de a fi făcut o analiză științifică a situației demografice contemporane și de a fi definit căile de rezolvare a problemei populației țărilor în curs de dezvoltare. Problema a fost transferată — cu fundamentarea științifică de rigoare — în contextul social-economic. Nu există „soluție” a pro-

blemei populației decât în strategia generală a dezvoltării social-economice, ceea ce, în final, duce cu necesitate inexorabilă la ideea așezării relațiilor dintre state pe baze echitabile, la ideea instaurării unei noi ordini economice internaționale.

Integrînd variabila demografică în programul general de dezvoltare social-economică, politica demografică și social-economică a României urmărește realizarea unei proporții optime dintre evoluția demografică și creșterea economică, în concordanță cu obiectivele societății socialiste multilateral dezvoltate. În aceste condiții, se estimează că populația României — care, în prezent, depășește cifra de 21 milioane — va ajunge, în 1990, la cel puțin 25 milioane de locuitori și 30 de milioane, în anul 2000.

Punînd la baza prognozei populației ipoteze raționale, realiste, se poate contura imaginea de mîine a populației globului. Se poate aprecia că acestor condiții le răspund, în mare măsură, prognozele și

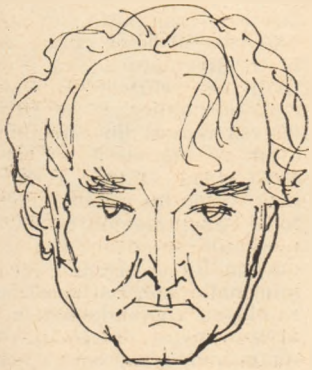
proiecțiile demografice efectuate de Secretariatul O.N.U. Pentru orizontul 2000 cifrele reprezintă situația din tabel.

„Fiabilitatea” prognozelor pînă în anul 2000 este destul de ridicată dacă ținem seama de „inerția demografică” și de faptul că o bună parte din populația existentă astăzi va fi în viață în anul 2000 iar tendințele demografice vor continua în această perioadă, să se modifice relativ lent. Cît privește evoluția după anul 2000, potrivit aceluiași surse O.N.U. populația mondială va crește în ritmuri tot mai moderate, fiind, în anul 2050, de aproximativ 11 miliarde locuitori, iar în anul 2125 de 12,3 miliarde, marcînd faza de stabilizare a acesteia. Desigur, această creștere a populației va genera solicitări importante la adresa tuturor celorlalte sisteme: ecologic, economic, alimentațional, educațional, sanitar, după cum acestea, rîndul lor, vor exercita o influență asupra caracteristicilor cantitative și calitative ale populației.

	1970	1980	1990	2000
Populația mondială (mil)	3632	4457	5438	6494
Regiuni în curs de dezvoltare (mil)	2542	3247	4102	5040
Regiuni dezvoltate (mil)	1090	1210	1336	1454
În procente din total:				
Regiuni în curs de dezvoltare	70,0	72,8	75,4	77,6
Regiuni dezvoltate	30,0	27,2	24,6	22,4

ȘANTIER EDITORIAL

IN CADRUL dialogurilor purtate cu unii autori asupra proiectelor ce se află pe mesele lor de lucru și sînt în atenția unor edituri, am încercat să surprindem motivația lor, ideile lor „în statu nascendi”. Nefiind în măsură să prezentăm aici cititorilor o imagine completă a peisajului editorial al anului ce vine, ne exprimăm intenția de a-l completa pe parcursul numerelor viitoare.

I. BLAGA

Gh. MANEA

Mecanismul economic al socialismului

(Editura științifică și enciclopedică)

● Întrucît este vorba de o primă lucrare în țara noastră, consacrată în întregime mecanismului economic al socialismului, v-am ruga să ne relațiați pe scurt modul de abordare a acestui concept.

— Înțelegem prin acest concept sistemul mijloacelor de reglare a economiei socialiste, care întotdeauna este un sistem de autoreglare. El cuprinde, pe lângă formele de organizare și conducere deliberată, centralizată a economiei, și formele de conducere și organizare nemijlocită a producției, atît deciziile forurilor superioare de conducere ale statului și ale partidului, cît și deciziile verigilor primare, locale. Problema centrală a mecanismului economic este cea a unității, a sincronizării tuturor proceselor de reglare economică.

● Mecanismul economic ar funcționa deci ideal atunci cînd satisfac această cerință?

Mai bine zis cînd mecanismul economic ar fi „optim”. Există însă o varietate infinită de optime ale mecanismului economic, determinate

de condiții foarte diferite, între care: nivelul de dezvoltare a forțelor de producție, complexitatea economiei naționale, caracterul și particularitățile relațiilor de producție, concepția practică a partidului despre organizarea și conducerea economiei naționale și a societății etc.

În fiecare țară socialistă și în fiecare etapă, o variantă a mecanismului economic este optimă.

● Tratați desigur și problema raportului dintre plan și piață în economia socialistă. Aveți o optică proprie în această privință?

— Aproape fiecare autor are propria lui viziune asupra modurilor în care se manifestă raporturile dintre plan și piață. Pentru noi raportul dintre plan și piață este cel dintre conducerea unitară a economiei naționale realizată, în esență, prin planul național unic și autonomia unităților socialiste — ansamblul atribuțiilor și drepturilor lor, cu un cuvînt gestiunea economică. În țara noastră, rolul decisiv în mecanismul economic revine planului național unic. În raport cu planul se dezvoltă gestiunea economică a unităților, autonomia lor etc.

● Nu ați uitat cumva rolul ce revine factorilor economico-financiarilor?

— Nu, prin acești factori se creează stimulentele necesare în economie, se armonizează interesele generale cu cele individuale. Ei asigură forțele motrice ale creșterii și perfecționării economiei socialiste, eficiența economiei naționale.

Economia protecției mediului natural

(Editura politică).

N. N. CONSTANTINESCU

● Din scurta prezentare editorială rezultă că tratați protecția mediului natural ca o cerință internă a reproducției largite și a creșterii economice în socialism. V-am ruga să vă lămuriiți gîndul.

— Avînd în vedere unitatea dintre om și natură, trebuie ținut seama că ea este contradictorie și că, încercînd să soluționeze respectivele contradicții, omul uită, nu odată, că și el face parte din natură, dar natura nu poate fi considerată doar ca obiect de exploatare fără pericolul ca acest lucru să se întoarcă împotriva omului. Creșterea economică de tip industrial necesită cantități sporite de resurse naturale (regenerabile și neregenerabile), iar reziduurile finale ale producției și consumului, departe de a constitui un accident, reprezintă o urmare organică a acestora și — potrivit experienței de pînă acum — sporesc o dată cu scara producției și a consumului. A ține deci seama de legătura dialectică dintre om și natură, înseamnă a considera că reproducția largită și creșterea economică în socialism includ în mod obiectiv necesitatea reproducției calitative a mediului natural, corespunzătoare armonizării intereselor imediate și de perspectivă ale societății. De aceea, însăși formularea științifică a legii de mișcare a socialismului trebuie să includă în ea cu limpezime necesitatea asigurării unui mediu natural care să permită dezvoltarea optimă a omului.

● Ce aveți în vedere prin costurile creșterii economice în termenii

protecției mediului natural?

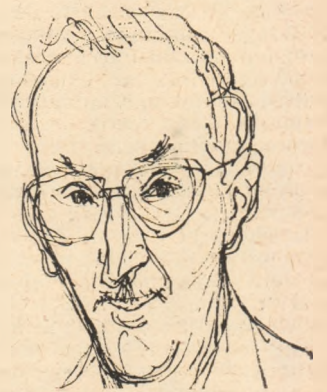
— Prețul prevenirii unor dezechilibre în mediul natural, sau al înlăturării lor, face obiectiv parte din costul producției. A omite acest lucru în numele unei preținse „eficiențe” sau „rentabilități” imediate ar însemna să nu se țină seama de costurile reale ale producției în societate. Dimpotrivă, tocmai luarea în considerare a acestor costuri obligă la eforturi pentru mărirea reală a eficienței activității economice. Consider că însăși cheltuielile pentru protecția mediului natural trebuie tratate prin prisma eficienței economice atît apropiate, cît și — ceea ce, din păcate se uită foarte des — de lungă durată. De asemenea, asigurarea eficienței economice a protecției mediului natural presupune stimularea progresului tehnic și științific. Experiența istorică arată că cercetarea din timp, pentru a preveni degradările, poluările sau alte dezechilibre, costă mult mai puțin decît cercetarea cauzelor care au produs catastrofe plus mijloacele de remediere, fără a mai aminti și de daunele generale pe care societatea le suportă în astfel de cazuri.

● Așadar, abordați în lucrarea dv. și aspecte aplicative?

— Desigur, acestea sînt legate de formele concrete ale contradicției dintre mediul creat de om și cel natural, de alternativele tehnologice de micșorare a presiunii asupra biosferei etc. Cercetez serviciile pentru protecția mediului, probleme economice internaționale ale protecției mediului ș.a.

Finanțele și cerințele dezvoltării agriculturii pe plan mondial

(Editura politică)

IULIAN VĂCAREL

● V-am ruga să descrieți conexiunea ce o formulați în titlul lucrării între finanțe și dezvoltarea agriculturii

— După cum se știe, în numeroase țări în curs de dez-

voltare, producția nu acoperă nevoile minime de trai ale populației, iar în viitor, decalajul dintre necesități și posibilități s-ar putea mări dacă nu se iau măsuri deosebite pentru accelerarea creșterii economice. Soluționarea problemei alimentației necesită, înainte de toate, măsuri pentru stimularea producției agricole. În lume există mari suprafețe agricole neutilizate la capacitatea lor maximă, iar știința și tehnica nu și-au spus ultimul cuvânt. Mecanizarea, chimizarea și irigațiile pot contribui la sporirea randamentelor, la creșterea producției agricole.

Construirea sau dezvoltarea bazei tehnice-materiale a agriculturii, achiziționarea de seminte de înaltă productivitate, îngrășăminte și substanțe anti-parazitare și pregătirea cadrelor reclamă importanțe resurse financiare — sarcină deloc ușoară, mai ales pentru țările slab dezvoltate economic. Finanțele sînt chemate să asigure mobilizarea resurselor financiare necesare și să contribuie la înfăptuirea strategiei generale a dezvoltării economice echilibrate: să sprijine modificările structurale din agricultură, să accelereze procesul de trecere de la mica producție de mărfuri la marea gospodărie, de la fărîmîtare la concentrare și specializare, de la starea de înapoiere și mizerie a milioane de familii de țărani, la prosperitatea și bunăstarea tuturor celor care lucrează în agricultură.

• Dar în relațiile dintre state, cum vedeți rolul instrumentelor financiare în dezvoltarea agriculturii ?

— Dezvoltarea relațiilor comerciale de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică, pe baze reciproc avantajoase, constituie un mijloc de soluționare a problemelor pe care le ridică mersul înainte al societății, inclusiv în domeniul alimentației pe plan mondial. Pentru aceasta este însă necesar ca țările capitaliste dezvoltate și uniunile vamale care folosesc tarifele vamale și diverse obstacole netarifare pentru limitarea schimburilor comerciale, să renunțe la asemenea practici și să fie mai receptive la cooperarea economică cu țările în curs de dezvoltare.

Deoarece perturbațiile monetare internaționale, modificările conjuncturale de prețuri și alte fenomene cu caracter de criză exercită o influență negativă asupra relațiilor economice dintre state, asupra dezvoltării economice a acestora — inclusiv în domeniul agriculturii, — se impune găsirea de soluții pentru redresarea situației create, instaurarea unui climat de încredere și stabilitate în relațiile financiar-monetare.

Cerințele mari ale țărilor în curs de dezvoltare fac necesară, adesea, folosirea, pe lângă mijloacele proprii, și a unor

resurse financiare atrase din afară, obținute cu titlu de împrumut sau de ajutoare nerambursabile. Acestea pot constitui un sprijin efectiv acordat țărilor beneficiare, în măsura în care nu sînt oneroase, ori însoțite de condiții politice, militare și de altă natură, care să împietzească asupra independenței și suveranității naționale a acestora.

Economia politică marxistă și capitalismul contemporan

(Editura politică)

Barbu ZAHARESCU

• Elaborarea unei lucrări pe această temă are, evident, temeuri obiective. Se îmbină acestea cu o motivație personală ?

— Consider această carte la care lucrez în prezent, ca o veche datorie față de cititorii care se interesează de problemele teoriei economice marxiste. În anii 1946—1948 am publicat în patru ediții, „revăzute și adăugite” de la an la an, un manual de economie politică de care s-au folosit multe generații de elevi, studenți și cadre de partid. În anii următori, am scris două cărți consacrate strălucitelor cercetări făcute de Marx în volumele II și III ale „Capitalului” cu privire la procesele de circulație și de ansamblu care au loc în societatea capitalistă, încercînd să fac aplicarea legilor economice descoperite de Marx la fenomenele actuale ale capitalismului.

• În ce direcție orientați contribuția dv. ?

— Lucrările la care m-am referit cer o continuare. Este necesar să mergem mai adînc în aplicarea economiei politice marxiste la capitalismul contemporan. Acest lucru mi l-am propus în lucrarea pe care o pregătesc actualmente. Desigur, despre capitalismul contemporan s-au scris la noi lucrări valoroase. Mă refer, în primul rînd, la lucrările apărute tot la Editura Politică cu privire la capitalismul monopolist de stat, sub semnăturile tovarășilor Emilian Dobrescu și Tudorel Postolache. Ceea ce-mi propun eu este ca în lumina expunerii

sistematice a legilor economice descoperite de Marx și de Lenin să arăt cum se manifestă aceste legi în condițiile crizei generale a capitalismului și ale etapei actuale a acestei crize, capitalismul monopolist de stat.

Natural, în aceste condiții va trebui să dau o mai mare atenție problemelor de metodă, pentru că numai fecunda metodă marxistă ne permite să înțelegem fenomenele noi pe care Marx nu le-a studiat pentru că pe atunci ele nu existau.

Îmi propun, de asemenea, să discut și părerile unor economiști marxști și să combat teoriile economice antimarxiste și vulgare.

• Proiectul dv. ni se pare deosebit de ambițios.

— Acelora care s-ar putea întreba ce interes mai poate prezenta o cercetare a unei formații social-economice istorice depășite, le pot răspunde:

1. că economia politică marxistă stă la baza construirii noii economii politice a societății comuniste ;

2. că noi trăim pe o planetă în care mai există, și probabil pentru încă destul de multă vreme, țări cu economie capitalistă, unele din ele pe treapta capitalismului monopolist de stat, altele cu resturi ale modurilor de producție anterioare celui capitalist, și cu toate aceste țări noi avem legături economice pentru că, independent de relațiile de producție diferite care domnesc în unele sau altele dintre ele, există și o economie mondială care leagă între ele state cu sistemele social-economice cele mai diferite.

Dinamica forțelor producătoare

(Editura științifică și enciclopedică).

I. LEMNIȘ

• După cite știm, una din componentele lucrării este tratarea rolului de reglare pe care îl îndeplinesc factorii economici în promovarea soluțiilor tehnice noi. V-am ruga să vă explicați.

— Tehnica nu este un scop în sine. Ea servește satisfacerii

nevoilor oamenilor și face acest lucru în două moduri : creînd mijloacele pentru a produce bunurile cunoscute într-un ritm tot mai rapid și creînd bunuri noi ; conformîndu-se gusturilor și preferințelor consumatorilor și proporțiilor în care se manifestă aceste gusturi. Această conformare nu trebuie să fie neapărat pasivă, producătorul dispunînd, după cum se știe, de variate mijloace pentru a influența cererea pentru un bun nou. Dar această cerere evoluează în funcție de anumite tendințe obiective : este binecunoscută așa-zisa lege a lui Engel potrivit căreia cererea de bunuri de consum evoluează într-un anumit mod o dată cu creșterea veniturilor populației.

La mijloacele de producție această funcție de reglare pe care o exercită factorii economici asupra celor tehnologici este mai puțin evidentă. La urma urmelor chiar inginerii, inventatorii sau proiectanții se călăuzesc după principii economice, ei se străduiesc să reducă un consum sau altul, să mărească un randament sau altul ; ceea ce însă scapă din vedere inventatorul sau proiectantul sînt conexiunile de ansamblu dintre mașina lui și sistemul economiei naționale. Astfel, el poate să obțină un randament sporit al unui motor, dar să „uite” că materialele necesare pentru noul său motor sînt deficitare și deci foarte scumpe, sau că manipularea noii sale mașini necesită o forță de muncă și o calificare care la un moment dat nu există. De asemenea, el poate să nu știe de existența unor soluții cu funcționalitate similară, dar eventual, ceva mai eficiente în ansamblu. De aceea invențiile se nasc de obicei cu dureri, cu maladii infantile etc.

• Inseamnă aceasta că nu considerați logica internă a dezvoltării tehnicii ca fiind determinantă ?

— Evident că inovația tehnică se naște într-o zonă de interferență între logica economică și logica tehnică, calmul nefiînd tocmai caracteristic acestei zone. În această zonă se produc în mod inevitabil pierderi. Criteriile economice nu pot sugera soluții tehnice și nici modificarea lor.

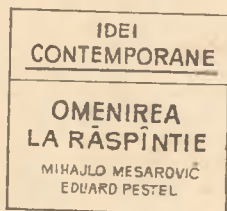
De ce factorii economici acționează asupra celor tehnologici nu numai prin modificarea acestora, ci și prin procesul de selecție, respingînd integral unele sisteme tehnice noi sau aminînd aplicarea lor pînă în momentul în care mediul economic este gata să le primească. Procesul de reglare economică a progresului tehnic nu este absolut. Prin conexiune inversă e ține seama și trebuie să țină seama de logica tehnică și de legile imanente ale dezvoltării tehnicii. După părerea mea

Interviuri : Anghel SCHOR
Desene de Cîk DAMADIAN

Problemele unei noi ordini economice internaționale. Modul în care este concepută noua ordine de către președintele Nicolae Ceaușescu

Referindu-se la raporturile dintre state așa cum arată ele astăzi, Yves Laulan, autorul articolului citat din ziarul american International Herald Tribune (28.XI.1975) care apare la Paris, este de părere că „ceea ce lumea economică a cunoscut în anii din urmă este mai curînd un echilibru precar între națiuni, unele dominante, altele dominate. Sistemul nu a fost unul de ordine și stabilitate, ci mai curînd unul de continuă schimbare sau, altfel spus, de dezordine dinamică”.

Creștere organică sau diferențiată

„ESTE binecunoscut faptul că în regiunile dezvoltate, industrializate ale lumii consumul material a atins proporțiile unei risipe absurde...”

Fiecare parte, fie ea o regiune sau un grup de țări, are de adus propria ei contribuție la dezvoltarea organică a omenirii: resurse, tehnologii, potențial economic, cultură etc. Într-un asemenea sistem, creșterea oricăreia dintre părți depinde de creșterea sau necreșterea celorlalte. Rezultă de aici că o creștere indezirabilă a unei părți amenință nu numai partea respectivă, ci și întregul ansamblu. Dacă însă sistemul mondial s-ar putea angaja pe calea unei creșteri organice, atunci corelațiile organice ar acționa ca o stavilă împotriva creșterii nediferențiate în toate părțile sistemului”.

Erori metodologice

Wilfred BECKERMAN

University College, Londra președintele grupului O.C.D.E. pentru cercetarea sărăciei

„ADJECTIVUL „optimistă” cu care Clubul de la Roma își califică adesea ipotezele pentru a încerca să-și acrediteze avertismentele, nu are nici un

sens dacă nu posezi informația statistică necesară pentru evaluarea probabilității unei contra-ipoteze... Clubul a prezis agravarea problemelor de poluare sau a penuriilor unor materii prime pentru care societatea posedă de pe acum instrumente de control și mecanisme de ajustare relativ eficiente”.

(L'EXPANSION, martie 1975)

Utilizarea plenară a substanței naturale

E. DROZDOVSKI

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

„SOCIETATEA redă ca atare mediului ambiant 90—98% din masa de substanță naturală extrasă și atrasă într-o formă sau alta în circuitul economic, o parte relativ mică fiind utilizată productiv. Consecințele sociale nedorite sînt cunoscute. Neutralizarea acestora este posibilă doar prin realizarea unui circuit care să asigure o utilizare relativ plenară a masei fizice a materialelor primare și secundare extrase”.

Tehnica nu înlătură brațele de muncă

Alfred SAUVY

„EXPERIENȚA” ne spune că de un secol și jumătate numărul de locuri a crescut mult în toate țările beneficiare de progres tehnic: el a crescut mai impetuos după război, chiar în afara „miracolelor”, acest cuvînt din urmă dorend suficient în ce măsură problema ocupării brațelor de muncă nu a trecut încă din stadiul narațiunii în acel al științei”.

(Le capital remplacera-t-il le travail? L'EXPANSION octombrie 1975)

Sfera „nematerială” și eficiența

Harry MEIER

wirtschafts wissenschaft

„Și în viitor dezvoltarea sferei nemateriale se poate

realiza doar în cadrul posibilităților create de sfera materială. Ceea ce este nou însă în condițiile actualei dezvoltări constă în faptul că acum eficiența sferei materiale depinde în mod hotărîtor de dezvoltarea și eficiența sferei nemateriale... aportul sferei nemateriale în creșterea productivității muncii, deși hotărîtor, este doar potențial, trebuind prin urmare să mai fie transmis procesului real al producției materiale.”

Spre un nou tip de creștere?

Alain COTTA

Universitatea din Paris

„CEEa ce a alimentat creșterea postbelică a fost largă difuzare a bunurilor de consum de folosință îndelungată (automobile, televizoare, aparate electro-menajere etc.)... Saturarea relativă a pieței cu astfel de bunuri determină o schimbare a modurilor de consum... Bunurile de consum de uz colectiv, a căror producție urmează să crească, nu au o suficient de mare putere de echilibrare scăderii cererii private... Țările occidentale trebuie să încurajeze acest tip nou de creștere..., să se angajeze ceva mai mult în viitor și să uite într-o măsură trecutul.”

(LE MONDE, 23 sept. 1975)

Creșterea și supraviețuirea

Robert L. HEILBRONER

„IN ESENȚĂ ambele studii („Limitele creșterii” și „Un plan de supraviețuire” n.r.) ne spun același lucru — că dacă urmează să menținem capacitatea de întreținere a vieții pe indispensabilul strat de aer, apă și sol care reprezintă mediul nostru inconjurator, creșterea economică trebuie să fie oprită cît mai repede cu putință... aș vrea să propun o altă cale... prin re-

(Continuare în pag. 35)

revista economica

CU CITEVA săptămîni în urmă la Paris și București au avut loc lucrările primei sesiuni a Consiliului general al Institutului din Paris pentru problemele unei noi ordini economice internaționale, relatate în extenso în revista noastră. Cu acest prilej, personalități de frunte din cadrul Institutului au declarat că alegerea temei dezbaterilor primei sale sesiuni și însăși inițiativa înființării acestui institut au fost inspirate de contribuția remarcabilă pe care România, și în primul rînd președintele Nicolae Ceaușescu, concepția și activitatea sa politică au adus-o la fundamentele, cristalizarea și promovarea conceptului de nouă ordine economică internațională. „Credem că politica și concepția Excelenței Voastre serbesc nu numai pentru marea această țări; sîntem conștienți că toate țările subdezvoltate din lume sînt interesate să se inspire din această gîndire atît de constructivă”, declara președintele României doctorul Arturo Frondizi, președintele Institutului. Relevînd valoarea deosebită a contribuției președintelui României la eforturile pentru crearea unei lumi mai bune și mai drepte, dr. Arturo Frondizi afirmă: „În dumnea-voastră, domnule președinte, noi toți salutăm pe principalul autor al unei politici externe noi, care a arătat lumii întregi un mod diferit și mai just de înțelegere a relațiilor economice internaționale”.

Herald Tribune

Un echilibru precar, dar și o interdependență esențială

„FORMULA «o nouă ordine economică» a fost un succes imediat, erocînd viziunea unei justiții întîrziate, a unei generozități internaționale și a altruismului. Desigur, numai un om rău intenționat și un mișantrop ar îndrăzni să desfășoare acest concept nobil pînă la îndoiială inevitabilitatea sau oportunitatea sa”.

CONVORBIRI ECONOMICE

despre

„FIICELE LUI ADAM SMITH”

● La hotarul între ani se nasc unori asociații de idei la prima vedere surprinzătoare. În 1976 se vor împlini două secole de la apariția „Avuției națiunilor”, lucrarea clasică a lui Adam Smith, una din operele de temelie ale științei economiei politice; în 1975, Anul internațional al femeii a fost marcat pe tot globul prin numeroase manifestări și a constituit un prilej de serioasă reflecție asupra condiției femeii în lumea contemporană. Nimic mai firesc decât de a ne întreba, asociind cele două date, ce știm despre contribuția femeilor la dezvoltarea științei economice. Fără a face vreo legătură explicită cu Anul internațional al femeii sau cu vreuna din mișcările din Occident care sînt expresii specifice ale preocupărilor în legătură cu rolul femeilor în epoca noastră, economista americană Dorothy Lampen Thomson, profesoară la City University of New York, și-a pus această întrebare, iar lucrarea în care a dat o seamă de răspunsuri a intitulat-o în mod semnificativ „Fiicele lui Adam Smith” („Adam Smith's Daughters”, Exposition Press, New York, 1975). Cum caracterizează autoarea atitudinea generală din literatura occidentală de specialitate față de opera economistelor care au abordat probleme de teorie?

— „De obicei, contribuțiile timpurii ale unor femei în domeniul teoriei economice au fost fie ignorate, fie luate în deridare, și aceasta pentru două motive: în primul rînd, pentru că opera lor a fost apreciată nu în contextul propriei lor epoci, ci din perspectiva cunoștințelor acumulate în secolul al XX-lea, în lumina cărora apare ca naivă; în al doilea rînd, pentru că ele nu gîndesc așa cum gîndesc bărbații...”

Despre Adam Smith, care a fost un holtei inveterat, se știe îndeobște că a avut un mare număr de „fii”. Mult mai puțin se știe despre „fiicele” sale. În decursul celor două secole de cînd a fost publicată „Avuția națiunilor” în 1776, urmașii intelectuali ai lui Adam Smith — în cea mai mare parte de sex bărbătesc — și-au concentrat atenția asupra conturării și interpretării unei societăți în care ei, prietenii lor, femeile lor și urmașii lor să poată trăi și propăși. Ei au lucrat fiecare în felul său și au dat la iveală lucrări bune.

În aceste două secole, cel puțin șase femei de seamă au adus contribuții remarcabile la dezvoltarea științei economice și a societăților respective în care au trăit. Și cu toate

acestea poți citi astăzi nenumărate istorii ale gîndirii economice fără să afli prea multe, sau chiar fără să afli nimic, despre cîteva dintre ele. În unele dintre aceste istorii ele sînt ridiculizate, în altele sînt omise. Cit despre primele din cele șase economiste, membrii profesiei nici nu au prea luat act de existența lor”.

● Cele șase „eminente „fiice” și „nepoate” ale lui Adam Smith” pe care le are în vedere autoarea îmbrățișează o vastă epocă istorică ce începe în zilele clasicului englez și se întinde pînă în zilele noastre: Jane Haldimand Marcet (1769–1858), Harriet Martineau (1802–1876), Millicent Garrett Fawcett (1847–1929), Rosa Luxemburg (1870–1919), Beatrice Potter Webb (1858–1913) și Joan V. Robinson (născută în 1903). Ce le caracterizează, ce le apropie, ce le deosebește?

— „Primele trei, Jane Marcet, Harriet Martineau și Millicent Fawcett, au început să scrie despre problemele economice într-o vreme cînd dezvoltarea disciplinei științifice respective se afla încă în stadiul de crisali-

ILLUSTRATED

Adam Smith's Daughters

SIX PROMINENT WOMEN ECONOMISTS
FROM THE EIGHTEENTH CENTURY
TO THE PRESENT

Dorothy Lampen Thomson

dă. Ele au fost adeptे convinse ale liberei inițiative. Ideologia lor individualistă și formele literare pe care le foloseau le-au determinat să devină exponentele unor simple precepte morale. În concepția lor, teoria economică era înrudită îndeaproape cu filozofia morală din care se trăgea. Ele aveau afinități cu genul de filozofie care și-a găsit expresie în „Teoria sentimentelor morale” (lucrarea lui Adam Smith publicată în 1759 — n.n.), precursora „Avuției națiunilor”.

Ultimele trei, Rosa Luxemburg, Beatrice Webb și Joan Robinson, au fost toate, într-o măsură sau alta, adeptे ale colectivismului. Ele au fost atrase de socialism datorită convingerii lor că „socialismul este, la origine, efortul de a găsi un remediu în termeni sociali pentru afrontul la adresa rațiunii și a moralității pe care îl reprezintă statu-quo-ul” (Robert L. Heilbroner, în lucrarea „Between Capitalism and Socialism”, New York, 1970 — n.n.). Ele au scris despre probleme economice într-o manieră viguroasă și cu putere de convingere datorită înzestrărilor lor deosebite, datorită vremurilor în care au trăit și credinței lor profunde că teoria economică, oricît de înalt ar fi nivelul ei științific, nu poate fi separată niciodată de tezele cu ca-

racter normativ pe care le impune preocuparea pentru bunăstarea socială...

Preocuparea tuturor celor șase economiste pentru aspectele morale contrastează cu modul mecanicist în care majoritatea economistilor (occidentali) moderni abordează problemele. Aceștia ar dori ca membrii profesiei să se abțină de la judecări de valoare concentrîndu-și atenția asupra elaborării unui «set de instrumente pentru studierea și remedierea mecanismului social existent» (Robert L. Heilbroner, op. cit. — n.n.). Dar printre moderni se găsesc și spirite înrudite cu economistele în cauză”.

● Prin această din urmă remarcă autoarea cărții vizează tendința din gîndirea economică occidentală promovată de asemenea exponenți ai școlii ca J.K. Galbraith, K.E. Boulding și alții de a nu accepta limitarea teoriei economice la o demonstrație de virtuozitate tehnică, la o desfășurare de judecări abstracte. Gînditori ca cei amintiți subliniază că nici o știință nu poate fi izolată de considerații de natură etică, că deciziile de politică economică trebuie să se conformeze cu unor norme morale. Să vedem deci care sînt punctele de interferență cu gîndirea „fiicelor lui Adam Smith”.

— „Cele șase femei a căror operă este prezentată aici au susținut cu vigoare atît responsabilitatea morală cit și nevoia de relevanță socială pe care, așa cum arată Galbraith, Boulding, Heilbroner, economiștii nu ar trebui să le treacă niciodată cu vederea...”

Privind cele șase cariere în perspectivă observatorul își poate da seama în ansamblu de dialogul continuu care a caracterizat timpurile două secole de gîndire și acțiune cială. Dezbaterea în care au fost angajate cele șase economiste nu a fost o dezbateră între ele, și nici între ele și ceilalți membri ai profesiei, ci între individualism și responsabilitate socială. Nu se poate anticipa desigur asupra judecării istoriei, și verdictul încă nu este cunoscut, dar fiecare dintre ele de la Jane Marcet la Joan Robinson, a sesizat spiritul epocii în care a trăit, punînd accent pe principiile morale ale comportamentului social”.

● Viața și opera celor șase economiste prezentate de Dorothy Lampen Thomson echivalează cu „un capitol omis din tratatele de istorie a teoriei economice”. Ne interesează de aceea semnificația rescrierii acestui capitol în propria sa apreciere.

— „A fost o încercare de a scoate din bezna uitării realizările acestor fiice și nepoate spirituale ale lui Adam Smith, care au adus remarcabile contribuții individuale la largirea sferei cunoștințelor economice și ale căror lucrări sînt în totul demne de a sta alături de lucrările fiilor lui Adam Smith...”

...Fiecare din cele șase economiste s-a remarcat prin refuzul de a fi simplă spectatoare sau participantă pasivă pe scena economică. Fiecare din ele a avut un aport propriu la dezvoltarea economiei politice. Este demn de remarcat că ideile lor, de la începutul secolului al XIX-lea și pînă în prezent nu numai că reflectă și se încadrează în gîndirea timpului lor, ci prevestesc de fiecare dată direcțiile în care avea să se dezvolte știința economică. Aspectele care le-au reținut atenția au prefigurat o serie de evoluții ulterioare care constituie obiect de studiu pentru economiști și în zilele noastre. Să poate spune că aportul și cariera acestor femei formează o versiune concentrată a istoriei gîndirii economice”.

L. S.

CONTURURI ȘI LIMITE ALE REDRESĂRII

LA ÎNCEPUTUL anului care se încheie, în lumea capitalistă nu se anticipa ca după criza din 1974 să urmeze un al doilea an consecutiv în care criza să se adâncească și să cuprindă noi țări dezvoltate și noi ramuri economice care reușiseră pînă atunci să o evite. Criza economică cu caracter ciclic din 1975 nu a constituit totuși o surpriză, întrucît manifestarea ei este puternic legată de aspecte ale crizei structurale prin care trece economia capitalistă și, de fapt, actuala ordine economică internațională.

Criza din 1974—1975 este comparată mereu și mereu cu marea criză din anii 1929—1933, evident nu atît pentru trăsăturile specifice ale etapelor ciclului economic cît pentru profunzimea ei și pentru cuprinderea tuturor țărilor capitaliste dezvoltate, avînd — în special prin intermediul schimburilor comerciale internaționale — o influență nefavorabilă și asupra economiei mondiale. Așa cum arăta recent (în numărul din 15 noiembrie 1975) revista britanică „The Economist”, „unii pesimiști susțin că recesiunea din 1975 ar putea să marcheze oribila coincidență a ciclului lung Kondratieff, de 50 de ani, a ciclului Juglar, de

nouă ani, și a ciclului de scurtă durată Kitchin, al stocurilor. Ei spun că actuala recesiune (și poate una mai gravă în 1979—1981) are ca precedente depresiunile din 1826 și 1829, marea depresiune din 1873—1896 și depresiunea din 1929—1935”.

Față de ciclurile anterioare, conjunctura economiei capitaliste în 1975 are unele trăsături proprii, specifice. Asupra evoluției ciclice a economiei capitaliste acționează în ultimii ani unii factori interni, ca și unii cu caracter mai larg, cum sînt: intervenționismul sporit al statelor în viața economică, producerea unor mutații în raporturile de forțe pe plan internațional, creșterea forței popoarelor care au ales calea independentă de dezvoltare etc. Acești factori interdependenți au influențat evoluția ciclului economic capitalist și i-au adăugat elemente structurale agravante care, fiind caracteristice crizei generale a capitalismului și crizei vechii ordini economice internaționale au avut efecte deosebite asupra conjuncturii economiei capitaliste în 1975.

Criza postbelică cea mai îndelungată și adîncă

PÎNĂ ÎN 1974, an de „creștere zero” pe ansamblul țărilor capitaliste dezvoltate (de fapt, pe ansamblul O.C.D.E. care grupează cvasitotalitatea acestor țări), faza de criză, sau recesiunea, se manifestă în perioada postbelică prin reducerea ritmului de creștere economică, fără să se ajungă, de regulă, la reducerea volumului produsului național brut față de anul precedent. În 1975 majoritatea statelor capitaliste înregistrează reduceri ale produsului național brut chiar față de nivelul destul de coborît din 1974 (vezi tabelul nr. 1). În fapt, numai Japonia, Norvegia, Australia par a fi obținut creșteri ale producției naționale în acest an. Țări ca Statele Unite, Anglia, Elveția înregistrează în 1975 pentru al doilea an consecutiv reduceri ale producției naționale față de anul precedent.

O trăsătură caracteristică pentru profunzimea crizei din 1974—1975 o constituie faptul că a crescut durată recesiunii propriu-zise cît și durata depresiunii care îi urmează. În cadrul unor cicluri economice anterioare depresiunea avea tendința de a fi foarte scurtă sau chiar de a lipsi, după recesiune urmînd înviorearea, și ea destul de scurtă. În actualul ciclu, faza, de criză a fost îndelungată, aproape un an și jumătate, fiind urmată de o depresiune care se prelungește, iar înviorearea, acolo unde are loc, este nehotărîtă.

Tabelul nr.1

Evoluția produsului național brut în principalele țări capitaliste (cîtun anual, în % față de anul precedent)

	Ritm anual 1959-1972	1973	1974	1975	1976
OCDE	5,4	6,3	0	-2,1	3,5-5,0
Principalele țări capitaliste	5,5	5,6	-0,5	-2,4	3,9
din care					
S.U.A.	4,1	5,9	-2,1	-3,5	5,75
Japonia	11,0	9,9	-1,8	1,8	4,4-5,0
Franța	5,8	6,5	3,9	-2,5	2,5
R.F.G.	4,9	5,3	0,4	-3,5	3,0
Italia	5,5	6,3	3,4	-1,7	1,0
Anglia	3,1	5,2	-0,2	-2,3	-0,2

pentru toate tabelele: Statisticile țărilor OCDE.

În legătură cu ieșirea din faza de criză, experiența diferitelor țări capitaliste dezvoltate în 1975 permite unele observații. În Statele Unite, după scăderea P.N.B. în primul trimestru și stagnarea sa în trim. II, al treilea trimestru al anului aduce cu sine cea mai mare creștere trimestrială a P.N.B. din ultimii 25 de ani în această țară; ritmul s-a încetinit însă în trim. IV față de trim. III, astfel că reducerea P.N.B. din prima parte a anului nu a putut fi compensată de creșterea din a doua parte, avînd drept consecință scăderea PNB pe întregul an 1975 cu 3,3—3,5%. Japonia a cunoscut, de asemenea, o evoluție inconsecventă: în trim. II părea că va fi prima dintre țările capitaliste dezvoltate care va ieși din criză, și anume pe seama unor serioase restructurări interne; dar în continuare s-au înregistrat creșteri trimestriale reduse. Chiar acestea au avut totuși drept consecință o ușoară creștere a P.N.B. față de anul 1974. Dar, întrucît în 1974 P.N.B. scăzuse în Japonia cu 1,8%, creșterea din 1975 cu aproximativ același procent arată că de fapt Japonia încă nu a revenit la nivelul producției naționale din 1973.

Producția industrială (vezi tabelul nr. 2) a scăzut în anul 1975 în aproape toate țările capitaliste, marcînd accentuarea tendinței începute în 1974. Dinamica acestui indicator a fost considerabil influențată în 1975 de fenomenul care însoțește în mod obișnuit faza de ieșire din criză, și anume reducerea stocurilor de produse nedeșfăcute. Cazul Statelor Unite este semnificativ: în prima parte a anului a avut loc o reducere însemnată a stocurilor concomitent cu scăderea producției industriale; în schimb, după mijlocul anului 1975 a început refacerea stocurilor, producția industrială crescînd mai ales pe această bază, fără o creștere corespunzătoare a cererii de consum private.

Dinamica producției industriale a fost diferită de la ramură la ramură ca și de la o țară la alta. Un fenomen demn de atenție, care ar putea fi examinat mai îndeaproape atunci cînd vor fi disponibile date mai detaliate, constă în aceea că producția mijloacelor de producție nu pare să devanseze în faza actuală creșterea de ansamblu a producției industriale, acolo unde a fost reluată.

Cuplul somaj-inflație: comportare diferențiată

CRIZA ECONOMICĂ din 1974—1975, în care aspectul ciclic se îmbină cu cel structural, a dus la creșterea șomajului în toate țările capitaliste dezvoltate, pînă la niveluri record pentru întreaga perioadă postbelică. În 1975, fenomenul de creștere a șomajului a continuat chiar în condițiile în care a avut loc o reluare a produc-

Tabelul nr.2

Evoluția producției industriale în principalele țări capitaliste (ritm anual, în % față de anul precedent)

	OCDE total					
	S.U.A.	Jap.	R.F.G.	Franța	Anglia	
1974	0,2	-0,6	-3,1	-1,4	3,2	-3,4
1975, sem.I	-7,7	-19,1	-8,8	-4,0	-7,8	-8,7
1975, estimare	-8,0	-8,7	-2,2	-8,0	-9,0	-5,3
1976, prognoză	5,6	8,7	5-6	4	3	-0,9

ției naționale. Avînd în vedere că actuala recesiune s-a desfășurat pe fondul unor mutații structurale necesitate de impactul crizei energiei și a materiilor prime asupra modelului creșterii economice capitaliste (ceea ce a dus la manifestarea diferită a crizei în diferitele ramuri), se constată existența unui șomaj deosebit de ridicat în ramurile mai greu încercate și dificultatea absorbirii lui, în mod tradițional, odată cu reluarea creșterii.

Sporirea și persistența șomajului se explică și prin faptul că investitorii capitaliști caută modalități de a înlocui în proporții sporite investițiile în forță de muncă cu investiții în capital fix. Ca urmare a acțiunii combinate a factorilor ciclici și a celor structurali șomajul a ajuns în acest an la niveluri extrem de ridicate (vezi datele detaliate pe luna septembrie în tabelul din chenar). Șomajul este inegal repartizat pe ramurile economiei, ratele cele mai ridicate fiind înregistrate în ramurile mai puternic lovite de criză, ca industria automobilelor, cea a bunurilor de consum durabile etc. Absorbirea șomajului cere de aceea adesea recalificarea mîinii de lucru și reorientarea ei de la o ramură la alta; aceasta necesită acțiuni pe care capitalul privat nu se arată prea dispus să le întreprindă, iar statul nu le alocă suficiente mijloace.

Dacă în privința șomajului politica economică a statelor capitaliste dezvoltate își dovedește slaba eficacitate, în domeniul inflației cele mai multe țări capitaliste par a fi zăgăzuit în oarecare măsură presiunile. Nu mai puțin adevărat este că reducerea creșterii inflaționiste a prețurilor a avut loc pe seama unor regimuri de austeritate, care au dus cu precădere la stoparea adaptării salariilor oamenilor muncii în funcție de urcarea costului vieții; cu alte cuvinte, aceasta s-a făcut pe seama redistribuirii în dezavantajul oamenilor muncii a poverii inflației.

Fenomen structural cu adevărat semnificativ și incidente sociale, inflația — măsurată prin creșterea prețurilor bunurilor de consum — a cunoscut ritmul cel mai ridicat din perioada postbelică în anul 1974, când pe ansamblul țărilor membre ale O.C.D.E. el s-a situat la 13,2% (vezi tabelul nr. 3). În sem. I.1975 ritmul — pe bază anuală — a fost de 11%, iar pe întregul an se estimează că el va reprezenta 10,5%. În ce măsură diferența față de 1974 poate fi considerată însă un rezultat propriu zis al politicilor economice aplicate, aceasta constituie în Occident subiectul unor controverse destul de vii. Până la actuala criză, recurgerea la politici inflaționiste pentru a spori cererea internă și a stimula în acest fel producția a fost o opțiune curentă de politică economică, cel puțin atâta timp cât inflația nu s-a generalizat la scara întregii economii capitaliste și până nu a ajuns să fie de necontrolat. Mulți analiști apreciază că în ultima perioadă mecanismele înseși ale recesiunii au dus la reducerea presiunilor inflaționiste în țările capitaliste. Se observă, de asemenea, că economia țărilor care au reluat, chiar dacă lent, creșterea în 1975 sînt din nou supuse unor presiuni inflaționiste sporite.

Balanțe și optimism

CONFORM ESTIMĂRILOR existente, volumul comerțului mondial s-a redus în 1975 cu circa 6%, în primul rînd ca urmare a reducerii comerțului exterior al țărilor capitaliste, a căror pondere în comerțul mondial este de aproximativ 62%. Parte din scăderea volumului comerțului mondial este datorată reducerii importurilor țărilor capitaliste dezvoltate ca o consecință a scăderii cererii de consum în condițiile recesiunii. Reducerea acestor importuri a avut ca revers micșorarea cere-

Tabel nr.3

Evoluția ratei inflației în principalele țări capitaliste (primul creșterii prețurilor la bunuri de consum)

Anul	OCDE, total	SUA	Jap.	R.F.G.	Franța	Anglia
1974	13,2	11,4	24,4	7,0	13,7	20,0
1975, estimare	10,5	8,3	11,8	6,0	11,5	21,6
1976, promoziă	8,0	7,5	7-8,5	4-5	7,5-11	15,6

Tabelul nr.4

Evoluția soldului balanței comerciale și al balanței de plăți în principalele țări capitaliste (în mld. dolari)

	Balanța comercială		Balanța de plăți	
	1974	1975	1974	1975
OCDE, total	-26,5	+ 8,5	-33,25	- 3
S.U.A.	- 2,3	+10,7	- 0,6	+12
Japonia	+ 1,4	+ 4,2	- 4,7	- 2,2
R.F.G.	+19,7	+15,0	+ 9,6	+ 3,5
Franța	- 4	+ 1,4	- 6,5	0
Anglia	-12,3	- 6,7	- 8,9	- 3,5
Italia	- 3,4	- 1,3	- 7,8	- 0,150

rii din partea partenerilor comerciali. Exporturile nu s-au redus însă absolut față de perioada anterioară, avînd în vedere posibilitățile de plasare a produselor în țări socialiste sau în țări în curs de dezvoltare, în special în cele producătoare de petrol, posesoare ale unor excedente valutare suficiente pentru a finanța importurile sporite în 1975.

ȘOMAJUL ÎN ȚĂRILE CAPITALISTE DEZVOLTATE

În cadrul pregătirilor pentru Conferința mondială a ocupării mîinii de lucru, prevăzută a se ține în luna iunie 1976 și care va trebui să examineze strategia națională și internă ale luptei împotriva șomajului și sărăciei, Biroul Internațional al Muncii urmărește cu deosebită atenție șomajul din țările capitaliste industriale. După cele mai recente evaluări ale statisticienilor Biroului, în septembrie 1975 existau în 23 de țări dezvoltate 17,1 milioane de șomeri, cu 6 milioane mai mulți decît în aceeași lună din 1974. Acest spor, cît și numărul total al șomerilor, reprezintă nivelul cel mai ridicat atins de cei doi indicatori în ultimii 40 de ani. În toiul crizei din deceniul al patrulea (1932—1934) numărul șomerilor în cele 23 de țări depășea 25 de milioane, atîngînd într-un număr de cazuri 20—35% din mina de lucru.

Datele furnizate acum de Biroul Internațional al Muncii se bazează pe statisticile naționale, ajustate de Birou pentru a ține seama de normele internaționale recomandate în materie și pentru a oglindi în cazul tuturor țărilor aceeași perioadă a anului. De asemenea, au fost incluse unele țări europene care nu pot fi con-

Situația șomajului în septembrie 1975

	Numărul șomerilor, estimat în milioane septembrie 1975	Rata medie a șomajului, în % din totalul forței de muncă în sept. 1974	Rata medie a șomajului, în % din totalul forței de muncă în sept. 1975
Asia și Oceania (Japonia, Australia, Noua Zeelandă)	1,3	+0,4	2
Europa de nord (Anglia, Irlanda, țările scandinave)	2,1	+0,9	5,7
Europa de vest (RFG, Austria, Belgia, Franța, Olanda, Elveția)	2,9	+1,1	4,4
Europa de sud (Spania, Grecia, Italia, Portugalia, Turcia)	2,7	+1,0	4
America de nord (Canada, S.U.A.)	8,1	+2,5	8,1
Total	17,1	+5,9	5,2

siderate ca țări industriale, pentru a da o idee mai completă despre situația pe continent. Deși în Europa rata șomajului este mai scăzută decît în medie pe cele 23 de țări incluse, aici s-a înregistrat jumătate din sporul total al numărului șomerilor în decurs de 12 luni.

Odată cu numărul șomerilor, oficial statistic al Biroului Internațional al Muncii a publicat o evaluare a numărului total de persoane afectate de șomaj. Și anume, dacă se ține seama de numărul

mediu al membrilor de familie întreținuți, de obicei de persoanele ocupate în țările respective, totalul celor afectați, se ridică în septembrie 1975 la 40,4 milioane (șomeri și persoane întreținute). Biroul apreciază că dacă se mențin tendințele actuale, totalul persoanelor afectate se va putea ridica la sfîrșitul anului 1975 la 43,8 milioane, din care 18,5 milioane de șomeri, echivalînd cu o rată a șomajului de 5,6% din mina de lucru.

Într-un anumit sens, se poate spune că recesiunea din 1975 nu a fost complet lipsită de anumite influențe favorabile asupra unor aspecte ale conturilor naționale, și anume asupra balanțelor de plăți și comerciale care în contextul crizei materiilor prime și a energiei au avut mult de suferit de pe urma creșterii prețurilor internaționale în anul 1974. În adevăr, reducerea importurilor sub efectul insuficienței cererii de consum a dus la diminuarea deficitelor comerciale care s-au format în 1973 și mai ales în 1974.

Dintre țările capitaliste dezvoltate numai R.F. Germania a reușit în 1974 să realizeze în continuare excedente comerciale și de plăți, de altfel menținute și în 1975, deși la dimensiuni mai reduse. În schimb, Statele Unite aveau în 1974 un deficit comercial de 2,3 miliarde dolari; în 1975 ele obțin un excedent comercial de peste 10 miliarde dolari, trecînd totodată de la un deficit al balanței de plăți de 620 milioane dolari la un excedent de circa 12 miliarde dolari. Ameliorări relative substanțiale înregistrează și alte țări capitaliste dezvoltate (vezi tabelul nr. 4).

Aceste rezultate au avut, evident, rolul lor în generarea optimismului care pare a fi revenit în rîndul responsabililor politicii economice și al analiștilor oficiali din țările capitaliste dezvoltate. Aceștia întrevăd în majoritatea cazurilor sfîrșitul recesiunii care în ultimii doi ani a bîntuit în economia capitalistă cu o forță neînfrînată în perioada postbelică. Prognozele indică îndeobște reluarea creșterii economice, deși nu în ritmuri deosebit de ridicate. Optimismul cercurilor de afaceri este legat înainte de toate de creșterea producției industriale și a productivității mun-

cii și, evident, de speranța sporirii profiturilor.

Creșterile economice prevăzute pentru anul 1976 în cazul celor mai multe țări capitaliste nu sînt prea ridicate, în special dacă se ține seama de nivelul de la care pleacă ele și anume starea de recesiune și deprimare din 1974—1975. Pe ansamblul țărilor capitaliste nu se prevăd creșteri ale produsului național brut mai mari de 5%, exceptînd Statele Unite care au devansat celelalte țări în ceea ce privește ieșirea din criză. Pentru Anglia se prevede chiar continuarea recesiunii pentru al treilea an consecutiv.

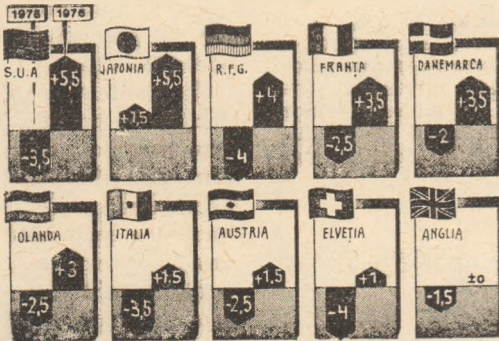
În ceea ce privește șomajul, unele institut specializate în prognoze, cum este Wharton Econometric Forecasting Association de pe lângă Universitatea din Pennsylvania — S.U.A., arată că acest fenomen ar putea avea o tendință de sporire în continuare în țări ca R.F. Germania, Franța, Anglia, Italia chiar în condițiile reluării creșterii.

Desigur, depășirea fazelor de criză ale ciclului economic și reinviorarea, chiar avîntul economic, constituie procese obiective în economia țărilor capitaliste. Se poate însă aprecia totodată că în contextul crizei capitalismului monopolist de stat actual, confruntat cu multiple dificultăți de natură structurală, creșterea economică riscă să fie în continuare amenințată de asemenea trăsături permanente ale capitalismului contemporan cum sînt inflația, șomajul, instabilitatea monetară, divergențele pe planul comerțului internațional.

dr. Aurel Ghibuțiu

Pe termen scurt...

„Orizontul a început să se lumineze, indicind o schimbare a climatului economic pe plan internațional”, scria într-un număr recent săptămânalul VDI-Nachrichten din Dusseldorf, după care reproducem graficul de mai jos. Aceasta este considerată a fi perspectiva apropiată pentru economia țărilor capitaliste industrializate din Europa occidentală, care se află puțin în urma S.U.A. și a Japoniei în ceea ce privește ieșirea din recesiune. Ultimele două țări apar, de altfel, în coloanele graficului cu estimările cele mai ridicate privind ritmul posibil de creștere în 1976. La capătul de jos al scării ritmurilor prognozate se află Anglia, despre care se crede că nici în 1976 nu va înregistra o creștere a PNB (dar nici o scădere a lui).

...și pe termen mediu

Institutele de cercetări economice din Occident, ca și diferite organizații internaționale (de exemplu, OCDE) și grupări economice (cum este Piața Comună vest-europeană) nu se limitează însă la prognoze pe anul următor, ci încearcă să întrevadă perspectivele creșterii economice din țările respective cel puțin la orizontul 1980. Prognozele disponibile pe următorii cinci ani, scrie într-un număr recent Buletinul lunar al Institutului austriac de cercetări economice, pornesc de la premisa general acceptată că locul tendințelor conjuncturale restrictive îl vor lua în 1976 noi forțe de dinamizare a creșterii. Acestea ar urma să fie puse în mișcare de măsurile guvernamentale de stimulare a economiei, de in-

cheierea operațiunilor de reducere a stocurilor, precum și de o nouă inviorare a cererii de import a țărilor mari producătoare de petrol, îndeosebi pentru bunuri de investiții și instalații necesitate de dezvoltarea infrastructurii. Slăbirea activității de investiții în timpul recesiunii și problemele de adaptare structurală pe care le au de rezolvat statele capitaliste industrializate au drept urmare, pe de altă parte, că ritmul anual de creștere al potențialului economic va fi probabil diminuat cu 1-2%, față de perioadele precedente de creștere.

	Creșterea medie anuală a PNB real, în %		
	1961-1973	1973-1975	1980
CEE, total	4,6	-0,7	3,5-4
Anglia	2,8	-0,4	2,5
Franța	5,6	-0,3	4-4,5
RFG*	4,6	-1,8	4
Italia	4,9	0,2	4
Austria	5,0	1,0	3,5
Elveția	4,1	-2,4	3
Suedia	3,8	1,4	3,5
OCDE, țările europene	4,8	-0,2	3,5-4
SUA	4,5	-2,8	5
Japonia	10,6	-0,8	7
OCDE, total	5,0	-1,0	4,5

Sursa: Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung, Monatsberichte, 10/1975

Se consideră totuși că în faza de creștere prognozată ritmurile posibile rămân relativ sustinute dat fiind gradul deosebit de scăzut de utilizare a capacităților de producție în cele mai multe țări industriale din Occident în 1975. Dacă se consideră drept 100 nivelul mediu de utilizare a capacităților în anii 1960-1973, valorile înregistrate în 1975 se situează în jurul nivelului 95, iar în unele țări chiar la nivelul 92 (de exemplu, în R.F.G.). De aceea, creșterea economică efectivă din următorii 5 ani nu ar putea să devanseze cu mai mult de 1 punct procentual sporul capacităților de producție, în caz contrar ajungându-se până în 1980 la o utilizare peste medie a capacităților. Majoritatea prognozelor acceptă în prezent această premisă, care înseamnă între altele că în 1980 rata șomajului va continua să fie mai

ridicată decât în media anilor 1970-1973. Autoritățile americane, de pildă, nu întrevăd în prezent posibilitatea de a se reveni până în 1980 la nivelul șomajului dinainte de criză, adică la 4-5% din totalul miinii de lucru.

Estimațiile privind creșterea până în 1980 (vezi tabelul) diferă destul de mult de la o țară la alta. De aici derivă incertitudinile considerabile în ceea ce privește perspectivele comerțului mondial. Aceastea i-a determinat de exemplu pe experții Pieței Comune vest-europene să lucreze actualmente cu două variante — 8,5% și 5,5% ritm anual — în ceea ce privește creșterea volumului schimburilor internaționale în perioada 1975-1980.

(Urmare din pag. 31)

cunoașterea unanimă a faptului că în ultimă instanță există o problemă ecologică fundamentală, noi putem pregăti arena pentru acțiuni hotărâte... Un element central va fi cu siguranță extinderea controlului public...”

am reușit să continuăm un boom timp de 25 de ani, boom care în trecut s-ar fi năruit după cinci sau șase ani. Acum mă tem că momentul critic a sosit.”

(FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG, 19 august 1974)

inapoiate ale economiei. Paradoxal, ea este obligatorie în zonele de forță excepțională.”

(La science économique et l'Intérêt général, Editions Galimard, 1974, p. 337)

tea regula numărul de brațe disponibile pe piață — introducând dificultăți noi sau eliminând unele — după nevoile conjuncturii.”

(„Resolution du chômage par la formation permanente — une modeste proposition: la Métamatique“ Direction et Gestion, nr. 2/1975)

Cauzele depresiei — politicile keynesiene

F. A. HAYEK

„SÎNTEM în situația nefericită cînd un om strălucit, lordul Keynes, a convins pe economiști de justetea anumitor teze, care s-au adeverit a fi false. În special ideea că se poate obține ocuparea deplină prin oferta unei cantități suficiente de monedă în vederea creșterii cererii. Această orientare dă rezultate un anumit timp, dar ea dă ocupații în care oamenii nu pot fi angajați la nesfîrșit fără a provoca o inflație crescîndă. Este ceea ce constatăm acum... Și astfel

„Imperativul socialist”

John Kenneth GALBRAITH

„CONDIȚIILE, este evident, nu sînt plăcute pentru cei ce se consideră pázitorii economiei de piață, inamicii socialismului. Și deoarece condițiile și nu preferințele ideologice sînt cele care forțează ritmul în acest sens, încercarea de a te opune nu prea poate avea succes. Nici măcar nu mai poți atribui epitetul de «socialist» unui individ care nu face decît să descrie ceea ce este inevitabil să se facă... Orientarea spre socialism este imperativă în zonele cele mai

O parodie a politicilor „anticidice”

Michel FUSTIER

„SĂ SE ÎNCREDINȚEZE unui grup de savanți eminenti sarcina elaborării unei noi științe — METAMATICA. Savanții respectivi să fie instalați într-un centru construit după principii noi — ceea ce ar da de lucru arhitecților și constructorilor. Noua știință trebuie să fie de o dificultate extremă: introdusă în programele examenelor de admitere ale tuturor institutelor, ea ar întîrzia cu cîțiva ani intrarea

studenților în viața activă. «Rec c'area» succesivă obligatorie a tuturor adulților în domeniul noii discipline ar crea locuri de muncă pentru cîteva milioane de șomeri. Cu ajutorul metamaticii s-ar pu-

Plan și piață

KORNAL JÁNOS
ANTI-EQUILIBRIUM

„PIAȚA este un sistem adaptiv care învață, ai cărui participanți trag învățăminte din propriile lor eșecuri anterioare... Aceasta este o taxă scumpă... cheltuielile de adaptare ale pieței în ultimă instanță sînt suportate de societate. Planificarea este mai ieftină. Planurile se alcătuiesc prin metoda trial and error — încercare și eroare; încercările repetate au loc însă doar pe hîrtie sau în discuțiile „la pregătirea de plan” și nu se concretizează în oscilațiile proceselor reale.

Sistemele economice moderne... sînt reglate de o sferă de reglare complexă, în care piața reprezintă doar unul din factorii de reglare.”

PROGRES TEHNIC ȘI DEZVOLTARE

BULGARIA: Eficientizarea cercetării științifice

ÎN Bulgaria, țară care a alocat pentru dezvoltarea științei 2,3 la sută din venitul național în 1975, funcționează în prezent pe lângă diferite foruri, 380 de institute de cercetări, iar în domeniul științei activează aproape 75 mii de persoane.

Începând din 1968 principala orientare a revoluției științifice și tehnice în economia bulgară este automatizarea completă a producției pe baza tehnicii micro-electronice. A fost aprobat un program național de implantare a sistemelor automatizate de conducere a procesului de producție în 111 întreprinderi industriale. Pe baza acordurilor semnate cu întreprinderi industriale și complexe agroindustriale, cercetarea științifică își aduce contribuția la dezvoltarea energiei nucleare, prospectarea resurselor naturale, elaborarea de noi tehnologii.

În cincinalul următor (1976—1980) obiectivele prioritare ale cercetării științifice vor fi: lărgirea bazei de materii prime și reducerea consumurilor specifice, extinderea în continuare a chimizării economiei naționale, modernizarea și reorganizarea producției.

POLONIA: Concentrarea eforturilor în cercetare

POTENȚIALUL științei — reunind aproape 300 000 de lucrători din care 55 000 profesori, doctori în științe și alte cadre științifice — a cunoscut o dezvoltare continuă în perioada postbelică. Volumul investițiilor în acest domeniu a reprezentat aproape 25 miliarde zloți, respectiv 2,5 la sută din venitul național al țării. Se prevede ca pînă în 1990 ponderea alocațiilor pentru știință din venitul național al Poloniei să atingă 4 la sută, ceea ce înseamnă că sumele destinate dezvoltării științei vor depăși de 8—9 ori nivelul lor din prezent.

A fost elaborat programul general de dezvoltare a centrului științific și de învățămînt al capitalei Poloniei, prevăzându-se că în anul 1990 instituțiile sale științifice vor dispune — împreună cu școlile superioare — de aproape

130 000 lucrători. Totodată, se urmărește concentrarea eforturilor în vederea extinderii activității de cercetare și dezvoltare în domenii ca: electronica, fizica, chimia și tehnica nucleară, mecanica de precizie, automatică, cibernetică, biologia moleculară, medicina, știința conducerii și organizării, științele sociale și politice.

U.R.S.S.: Exportul de licențe

UNIUNEA SOVIETICĂ depășește alte țări industriale din punctul de vedere al ritmului de creștere a exportului de experiență tehnologică, de licențe și brevete. O asemenea evoluție este determinată atât de uriașul potențial economic și tehnico-științific al țării, cât și de realizările într-o serie de domenii ca: tehnica atomică și cea a laserului, producția de noi materiale sintetice, de linii automatizate, punerea în valoare a unor noi surse de energie etc. Numai în anul 1974 în U.R.S.S. au fost create 4 000 de modele de noi mașini, instalații, aparate și mijloace de automatizare și a început producția în serie a 3 500 de tipuri noi de produse industriale.

Exportul de licențe sovietice sporește anual cu aproape o treime, ele fiind achiziționate de 30 de state industrializate din lume și de zeci de țări în curs de dezvoltare. Numai în perioada 1968—1975 firme americane au achiziționat din U.R.S.S., 22 de licențe (în domeniul exploatarei cărbunelui, al metalurgiei neferoase etc.) În numeroase țări capitaliste dezvoltate, pe baza unor licențe sovietice a fost organizată producția de turbobure, de instalații pentru turnarea continuă a oțelului, fabricarea keramzitei (un nou material de construcții) ș.a.m.d. De un larg renume se bucură tehnologia sovietică de răcire prin evaporare a furnalelor, licența respectivă fiind achiziționată de aproape toate țările cu o industrie siderurgică dezvoltată, ca S.U.A., Japonia, R. F. Germania, Australia ș.a.

CEHOSLOVACIA: Conducerea activității tehnico-științifice

CERCETAREA științifică se bucură de o mare atenție în R. S. Cehoslovacă, numărul persoanelor care activează în

acest domeniu ridicându-se la 150 000 de persoane, iar alocațiile — numai de la bugetul de stat — însumînd circa 5 miliarde coroane pe an.

La elaborarea celui de-al 6-lea plan de dezvoltare a economiei R. S. Cehoslovace, accentul principal a fost pus pe corelarea prevederilor privind dezvoltarea științei și tehnicii cu programele vizînd modificări de structură în economia națională. În completarea activității de conducere și organizare, desfășurate de Ministerul federal pentru dezvoltarea tehnică și investiții, au fost create organe centrale cu caracter coordonator, care au misiunea să elaboreze proiecte de introducere a progresului tehnic mergînd pînă la unitățile de bază. Astfel pot fi rezolvate și alte probleme conexe, cum sînt: lichidarea locurilor înguste în domeniul inovației și aplicării acesteia, înlăturarea barierei din calea circulației informațiilor, eliminarea unor lacune în sistemul de conducere a activității de cercetare științifică ș.a.

IUGOSLAVIA: magistrala Belgrad-Bar

RECENT au fost montați ultimii metri de cale ferată pe traseul în lungime de 476 km, care leagă Belgradul de cel mai sudic port iugoslav la Marea Adriatică — Bar. Construcția ei a necesitat investi-

ții de circa 6 miliarde dinari și lucrări deosebit de complexe și dificile (numai tunelurile au o lungime totală de 114 km), executate de zeci de întreprinderi iugoslave.

R P CHINEZA: Valorificarea potențialului energetic

DE UN AN cea mai mare hidrocentrală din R. P. Chineză, de la Liugiasia (pe fluviul Galben) funcționează cu întreaga sa capacitate — 1 225 MW, furnizînd anual economiei naționale 5,7 miliarde kWh

de energie electrică. Întreaga construcție — turbogeneratoarele (din care unul de 300 mii kw), echipamentul dispeceramentului, stația de comutație ș.a. — a fost proiectată și realizată de oamenii de știință, tehnicienii și muncitorii chinezi, confirmîndu-se astfel dată în plus înaltul nivel tehnice atins de industria constructoare de mașini din această țară. Totodată, în R.P. Chineză se pune accentul pe construirea unei vaste rețele de hidrocentrale mici și mijlocii, cu participarea largă a populației, ceea ce permite utilizarea maximă a resurselor locale în acest domeniu. La sfîrșitul anului trecut în mediul rural funcționau circa 60 000 de asemenea centrale electrice, care furnizau o treime din producția totală de energie electrică.

Concomitent cu sporirea producției de energie electrică, care permite ridicarea nivelului agrotehnicii utilizate și extinderea industriei de prelucrare a materiilor prime agricole, dezvoltarea continuă a agriculturii R.P. Chineze este asigurată și printr-o mai bună aprovizionare cu apă datorită construirii a numeroase baraje și bazine de retenție, regularizării cursului apelor.

UNGARIA: 3,2 % din venitul național pentru cercetare

REȚEAUA de cercetare a ajuns în 1974 la 1443 de unități sau amplasamente, cuprinzînd 130 de institute, 1 000 de cadre universitare, 190 de întreprinderi (care dispun de centre proprii de cercetare), birouri de studii ș.a. În ceea ce privește efectivele de specialiști angajați în domeniul cercetării științifice, acestea au sporit de la 2 000 de persoane (din care 1 400 de cercetători) în 1938 la 80 000 de persoane (din care 33 250 de cercetători). Aproape jumătate din numărul total al cercetătorilor sînt profilați pe științe tehnice, circa 6 000 pe științe sociale, 4 000 pe științe naturale și aproape tot atîția în domeniul medical, iar peste 2 800 în științe agricole.

Baza tehnico-materială a sectorului de cercetare se dezvoltă continuu, datorită importanțelor fonduri alocate în acest scop. În 1974, de pildă, pentru cercetare și dezvoltare s-au cheltuit 12,2 miliarde forint, ceea ce reprezintă 3,2 la sută din venitul național al Ungariei.

DE LA RAMBOUILLET LA KINGSTON

Se caută un statut al cursurilor valutare

RAMBOUILLET este castelul de lângă Paris în care s-au întâlnit la mijlocul lunii noiembrie 1975 șefii de stat sau de guvern ai Franței, Republicii Federale Germanie, Italiei, Japoniei, Marii Britanii și Statelor Unite pentru a dezbate probleme ale crizei economice din lumea capitalistă și măsurile care trebuie luate pentru redresarea situației. Kingston este capitala statului Jamaica, unde se vor desfășura în perioada 7-10 ianuarie 1976 - pentru prima oară pe teritoriul unei țări în curs de dezvoltare - sesiunile Comi-

Un mecanism ieșit de sub control

VIITOAREA așezare a cursurilor de schimb reprezintă unul din aspectele reformei monetare care s-a dezbătut cel mai mult în ultima vreme și, totodată, tema în privința căreia s-au manifestat pozițiile cele mai intransigente, divergențele cele mai categorice.

Asupra unui singur punct se realizase până de curând o înțelegere: cel referitor la necesitatea de a se înlătura principiul cursurilor valutare fixe, caracteristic pentru concepția care a stat la baza vechiului sistem monetar internațional de la Bretton Woods. Acest sistem admitea inițial posibilitatea unei abateri de numai plus sau minus 1% a cursurilor față de paritatea monetară, limită care ulterior, în contextul crizei monetare occidentale, a fost lărgită la 2,25%. În cazul când, pe piață, cursurile ar fi avut tendința să depășească limita stabilită, banca centrală era obligată să intervină și să pună în vânzare valute din rezervele oficiale atunci când cursul lor era în creștere, sau să cumpere valute atunci când cursul ar fi scăzut. În felul acesta, cererea și oferta se echilibrău, iar cursurile valutare reintrau pe făgașul stabilit.

Nimeni nu a susținut că principiul fixității cursurilor valutare n-ar fi fost sănătos, că el n-ar fi sprijinit desfășurarea normală a relațiilor economice internaționale, însușind încredere partenerilor de schimburi. Ce putea fi mai atrăgător pentru un furnizor decît certitudinea că la termen, banii încasați de la cumpărător vor avea aceeași valoare de schimb ca în momentul încheierii contractului, deci că de pe urma acestui

contract nu va avea nici un risc valutar? Cursurile valutare fixe constituie cel mai bun sprijin pe care moneda îl poate acorda dezvoltării comerțului internațional.

Păcatul cursurilor fixe este însă că, în condițiile actualelor dezechilibre economice și monetare din lumea capitalistă, ele nu mai sînt realizabile. Dezvoltarea inegală a țărilor capitaliste, generalizarea inflației, cu ritmuri diferite de la o țară la alta, criza economică din principalele țări capitaliste care a dereglat producția, circulația și repartiția bunurilor materiale pe scară mondială, au făcut ca fixitatea cursurilor valutare să devină o himeră, un nonsens economic.

O perioadă, cursurile au putut fi menținute între limitele prescrise de sistemul monetar internațional din 1944 numai cu sacrificii mari de valute din rezervele oficiale ale țărilor în cauză și din împrumuturi externe. În cele din urmă, apărarea lor a trebuit să fie abandonată, iar țările capitaliste dezvoltate au trecut la regimul opus, al cursurilor flotante, lăsînd pe seama cererii și ofertei formarea raporturilor valorice dintre monede. Trecerea la flotarea cursurilor de schimb a constituit un factor de incertitudine și de risc pentru comerțul mondial, provocînd pierderi îndeosebi țărilor în curs de dezvoltare, a căror economie este mult mai puțin aptă de a se apăra împotriva dezordinii create prin trecerea la flotarea cursurilor.

Consens efemer

DACĂ asupra caracterului anacronic al principiului fixității cursurilor s-a căzut repede de acord, alegerea unui principiu nou care să-l înlocuiască s-a dovedit extrem de laborioasă. Un moment s-a crezut că formula adoptată de fostul Comitet al celor 20, în „schia” proiectului de reformă dată publicității în iunie 1974 și anume: „cursuri valutare stabile dar ajustabile, cu posibilitatea trecerii temporare la flotare în situații deosebite, sub controlul F.M.I.”, a reușit să realizeze țările participante direct sau indirect la lucrările Comitetului, adică toate țările membre ale F.M.I. Era o formulă de compromis care cuprindea trei elemente susceptibile să înlocuiască rigiditatea vechiului principiu al fixității, fără însă să devieze fundamental de la spiritul înțelegerilor intervenite la Bretton Woods cu 30 de ani în urmă: **stabilitatea** (care nu este sinonimă cu fixitatea, deoarece admite o anumită variație în limite ceva mai largi în jurul parității decît cele prevăzute la Bretton Woods), **ajustabilitatea** care permite țărilor să utilizeze proceduri mai operative pentru modificarea cursurilor atunci cînd aceasta devine necesară din punct de vedere economic, precum și **flotarea** în cazuri speciale, cu aprobarea F.M.I. și cu respectarea anumitor reguli convenite.

telului interimar al F.M.I. pentru problemele sistemului monetar internațional și Comitetului mixt al F.M.I. și Băncii Mondiale pentru finanțarea dezvoltării.

O apropiere între aceste reuniuni este ușor de făcut. La conferința economică la nivel înalt de la Rambouillet, unul din principalele puncte de pe ordinea de zi l-a constituit examinarea problemelor monetare internaționale și îndeosebi a posibilităților de acord cu privire la regimul cursurilor valutare în cadrul viitorului sistem monetar internațional. La Kingston, Comitetul interimar va căuta să discearnă progresele realizate în apianarea divergențelor existente cu privire la o serie de aspecte ale reformei și, în primul rînd, cu privire la raporturile valorice dintre monede, deci din nou problema cursurilor valutare, considerată cheia de boltă a reformei sistemului monetar internațional.

Dealtfel, rezultatele întîlnirii de la Rambouillet erau așteptate cu interes, între altele, și pentru că ofereau posibilitatea de a se întrezări existența sau lipsa șanselor ca la Kingston să se realizeze o depășire a punctului mort la care duseseră discuțiile precedente din cadrul Comitetului interimar atît în ce privește principiile viitorului sistem internațional, cît și îmbunătățirea statutului F.M.I., ca organism de supraveghere și sprijinire a aplicării acestor principii.

Curînd s-a vădit că formula Comitetului celor 20 a avut parte de un consens efemer și că S.U.A. înțeleg să repună în discuție problema cursurilor valutare. În ultima vreme, reprezentanții S.U.A. au arătat că în condițiile actuale, în care prețurile mondiale sînt departe de a fi stabile, iar mișcările de capitaluri nu sînt determinate numai de nevoile de echilibrare a balanțelor de plăți, ci și de alți factori nedisciplinabili, singură flotarea cursurilor are un caracter realist. Prin urmare, renunțarea la ideea stabilității cursurilor de schimb și legalizarea flotării sînt considerate de S.U.A. drept singura cale de rezolvare rezonabilă a problemei cursurilor în viitorul sistem monetar internațional. „Dreptul de flotare trebuie să fie clar și nestînjnit”, declarase ministrul de finanțe al S.U.A. Simon, la Washington, în cursul sesiunii anuale a F.M.I. - B.I.R.D. din septembrie 1975.

Argumente pro...

PRINCIPALELE argumente aduse în sprijinul flotării au fost următoarele:

— țările sînt eliberate de obligațiile decurgînd din angajamentele lor de a interveni pentru apărarea fixității cursurilor de schimb, obligații care reprezintă adeseori o povară excesivă pentru finanțele lor;

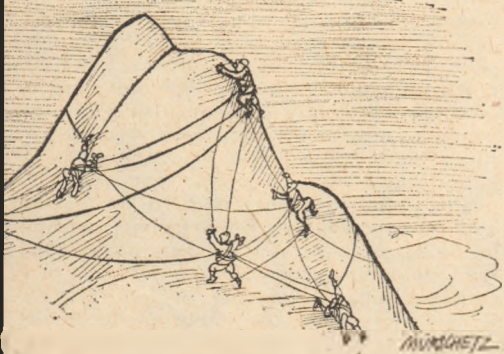
— flotarea conferă țărilor libertatea de a alege politica fiscală, vamală, a veniturilor etc. care le convine;

— flotarea face posibilă renunțarea la paritățile monetare, adică la raporturile valorice fixe, legale, între monede, raporturi stabilite fie pe baza conținutului de aur al fiecărei unități monetare, fie prin raportarea la o anumită monedă luată ca etalon, fie într-alt fel. Ca urmare, devin inutile devalorizările și revalorizările monetare, deci schimbările bruște de parități care au un efect traumatizant asupra economiei naționale;

— rezervele valutare oficiale ținute de băncile centrale sînt folosite în trecut îndeosebi pentru intervențiile pe piețele valutare în scopul menținerii cursurilor își pierd din rațiunea de existență, ceea ce contribuie la reducerea imobilizărilor de fonduri;

— balanțele de plăți se echilibrează mai ușor, flotarea cursurilor valutare constituind un mijloc de echilibrare automată a balanțelor (schematic: scăderea cursului monedei naționale, determinată de cumpărări masive de valută pentru plata unor importuri sporite, face ca importurile să se scumpească, deci să se restrîngă, astfel încît cumpărările de valută se reduc, cursul monedei naționale se redresează — și invers).

— mișcările speculative de capitaluri se restrîng deoarece, cu cit cursurile reacționează mai ușor la cerere și ofertă, cu atît speranțele de câștig sînt mai mici.

Încălțările atingerii culmilor înțelepciunii monetar-financiare, în viziunea caricaturistului săptăminalului Die Zeit.

...și contra flotării

PE LINGA faptul că experiența din perioada actuală a demonstrat relativitatea multora dintre argumentele invocate în favoarea flotării, există obiecții serioase împotriva acestei metode, deoarece ea afectează în sens negativ toate marile decizii economice:

— înșăurează însecuritatea în schimburile economice internaționale, sporind riscurile valutare, dat fiind — între altele — că gradul de competitivitate a produselor la export ajunge să depindă mai puțin de productivitatea întreprinderilor și mai mult de fluctuațiile monetare;

— frânează investițiile, întrucât costul lor real devine incert din cauza fluctuației cursurilor;

— face și mai dificilă elaborarea previziunilor economice, de care depinde alegerea soluțiilor optime;

— deteriorizează în primul rind comerțul cu străinătatea al țărilor în curs de dezvoltare, făcând să scadă puterea de cumpărare a produselor exportate de aceste țări.

Argumentele împotriva flotării au fost invocate de Franța pentru a sprijini formula adoptată de Comitetul celor 20 și a combate teza americană. „Flotarea nelimitată a monedelor, obstacol pentru redresarea economică și pentru dezvoltarea schimburilor internaționale — arăta ministrul francez al economiei și finanțelor, Fourcade, la sesiunea din septembrie 1975 a Fondului Monetar Internațional —, îmi apare ca reprezentând cea mai gravă dare înapoi pe care organizarea monetară a cunoscut-o de 30 de ani încoace”.

Unii comentatori au considerat că disputa dintre SUA și Franța pe tema flotării cursurilor valutare ascunde de fapt temeuri mult mai profunde decât cele de ordin teoretic. Cauza principală a divergențelor — se arăta — ar fi de ordin politic. Astfel, teza flotării a fost promovată de partea americană deoarece vine în întimpinarea intereselor economice și politice fundamentale ale Statelor Unite. Odată legalizată, flotarea ar scuti SUA de a se angaja să garanteze cursul dolarului, așa cum s-ar întâmpla dacă ar fi adoptată formula stabilității cursurilor. În felul acesta, dolarul ar putea fi folosit mai departe pentru finanțarea politicii americane expansioniste. Franța are, dimpotrivă, interesul de a contracara această politică în scopul apărării intereselor franceze pe diferite piețe externe și, ca atare, a rămas credincioasă formulei adoptate de Comitetul celor 20.

Termenii unei reconcilieri

AVIND în vedere că nici o țară, oricât ar fi de puternică, nu poate accepta prelungirea la infinit și accentuarea dezechilibrelor și dezordinii economice în lume, ele repercutându-se în cele din urmă și asupra propriei economii, atât SUA cât și Franța au ajuns la concluzia că discuțiile privind reforma sistemului monetar internațional trebuie să avanseze și că aceasta presupune, în primul rind, înlăturarea handicapului cursurilor valutare, realizarea unei apropieri a punctelor de vedere în problema raporturilor valorice dintre monede. Pe această apropiere s-a contat la Fondul Monetar Internațional, încă în cursul sesiunii din septembrie 1975, cînd se făceau aluzii cu privire la creșterea șanselor ca la întrunirea din ianuarie 1976 a Comitetului interimar să se înregistreze progrese însemnate în direcția realizării reformei.

Acordul intervenit la Rambouillet în problema monetară este redat în Declarația comună a șefilor de stat sau de guvern participanți la întrunire în termenii următori: „În ce privește problemele monetare, ne afirmăm intenția de a acționa pentru o mai mare stabilitate. Aceasta implică eforturi în vederea reinstaurării unei mai mari stabilități în condițiile economice și financiare de bază ale economiei mondiale. Totodată, autoritățile monetare vor acționa pentru a contracara dezordinea de pe piețe sau fluctuațiile neregulate ale cursurilor valutare. Salutăm reconcilierea, realizată la cererea multor țări, dintre punctele de vedere ale SUA și Franței privind necesitatea stabilității pe care reforma sistemului monetar internațional trebuie s-o promoveze. Această reconciliere va facilita un acord prin intermediul F.M.I. la viitoarea sesiune din Jamaica a Comitetului interimar, privind problemele aflate în suspensie în legătură cu reforma monetară internațională”.

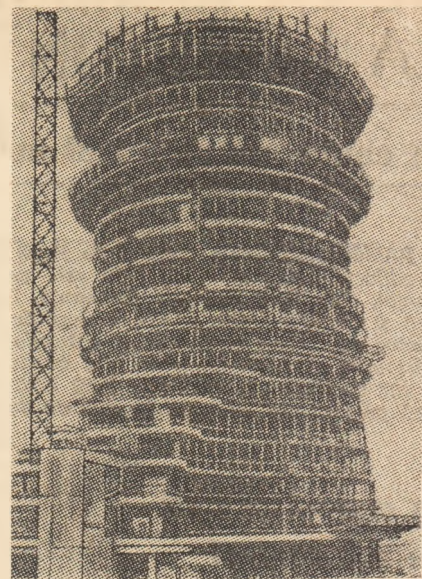
După cum se poate constata, afară de triplă accentuare în text a cuvintului „stabilitate” și de legătura care se face între stabilitatea monetară și stabilitatea condițiilor economice și financiare, Declarația comună se referă la „reconcilierea” punctelor de vedere ale SUA și Franței fără să precizeze în ce constă această reconciliere. Nici declarațiile participanților la întrunire nu au fost mai explicite. William Simon, ministrul de finanțe al SUA, a declarat că SUA și Franța au semnat un acord „pentru a încerca să pună capăt fluctuațiilor intermitente ale cursurilor valutare” și că acest acord „constituie rezultatul a 25 de luni de negocieri intense”. Ministrul american și-a exprimat speranța că acordul va putea permite Comitetului interimar să exercite un control zilnic asupra cursurilor valutare și să intervină pentru a le stabili ori de câte ori ele variază „fără un motiv economic profund”.

Deși textul acordului intervenit la Rambouillet nu a fost dat publicității după reuniune, comentarii occidentali au apreciat că acesta pare a fi adus anumite elemente liniștitoare pentru partea franceză, în sensul unei oarecare stabilități monetare. Este știut că, în urmă cu câteva luni, cînd cursul dolarului scăzuse mult față de francul francez, economia Franței a avut de suferit, pierzînd importante contracte de export în favoarea unor societăți americane, devenite mai competitive decât cele franceze din cauza cursului dolarului.

În compromisul intervenit, SUA au renunțat la ideea flotării neîngrădite, recunoscînd că o asemenea flotare poate duce la dezechilibre primejdioase și, implicit, au admis necesitatea ca autoritățile monetare să intervină pe piață pentru frinarea flotării. Franța a cedat în sensul renunțării temporare la principiul stabilității cursurilor, recunoscînd că în etapa actuală acesta nu este aplicabil și că aplicarea lui trebuie amînată.

Se conturează, astfel, ideea acceptării unor acțiuni în doi timpi: la început, principalele puteri financiare occidentale vor acționa în sensul recunoașterii dreptului la flotare, însă cu luarea de măsuri pentru „contracarea dezordinii pe piețele valutare sau a fluctuațiilor excesive ale cursurilor de schimb”. Deci, o flotare „disciplinată” prin intervențiile băncilor centrale din SUA, RFG, Franța și din celelalte state care au aderat la „șarpele” comunitar, precum și din Japonia. Mai târziu, țările membre ale F.M.I. vor conveni asupra reînțarcerii la un sistem de cursuri mai stabil, aflat sub controlul Fondului.

Avînd în vedere că pentru trecerea la cursurile stabile nu s-a precizat nici un termen, astfel încît perioada de „flotare con-

Acest „turn de la Basel”, aflat în prezent în construcție, urmează să adăpostească în curînd birourile Băncii Reglementelor Internaționale.

trolată” va putea dura multă vreme, unii comentatori au apreciat că dintre cei doi protagoniști, Franța este aceea care a cedat cel mai mult în compromisul realizat la Rambouillet.

Oricum ar fi, se poate considera că întrunirea din noiembrie 1975 a celor șase țări a confirmat speranțele ca în Jamaica să se marcheze intrarea într-o fază nouă a lucrărilor de reformă a sistemului monetar internațional și de îmbunătățire a statutului F.M.I. Nu trebuie însă uitat că noul statut al cursurilor valutare, cu toată importanța lui, nu constituie decît unul din obiectivele reformei, deci unul din punctele de pe ordinea de zi a sesiunilor de la Kingston.

Dacă despre o parte din aceste puncte se consideră că nu vor întimpla dificultăți de soluționare (cum ar fi cea de-a șasea revizuire a cotelor de participare a țărilor membre la F.M.I., asupra căreia există un acord aproape general), despre altele se știe că divergențele nu s-au aplanat. De exemplu, vânzarea unei părți din aurul deținut de F.M.I. și provenit din depunerile țărilor membre în cadrul cotei, în scopul creării de resurse pentru Fondul special destinat sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare cu venituri mici, a provocat pe de o parte divergențe între conducerea F.M.I. și juriști cu privire la dreptul acestui organism de a vinde aurul, iar pe de altă parte o controversă asupra dreptului băncilor centrale de a cumpăra aur la prețul pieței. Întrucît acest drept este contestat de actualul statut al F.M.I., întreaga problemă a aurului F.M.I. a rămas deschisă, deoarece numai în ipoteza în care băncile centrale ar putea apărea pe piață în calitate de cumpărător, F.M.I. ar putea apărea în calitate de vânzător, fără a provoca o prăbușire a prețului. O altă problemă controversată este aceea a prelungirii pe anul 1976 a facilității petrolului, unele țări preferînd un aranjament general pentru utilizarea mai largă a facilităților curente de credit ale F.M.I. Se mai așteaptă de la sesiunile din Jamaica îmbunătățirea finanțării compensatorii a F.M.I., prin care se caută echilibrarea diferențelor de venituri din export ale țărilor producătoare de materii prime, provocate de oscilațiile prea accentuate ale prețurilor.

Rămîne de văzut, în ianuarie, în ce măsură speranțele de la Rambouillet se vor confirma la Kingston.

dr. C. KIRIȚESCU

MINICALCULATORILE CONCUREAZĂ RIGLA DE CALCUL

DE MAI BINE de trei ani în unele școli se experimentează folosirea de către copii a calculatoarelor electronice de buzunar în orele de matematică și fizică începând cu clasa a V-a. Într-adevăr, prețul acestor calculatoare a ajuns să fie mai mic decât al unei rigle de calcul.

Studii de prognoză elaborate de firma americană „Frost and Sullivan” estimează piața calculatoarelor de buzunar la circa 77 milioane de bucăți la orizontul anului 1980. Dealtfel situarea calculatorului de buzunar în gama cadourilor personale, alături de ceasul „digital” și alte rezultate ale procesului de miniaturizare și electronicizare, spun ceva despre perspectivele pieței.

ISL

ACESTEA sînt doar „ecouri” în publicul larg ale dramaticei dinamici a tehnologiei din industria electronică, în particular a tehnologiei circuitelor integrate pe scară largă (I.S.L.). În această tehnologie, numărul mare de celule de memorie și circuite logice interconectate necesar pentru a forma microprocesorul unui calculator se poate realiza pe una și aceeași pastilă, obținându-se astfel un număr mare de funcții de calcul la un preț de cost redus.

Un microprocesor nu este un calculator, ci doar o parte a sa. Pentru a realiza un calculator mai trebuie adăugate o memorie și circuite de intrare-ieșire pentru operarea cu echipamente periferice (de exemplu imprimante, discuri, console, cititoare de cartele etc.). Microprocesorul este partea de control a unui mic calculator, parte care grație I.S.L. reprezintă ca volum mai puțin de jumătate dintr-o cutie de chibrituri. Procesoarele „clasice” cu circuite integrate aveau în cel mai bun dintre cazuri volumul unui magnetofon.

Puțini întrevădeau această miniaturizare înainte de saltul făcut prin realizarea calculatoarelor cu tranzistoare în locul celor cu tuburi sau chiar înainte de saltul următor reprezentat de înlocuirea tranzistoarelor discrete cu circuite integrate. Să ne reamintim că primele calculatoare — cu tuburi — erau mari cit o tribună de stadion. Prin introducerea tranzistoarelor, dimensiunile procesorului s-au redus pînă la cele ale unui dulap. Fiecare asemenea salt, însoțit de o reducere a costurilor, a fost urmat de o multiplicare rapidă a utilizărilor posibile, deschizînd drumul unor noi progrese.

Minicalculator la minipreț

APARITIA microprocesorului revoluționează întreaga gamă de echipamente electronice. Începînd cu electronica aplicată în diferite ramuri industriale, în telecomunicații, continuînd cu instrumentele electronice și terminînd cu tehnologia calculatoarelor, în toate aceste ramuri re-proiectarea sistemelor în jurul microprocesoarelor duce la atingerea unor performanțe tot mai ridicate și la substanțiale reduceri de costuri.

De la controlul traficului rutier la cel al proceselor techno-

logice cele mai complexe și mai diferite (cum ar fi detectarea greșelilor în interconectarea elementelor unui calculator sau laminarea metalelor), de la supra-vegherea condițiilor de mediu înconjurător la controlul instalațiilor de dezvoltat, de la construirea mașinilor-unelte cu comandă program la măsurarea precisă a distanțelor cu ajutorul ultrasunetelor, toate sînt aplicații în industrie ale noii tehnici.

Microprocesorul deschide o întreagă gamă de noi aplicații și pentru minicalculator, care înainte nu erau justificate din punct de vedere economic. De aceea apariția microprocesorului creează o nouă piață nu numai pentru el însuși, ci și pentru minicalculator. Noțiunea de minicalculator nu se referă atît la dimensiuni, care după cum am văzut s-au redus continuu, cît la puterea de calcul legată indisolubil de capacitatea de memorie.

Progresele tehnologice se reflectă în dinamica prețurilor minicalcutoarelor care, ajungînd la nivelul de 20 000—60 000 de dolari, au devenit accesibile și unor firme mai mici, care pînă acum nu se puteau servi de un calculator decît prin time-sharing sau prin abonarea la un centru de calcul. Pînă prin 1970 un calculator nu putea fi obținut cu mai puțin de 100 000 de dolari, dar de regulă cu citeva sute de mii de dolari. Ca urmare a prețului mai accesibil, numai în 1974 s-au vîndut în S.U.A. circa 27 000 de minicalcutoare, estimății recente indicînd posibilitatea vînzării a 49 000 de bucăți în 1977. Ritmuri de creștere a producției de calculatoare de 20% și chiar 30% pe an au devenit obișnuite. Chiar într-un an de criză cum a fost 1975, cînd vînzările de calculatoare au scăzut valoric, în S.U.A. cu 22% (la 6,4 miliarde de dolari), vînzările de calculatoare mici și mijlocii au cunoscut o creștere, în condițiile în care prețurile lor unitare s-au redus. Față de numai 100 milioane de dolari acum zece ani, în 1975 vînzările de minicalcutoare au atins 1,5 miliarde de dolari.

Semnificativ pentru diversificarea gamei utilizărilor și pentru adaptabilitatea minicalcutoarelor la cele mai diferite nevoi este și faptul că dacă acum un deceniu practic întreaga producție de minicalcutoare era folosită în cadrul ramurii respective a industriei electronice, în prezent ponderea utilizărilor

Cînd copiii utilizează o tehnică, mai tinără ca ei...

finali din afara ramurii a depășit 50%.

Odată cu lansarea unor seturi de componente ca microprocesoare, memorii, circuite de intrare-ieșire etc., la care se adaugă documentația tehnică necesară, s-a deschis și posibilitatea construirii de către fiecare utilizator a unui calculator adaptat nevoilor sale specifice. Prețul unui asemenea minicalculator livrat sub formă de piese detașate care rămîn doar să fie asamblate a scăzut în prezent sub 500 de dolari. Firma care l-a lansat speră să realizeze anul viitor vînzări de cel puțin 7 milioane dolari de pe urma lui.

Limita aplicațiilor:

capacitatea de inovare

FĂRĂ a mai insista asupra revoluției pe care microprocesoarele o produc, în mod firesc, în lumea sistemelor de calcul (prin creșterea „inteligenței” perifericelor, care sporește capacitatea de utilizare a întregului sistem), pătrunderea microprocesoarelor în lumea bunurilor de consum și a serviciilor, care se va intensifica în anii ce vin, ne interesează în mod particular în contextul de față.

La bordul automobilului, de exemplu, microprocesoarele își vor găsi utilitate pentru asigurarea unui consum optim de benzină al motorului, schimbarea vitezelor, controlul emisiei gazelor de eșapament, în sisteme antiderapante sau la detectarea automată a cauzelor unei pene. Grație aceleiași tehnici miniaturale, ceasurile „digitale” vor servi peste cîteva ani și la diferite calcule de timp, oferînd și informații suplimentare privind vremea sau temperatura corpului... În sectorul distracțiilor se întrevăde posibilitatea simulării unor jocuri (ca cele mecanice actuale), dar la un nivel rezervat pînă acum doar aplicațiilor militare sau proiectoare spațiale. Achitarea mărfurilor cumpărate la casele de la ieșirea dintr-un supermagazin este de pe acum facilitată de indicarea exactă a prețului la simpla precizare a cantității dintr-un anumit produs, eliminînd posibilitatea oricărei rotunjiri... Și enumerarea utilizărilor deja realizate sau numai avute în vedere ar putea continua.

În viitor aplicația microprocesoarelor pare a fi limitată doar de imaginația inginerilor. Previzuni optimiste afirmă că da-

că peste 12—18 luni (deosebirea de opinii privește numai data exactă) o firmă nu va incorpora un microprocesor în proiectarea sa, riscul este mare ca ea să fie foarte necompetitivă.

Aceste previziuni pornesc în primul rînd de la ideea că prețurile de fabricație ale echipamentelor electronice pot fi mult reduse printr-o proiectare în care s-au inclus microprocesoare. Microprocesoarele duc la evitarea situației grave cînd se lansează produse noi deja uzate moral în momentul apariției. Un motiv pentru care se introduc microprocesoarele este faptul că scurtarea pe această bază a ciclului proiectare—produs finit permite un răspuns rapid în competiția pentru cîștigarea pieței.

Ca orice salt calitativ conștient, microprocesorul este efectul unor acumulări cantitative, tehnologice, dar are și neajunsul unui compromis. Aici compromisul se face între viteza de operare (viteza cu care el poate executa instrucțiunile) și dimensiunea redusă a întregului sistem. Din circuitele clasice s-a eliminat „balastul” de tranzistoare necesar tocmai obținerii de viteze mari de lucru, folosindu-se scheme cu circuite simple (ce ocupă spațiu mic), circuite a căror viteză este încă relativ redusă. De aceea în aplicațiile unde viteza de operare este esențială, ca, de exemplu, la calculatoarele avioanelor supersonice, schemele clasice de procesoare neintegrate pe scară largă pot fi mai bune pînă cînd tehnologiile nou inventate vor aduce avantajul mult dorit al vitezei și în tabăra microprocesoarelor.

Relevînd numeroasele și variatele aplicații ale microprocesoarelor, producătorii previn totuși că deși poate părea posibil să se înlocuiască orice minicalculator cu un microprocesor, trebuie manifestată grijă... „să nu se ceară unui băiețel să execute munca unui adult”.

Nu trebuie trecute cu vederea eforturile tehnologice mari care au fost necesare pentru obținerea actualelor circuite integrate pe scară largă, precum și faptul că numai puține firme în lume au reușit pînă acum să obțină microprocesoare. Dar este clar, totodată, că microprocesoarele sînt încă susceptibile de un mare progres, de care vor beneficia cu siguranță și copiii de școală de care aminteam la început.

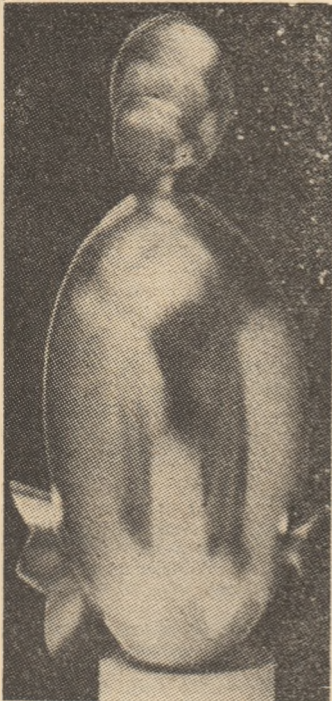
ing. Alex. ZAMFIRESCU
I.P.R.S. Băneasa

Monedă forte

INTR-O vreme în care puterea de cumpărare a banilor continuă să scadă continuu în Occident, operele de artă au devenit cea mai convingătoare varietate de monedă forte. Recoltele de profituri generate de petrol sau automobile sînt adesea convertite în tablouri de Gauguin și Picasso — și tranzacțiile încheiate în ultimii ani la bursa operelor de artă dovedesc că asemenea investiții se numără printre cele mai rentabile. Pe lista recordurilor înregistrate la o licitație rămasă celebră, organizată de galeriile Sotheby la New York, figurează alături de Picasso nume ca Braque, Léger, Giacometti sau Constantin Brâncuși.

Pentru „Negresa blondă”, cunoscuta

sculptură de bronz șlefuit (în fotografie) a lui Brâncuși, galeriile Marlborough au plătit 750 000 de dolari, cel mai mare preț acordat vreodată pentru o sculptură modernă. Galerile Marlborough și ceilalți cumpărători sînt fără îndoială conștienți ceea ce unul dintre organizatorii licitației a definit drept „o accentuată preferință generală pentru arta secolului al XX-lea”.

Timpul are și el influența lui asupra valorii operelor de artă, în special a celor „de factură modernă”. În 1960, „Negresa de valoare lucrărilor achiziționate și de blondă” s-a vîndut la prețul de 40 000 de dolari. Cu circa trei decenii înainte, „Pașărea măiastră”, o altă piesă de bronz șlefuit, executată în aceeași perioadă, și totodată cea mai cunoscută sculptură a lui Brâncuși astăzi, era confiscată de funcționarii de vamă din același New York ca fiind „o bucată de metal galben strălucitor” ce se pretindea a fi o operă de artă!

Opțiuni pentru înnoire

UN SONDAJ, efectuat recent de revista *L'Usine Nouvelle* în rîndul industriași-

lor și cadrelor de conducere din industria franceză asupra intențiilor de înnoire pe linia cerințelor progresului tehnic, a relevat că pînă la finele anului viitor 57% din întreprinderile cercetate vor să lanseze pe piață produse noi. În 57% din cazuri, produsele noi urmează a fi adaptate în mod special pentru export (pentru a compensa îngustarea pieței interne). În 36% din opțiunile pentru înnoire, produsele noi vor fi concepute să dureze mai mult, iar 16% dintre ele vor putea fi reparate mai ușor.

Aproximativ 70% din conducerea întreprinderilor cercetate proiectează să-și modifice procesul de producție, urmărind prin aceasta — în ordinea importanței — sporirea productivității muncii, a rentabilității și a securității în muncă, în timp ce problema creării de noi locuri de muncă, cea a economisirii energiei și materiilor prime și cea a combaterii poluării mediului înconjurător figurează — aparent paradoxal în actualele condiții conjuncturale — pe ultimele locuri pe lista preocupărilor.

Dromaderi și alimentație

ÎN ZONELE aride și semiaride, care se învecinează cu deșertul Sahara, trăiesc circa un milion de dromaderi (cămile cu o singură cocoșă), care joacă un rol important în viața populațiilor respective. Un studiu întocmit sub auspiciile UNESCO, pe baza experienței creșterii turmelor de dromaderi în sudul Tunisiei, evidențiază avantajele ameliorării metodelor practice în acest domeniu. Cămilele, importantă forță de tracțiune în lucrările agricole, dau și lapte, carne și lînă de calitate superioară. Aplicarea unor metode zootehnice și veterinare moderne — se apreciază în studiul amintit — ar putea inversa tendința de reducere a șeptelului de dromaderi în regiunile învecinate cu Sa-

hara, contribuind astfel la îmbunătățirea alimentației locuitorilor din zona respectivă.

Competiție pentru locul doi

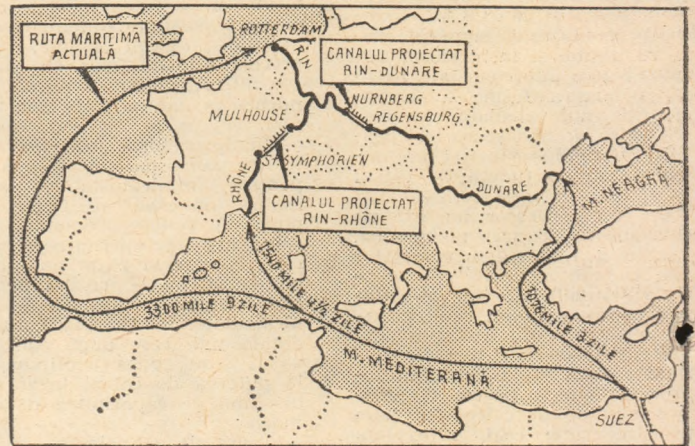
ÎN LIGA exportatorilor de petrol, unde în frunte se situează ferm Arabia Saudită, locul doi ocupat în prezent de Iran ar putea să fie preluat la sfîrșitul deceniului de Irak. În această țară informează *The Economist*, sînt prevăzute investiții masive în extracția petrolieră care pînă în 1980 vor mări capacitatea zilnică de pro-

ducție la 6 milioane barili. Cifra se apropie de producția maximă estimată pentru Iran (pe baza unor date revizuite ținînd seama de scăderea presiunii în unele din principalele zăcăminte iraniene).

Recent, *American Oil and Gas Journal* relua informații după care au fost descoperite noi zăcăminte petrolifere la vest de Bagdad, cu rezerve mai mari decît orice zăcămintă cunoscută în vreo altă țară din regiune. În primele 9 luni din 1975, producția Irakului a fost cu 22% superioară celei din anul trecut. Se măresc și capacitățile de transportare a țițeiului extras: trei conducte în curs de construcție sau extindere vor avea împreună o capacitate zilnică de 4,5 milioane de barili.

Suez — Marea Nordului

UN VIS mai vechi de a lega Marea Nordului, Mediterana și Marea Neagră între ele este pe cale de realizare practică prin două canale: Rhône — Rin și Dunăre — Rin. Un proiect francez dat de curînd publicității prevede ca la sfîrșitul viitorului deceniu această îndrăzneată operă umană să fie mult avansată prin construcția canalului Rhône — Rin, pentru care Franța alocă 1,3 miliarde dolari. Un alt proiect, încă nedeșăvîșit, este de a se completa

această legătură printr-un canal între Dunăre și Rin. Drumul pe noile rute se va scurta considerabil. Astfel, în locul actualei rute maritime Suez — Gibraltar — Rotterdam care are o lungime de circa 3 300 mile și necesită circa 9 zile, ruta Suez — Marsilia — Rhône — Rin — Rotterdam va fi de circa 1 540 mile și va necesita 4 zile și jumătate. Cel mai scurt drum va fi însă Suez — Marea Neagră — Dunăre — Rin — Amsterdam, lung de 1 071 mile și necesitînd doar circa 3 zile de călătorie. Aceste legături între Suez și Marea Nordului vor prileji, după expresia președintelui Franței, „o mare înfîlnire economică și geopolitică a Europei”.

Covorul de oțel

LA ULTIMA reuniune anuală (noiembrie 1975) a Asociației siderurgistilor din R. F. Germania au fost evocate cîteva fapte din care reiese deosebit de pregnant importanța oțelului în lumea contemporană. În decursul întregii istorii a omenirii au fost produse pînă în prezent circa 16 miliarde de tone oțel, din care jumătate în ultimii 15 ani. Cele 16 miliarde tone ar fi suficiente pentru a acoperi întregul teritoriu vest-german cu un covor de oțel, gros de 8 milimetri. Volumul consumului anual de oțel în lume — aproximativ 700 milioane tone — este depășit numai de materiile prime energetice: petrol și cărbune, de alimente (cereale) și de minereuri și lemn. Ca material de construcție, însă, oțelul nu a fost depășit pînă în prezent de nici un alt produs.

Utilizarea eficientă a informației

UN STUDIU publicat de revista engleză *Engineering Management*, pe baza sintetizării experienței industriei engleze în utilizarea informației științifice la elaborarea unui număr de 30 de noi tipuri de produse, conține concluzii interesante pentru orientarea cercetătorilor. În scopul de

Stadiul	(în %)		
	Sursele de informație externe	În contacte perso-nale	contacte perso-nale
Au generat ideea de bază	2	1	-
Au determinat soluția problemei elaborate	35	24	28
Au stimulat măsuri pe linia rezolvării problemei	18	23	12
Au restrâns sfera soluțiilor posibile	19	26	13
Au definit parametrii fundamentali ai problemei	6	13	16
Au asigurat efectuarea probelor, legăte de soluția proiectată	17	11	28
Au constituit cauza soluționării nesatisfăcătoare a problemei	3	2	3
	100	100	100

a ușura aprecierea importanței diferitelor surse de informații, acestea au fost grupate în trei mari categorii: externe (în esență, materiale publicate — reprezentând 29% din ansamblul informației), interne (rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul firmelor industriale — 34%) și contactele personale (îndeosebi cu cadre universitare și specialiști din industrie — 37%).

După cum arată autorii studiului, proporțiile utilizării uneia sau alteia dintre sursele de informații menționate diferă sensibil în funcție de specificul fiecărei ramuri sau întreprinderi, de problematica sa tehnologică și nivelul de organizare a cercetării proprii etc., important fiind — în aspectul eficienței acțiunii de înnoire a producției — să fie folosite toate sursele de informații.

Boom-ul cărții poștale ilustrate

25 MILIOANE de cărți poștale ilustrate sînt trimise și primite în fiecare an în Franța. Mulți din destinatarii nu le acordă o atenție specială, dar tot mai mulți le colecționează și în vremea din urmă le și tranzacționează: în 1973 a avut loc prima licitație de cărți poștale ilustrate, iar în luna noiembrie a acestui an, într-un mare hotel parizian, s-a organizat primul Salon internațional al cărții poștale vechi (1880—1914). Interesul crescînd pentru ilustrate s-a reflectat asupra prețurilor lor, care numai în cursul anului 1975 au crescut de

peste două ori. Printre subiectele cele mai cotate se numără tramvaie, căi ferate, nave, mari catastrofe naturale, dar mai ales desenele unor ilustratori ai epocii. Astfel, relatează săptămînalul *L'Express*,

o carte poștală ilustrată de Mucha (vezi fotografia) s-a vîndut la salonul amintit cu 550 de franci.

Miliarde pentru proiecte feroviare

ÎN PREZENT în 42 țări din lume sînt elaborate sau se află în curs de aplicare programe de extindere, modernizare și electrificare a rețelei feroviare de bază. Astfel, de pildă, se prevede dezvoltarea sistemului transporturilor feroviare în Brazilia, Mexic, Spania (construirea magistralei Madrid — Barcelona — granița franceză) etc.; acțiuni de modernizare și electrificare sînt preconizate în Algeria, Grecia (liniile Atena—Salonic și Atena — Patras), Turcia (linia Ankara—Istanbul), Iran, S.U.A. ș.a.

După evaluările specialiștilor britanici, investițiile pentru extinderea și modernizarea rețelei feroviare în țările Africii, Orientului Apropiat și Mijlociu, ale Americii de sud și de nord, ale Asiei de sud-est, precum și în Australia vor însuma — pînă în 1979 inclusiv — aproximativ 7 miliarde lire sterline. Investițiile destinate realizării unor sisteme rapide de transport urban pe șine în aceleași regiuni (plus Europa occidentală) sînt estimate, suplimentar, la 3,8 miliarde lire sterline.

Tinîndu-se seama de tendința de intensificare a afluxului de comenzi în domeniul materialului rulant și echipamentului feroviar, în cercurile de specialitate se apreciază că, în următorii ani, furnizorii acestei piețe se vor bucura de o situație avantajoasă.

Concluzii după un salon fotografic

DESFĂȘURAT nu demult în capitala Franței, Salonul fotografiei și cinematografului a reunit peste 500 de exponanți veniți din 23 de țări. În urma acestui salon s-au desprins cîteva concluzii: utilizarea crescîndă a camerelor cu pistă sonoră, dotarea tot mai frecventă a aparatelor reflex 24x36 cu un dispozitiv de expunere automată, ameliorarea caracteristicilor optice, dotarea tot mai multor aparate de proiecție cu telecomandă și punere la punct automată, lansarea primului aparat Instamatic dotat cu teleobiectiv, și altele.

În scopul de a stimula interesul pentru fotografie al unor oameni care au practicat-o cîndva — și de a-și promova astfel vînzările — unele firme, printre care Kodak, au recurs la achiziționarea la un preț redus a aparatelor vechi ale celor care cumpărau un aparat nou produs de ele.

„Parcul” mondial de televizoare

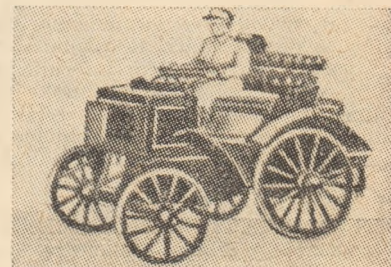
DUPĂ APRECIEREA revistei americane „Television Digest”, anul trecut numărul televizoarelor aflate în funcțiune în întreaga lume a ajuns la 364 milioane, înregistrînd o creștere de 20 milioane de aparate față de 1973. În ceea ce privește televizoarele în culori, se consideră că în acest an „parcul” lor mondial depășește pragul de 100 de milioane. Printre țările capitaliste, S.U.A. se situează detașat în frunte, cu 121,1 milioane de televizoare în funcțiune în 1974; urmează Japonia (cu 25,5 milioane), R.F.G. (17,6 mil.), Anglia (16,81 mil.), Franța (13,71 mil.), Italia (12,45 mil.), Canada (9,8 mil.), Brazilia (8,5 mil.), Spania (6,12 mil.) ș.a.m.d.

Automobilul acum opt decenii

ÎN DECURSUL istoriei sale de peste trei sferturi de veac, automobilul a evoluat continuu, sub diferite aspecte, pînă s-a înrădăcinat profund în viața noastră cotidiană.

La început, de pildă, automobilele circula fără tăblița cu numărul de înregistrare. Se consideră că primele tăblițe au apărut în circulație la Paris, în mai 1899, din inițiativa a doi proprietari de automobile. Peste un an toate automobilele din Paris purtau deja un număr de înregistrare.

În ceea ce privește moda, în primele decenii toate automobilele aveau obligatoriu culoarea neagră. La New York, de pildă, cea dintîi mașină de altă culoare — galbenă — a apărut abia în vara anului 1919 și aparținea unei ambasade străine.

Panhard tip 1891

Prima regulă de circulație formulată în Anglia suna astfel: „Căruțele mecanice vor trebui conduse de cel puțin trei persoane. Ele sînt obligate să se deplaseze cu o viteză de cel mult 3 km în orașe și de cel mult 8 km în zonele rurale. În orașe în fața căruței mecanice va trebui să alerge un om cu un steag roșu, pentru a preveni populația asupra pericolului”.

Și totuși, după cum rezultă din arhive, primele accidente de circulație cauzate de automobil datează încă din 1896. La procesul primului accident mortal înregistrat în Anglia, în vara aceluiași an, principalul cap de acuzație l-a constituit depășirea vitezei legale de circulație pînă la 7 km. pe oră.

Mătase din frunze de stejar

CREȘTEREA viermilor de mătase — deci și producția de mătase naturală — este limitată pînă în prezent geografic de preferința... „producătorilor direcți” pentru frunzele de dud. Dar, pe baza unei munci de selecție și aclimatizare, care a durat două decenii, la Academia agricolă din R.S.S. Ucraineană s-a reușit să se obțină un vierme de mătase autohton care devorează cu același succes frunzele de stejar. Spre deosebire de viermii de mătase cu „gusturi” similare, care trăiesc în anumite regiuni din Asia, acesta se maturizează de două ori mai repede — respectiv în trei luni, ceea ce face posibilă rîspîndirea sa în zone cu clima temperată.

Pe de altă parte, textiliștii opinează că mătasea furnizată de viermele „de stejar” are calități superioare celei obținute de la viermele „de dud”: absoarbe umiditatea, este rea conducătoare de electricitate, rezistentă la lumina soarelui și la spălat, iar îmbrăcămintea confecționată din ea „respiră” pe timp călduros.

O politică în slujba păcii și colaborării internaționale

(Urmare din pag. 3)

nență a securității pe continent. România consideră că trebuie făcut totul pentru dezvoltarea colaborării și înțelegerii în zonă, pentru găsirea unor forme concrete de extindere a colaborării pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și buneii vecinătăți, fără trupe și baze militare străine, fără armament nuclear, pentru ca în această regiune să nu se mai repete tragediile trecutului care au adus Balcanilor tristul renume de „butoi de pulbere al Europei”. Țara noastră a făcut numeroase propuneri pentru atingerea acestui țel și sprijină propunerile similare făcute de alte țări. România a răspuns favorabil inițiativei premierului Karamanlis al Greciei și se pronunță pentru întrunirea cât mai curând a reuniunii ministeriale care să discute problemele colaborării economice între țările balcanice.

ÎN CONCEPȚIA ROMÂNIEI, între aspectele politice, economice, juridice și militare ale vieții internaționale, ale păcii și securității, există o legătură logică, dialectică, deoarece problemele economice îmbracă și aspecte politice, în timp ce problemele politice au substanță economică, iar ambele sint, în mare măsură, condiționate de negocierile militare, indiferent dacă acestea se poartă la Geneva, Viena, New York sau în altă parte. Pornind de la faptul că în Europa sint concentrate cele mai puternice forțe militare din cîte a cunoscut istoria, inclusiv armament nuclear, țara noastră consideră că pacea și securitatea pe continentul european — ca de altfel și în întreaga lume — nu pot fi concepute fără adoptarea unor măsuri hotărîte de dezarmare. Tocmai de aceea, România se pronunță ferm pentru înfăptuirea dezarmării generale și complete, și în primul rînd a celei nucleare, fiind hotărîtă să participe activ la dezbaterile și rezolvarea acestei probleme deosebit de importante a zilelor noastre. Dînd glas preocupărilor sale în această privință, România a prezentat la sesiunea a XXX-a a Adunării Generale a O.N.U. un amplu document privind „Poziția României în problemele dezarmării, în primul rînd ale dezarmării nucleare, și în instaurarea unei păci trainice în lume” — document care ilustrează în modul cel mai elocvent înalta responsabilitate de care dă dovadă țara noastră față de soarta păcii și colaborării internaționale, față de destinele omenirii în general.

România consideră că trebuie făcut totul pentru eliminarea inerției care se mai manifestă în domeniul destinderii militare, la tratativele care se poartă în diferite organisme. În virtutea principiilor care călăuzesc politica externă a țării noastre, România consideră că, pentru obținerea unor rezultate concrete în domeniul dezarmării, trebuie să se renunțe la abordarea „de la bloc la bloc” a problemelor și să se pornească serios la discutarea acestora între state suverane și independente, ca entități distincte, cu personalitate juridică internațională de sine stătătoare. Sintetizînd poziția României, tovarășul Nicolae Ceaușescu a declarat la sesiunea Marii Adunări Naționale din decembrie 1975 : „.....România se pronunță în modul cel mai ferm pentru unirea efor-

turilor popoarelor, ale tuturor forțelor democratice, ale întregii opinii publice mondiale, în vederea înfăptuirii dezarmării. Este necesar să se treacă de la discuții generale la măsuri concrete, practice, pornind de la răspunderea pe care o are fiecare stat și, în primul rînd, statele mari, posesoare de armament nuclear, față de soarta păcii și securității, față de însăși existența civilizației umane”.

În abordarea problemelor multiple și complexe ale dezarmării, România consideră că trebuie să se aibă în vedere primejdia pe care o reprezintă pentru omenire cursa înarmărilor, în special nucleare, existența și puterea de distrugere fără precedent a armelor nucleare. Documentul prezentat la O.N.U. de țara noastră conține, în cele 10 puncte concrete ale sale, un program de acțiune practică imediată, de măsuri realiste care pot să constituie pași însemnați spre realizarea marelui deziderat al popoarelor — înfăptuirea dezarmării generale și complete.

Apreciind că Organizația Națiunilor Unite reprezintă un forum cu vocație universală în care toate țările trebuie să poată avea posibilitatea să-și spună cuvîntul în problemele majore ale vieții internaționale, să contribuie la găsirea unor soluții juste chestiunilor care preocupă omenirea, România a întreprins și întreprinde măsuri concrete și acționează pentru creșterea rolului și eficacității O.N.U. în realizarea marilor idealuri de pace și securitate în viața internațională. Această preocupare a țării noastre a fost ilustrată în modul cel mai elocvent de prezentarea la 12 noiembrie 1975 la sesiunea Adunării Generale a documentului „Poziția României cu privire la îmbunătățirea și democratizarea activității Organizației Națiunilor Unite, la întărirea rolului său în realizarea colaborării între toate statele, fără deosebire de orînduire socială, a unei lumi mai bune și mai drepte, a unei păci trainice”. Censul documentului românesc este că O.N.U. trebuie să devină un instrument internațional mai puternic și mai eficace, în măsură să răspundă pe deplin aspirațiilor de pace, colaborare și progres ale tuturor popoarelor. România consideră că Organizația Națiunilor Unite poate și trebuie să aducă o contribuție esențială la transpunerea în viață a dezideratelor popoarelor privind abolirea vechii politici de dominație și a suprimare, de ingerințe în treburile interne, de inechitate, la instaurarea unor raporturi internaționale noi, cu adevărat democratice, întemeiate pe principii de egalitate, respect al independenței și suveranității naționale, neamestec în treburile interne și avantaj reciproc, de nerecurgere la forță și la amenințarea cu folosirea ei, la promovarea unei noi ordini economice și politice internaționale, la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte. România consideră că Organizația mondială își poate realiza atribuțiile ce-i revin în condiții corespunzătoare pe calea îmbunătățirii continue a structurilor proprii, adaptarea cu mai multă rapiditate la noile cerințe ale activității internaționale prin creșterea eficienței Adunării Generale și a tuturor celorlalte organisme și instituții specializate, pe calea perfecționării și democratizării lor, asigurării participării tuturor statelor la elaborarea, adoptarea și realizarea hotărîrilor, precum

și la activitatea forurilor de conducere ale Națiunilor Unite. Deosebit de importantă apare propunerea conținută în documentul românesc privind elaborarea și adoptarea unui Cod de conduită care să completeze prevederile Cartei O.N.U. și să contribuie la statornicirea relațiilor noi, democratice, bazate pe încredere și respect reciproc, între toate statele lumii. România este ferm convinsă că adoptarea propunerilor sale privind creșterea rolului O.N.U. corespunde scopurilor fundamentale ale Organizației mondiale, îi va permite să devină într-adevăr acel forum cu vocație universală în cadrul căruia să fie armonizate pozițiile statelor suverane și independente ale lumii pentru edificarea pe planeta noastră a unei păci trainice și a unei securități reale.

ÎNTREAGA ACTIVITATE internațională desfășurată de România fiind dedicată statornicirii în lume a unor asemenea raporturi care să permită poporului român să-și construiască o viață liberă și fericită, politica externă a partidului și statului nostru se bucură de adeziunea totală și sprijinul nemărginit al întregii noastre națiuni socialiste. Expunerea magistrală prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la sesiunea din decembrie 1975 a Marii Adunări Naționale, amplele dezbateri care au avut loc în forumul legislativ suprem al țării, Hotărîrea și Apelul adoptate au fost primite cu o deosebită satisfacție de poporul nostru, au generat numeroase aprecieri elogioase din partea unor personalități de vază din lume.

În lume, a fost relevată, o dată mai mult, hotărîrea nestrămutată a României de a promova o politică independentă, bazată ferm pe aplicarea întocmai a principiilor dreptului și moralei internaționale. S-a confirmat din nou aprecierea că România acționează pe planul relațiilor externe ca inițiatore și promotoare a celor mai valoroase concepte și idei noi, toare privind democratizarea relațiilor internaționale, dezvoltarea pe baze noi a raporturilor între state, înfăptuirea unei noi ordini economice și politice, crearea condițiilor ca toate popoarele și fiecare popor în parte să se simtă la adăpost de orice agresiune, puțînd astfel să-și consacre energiile țelurilor nobile ale dezvoltării, pentru o viață mai bună și mai fericită. Propunerile și inițiativele avansate de România în anul 1975 au dovedit o dată în plus că politica externă românească se identifică deplin cu aspirațiile și interesele de pace, securitate și dezvoltare ale tuturor popoarelor lumii, ceea ce a făcut să crească și mai mult forța de atracție a experienței românești, a politicii promovate de România, personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminent om politic de talie mondială, luptător hotărît pentru cauza păcii, securității și socialismului în lume.

Toate acțiunile întreprinse de România, propunerile avansate de ea la O.N.U. și în alte organisme internaționale scot în evidență caracterul echilibrat al acțiunilor românești de politică externă, soliditatea pozițiilor țării noastre, baza lor profund principială, valoarea înaltă a argumentelor, vigoarea logică și realismul lor.

Anul 1975 a reprezentat o nouă perioadă de creștere a prestigiului și prețuirii de care se bucură țara noastră în lume, politica sa internă și externă, înfăptuită sub conducerea Partidului Comunist Român, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

INTREPRINDEREA DE UTILAJE PENTRU INDUSTRIA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII ȘI REFRACTARE

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ PENTRU BENEFICIARIII INTERNI ȘI LA EXPORT

- ELECTROFILTRE pentru desprăfuirea electrică pe baza efectului CORONA a particulelor solide sau lichide din gaze, cu scopul depoluării.
Capacitatea de la 20 000 la 1 750 000 mc./h.
- FILTRE CU RAME cu suprafața filtrantă 100—600 mp.
- FILTRE CU SACI cu suprafața filtrantă de la 30—800 mp.
- SEPARATOARE pentru fabrici de ciment de la 4 500—8 000 mm. diametru.
- UTILAJ METALURGIC
- UTILAJ PENTRU TURNATORII
- SFARIMĂTOARE DE SPAN
- POMPE DE SANTINA tip P.D.V.D. de la 25 mc./h la 125 mc./h.
- FRINE—FRINE HIDROMAT de 20—46 și 60 inch.

Intreprinderea este profilată în special pentru dotarea unităților din industria materialelor de construcții și metalurgice, pentru producția de serie mică și unicate. La cererea beneficiarilor execută și livrează piese de schimb pentru utilajele fabricate.

ASIGURĂ asistență tehnică, pentru montarea utilajelor produse, prin specialiști cu înaltă calificare și îndelungată experiență.

sub emblema COMELF produsele bistrițene sînt cunoscute și competitive pe piața mondială.

CENTRALA MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII — BUCUREȘTI

ÎNTRERINDEREAA MATERIALE DE CONSTRUCȚII — TURDA

Str. Armata Roșie Nr. 29, Telefon: 1.24.28, Telex: 831.271

produce și livrează:

cover din fibre poliamidice

depuse electrostatic cu strat fonoizolator din

policlorură de vinil

expandată

In următoarele tipuri : COVER MOCHETA

DALE DIN MOCHETA

Caracteristici fizico-mecanice

● culoare uni sau imprimată, conform paletarului de culori și modele al fabricii

● dimensiuni COVER : lățime 1,5 și 2,0 m, 1,0 m lungime suluri de min. 10 m \pm 0,05

DALE : 330 \times 330 mm \pm 0,5 mm

● masă totală min. 2 000 g/m²

● atenuare fonică min. 18 dB

● rezistență la uzură min. 0,002 g/cm²

Livrarea se face pe bază de comandă fermă și la culorile solicitate.

Pentru persoane particulare produsul de mai sus se desface prin magazinele de prezentare și desfacere ale M.E.F.M.C. și prin magazinul I.M.C. Turda, str. Steluței nr. 28.

Produsul nu se decolorează la lumină, este rezistent la uzură și nu se încarcă cu sarcini electrostatice, fibrele fiind tratate în acest sens în procesul de fabricație.

Utilizare

- produsul este destinat acoperirii pardoselilor în locuințe și clădiri social-culturale.
- se aplică prin lipire cu aracet sau prânză realizându-se o pardoseală caldă, deosebit de eficientă ca izolant fonic la zgomotele de impact.
- se întreține ușor prin spălare cu detergenți.

Detalii și m
se obțin la

IMACON

IMC T